ใบรับรองวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อม)

ปริญญา

การบริหารทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อม วนศาสตร์

สาขา **คณะ**

เรื่อง การพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร
อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา

Dependency on Forest Resources of People in Ban Nongphakrai Community Forest, Pak Thong Chai District, Nakhon Ratchasima Province

นามผู้วิจัย ว่าที่ร้อยตรีหญิงมณีนุช ชัยปัญญา

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก .....

(รองศาสตราจารย์สันติ สุขสอาด, วท.ด.)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม .....

(ศาสตราจารย์อภิชาต ภัทรธรรม, Ph.D.)

ประธานสาขาวิชา .....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์กาญจน์เขจร ชูชีพ, Dr.rer.nat.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

.....

(รองศาสตราจารย์กัญจนา ธีระกุล, D.Agr.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ ..... **เดือน** ..... **พ.ศ.** .....

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

การพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา

Dependency on Forest Resources of People in Ban Nongphakrai Community Forest, Pak Thong Chai District, Nakhon Ratchasima Province

โดย

ว่าที่ร้อยตรีหญิงมณีนุช ชัยปัญญา

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อม)
พ.ศ. 2557

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มณีนุช ชัยปัญญา, ว่าที่ร้อยตรีหญิง 2557: การพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ของราษฎร
ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อม)
สาขาการบริหารทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อม คณะวนศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: รองศาสตราจารย์สันติ สุขสอาด, วท.ด. 145 หน้า

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ข้อมูลทั่วไป ปริมาณการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ และปัจจัยที่มีผลต่อการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ของราษฎร ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมาโดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 132 ครัวเรือน ค่าทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐาน โดยใช้ค่าสถิติ t-test และ ค่าสถิติ F-test กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผลการศึกษาพบว่าราษฎรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 54.55 มีอายุเฉลี่ย 47.94 ปี สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือน้อยกว่า ร้อยละ 75.76 ประกอบอาชีพทำนา ร้อยละ 68.18 มีอาชีพรอง ร้อยละ 58.33 โดยมีขนาดพื้นที่ถือครอง เฉลี่ย 9.30 ไร่ มีจำนวนแรงงานในครัวเรือน เฉลี่ย 3.40 คน มีระยะเวลาการตั้งถิ่นฐาน เฉลี่ย 27.45 ปี มีรายได้ เฉลี่ย 126,757.60 บาทต่อปี เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม ร้อยละ 60.61 ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ร้อยละ 83.33 โดยภาพรวมราษฎรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ อยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 76.52 เคยเข้าร่วมกิจกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ร้อยละ 77.27 และเคยได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้ ร้อยละ 16.67 ทรัพยากรป่าไม้ที่พึ่งพิง ได้แก่ ไม้ฟืน ผลไม้ เห็ด พืชผัก แมลงกินได้ น้ำผึ้ง อื่น กบและพืชสมุนไพร มีมูลค่ารวม 365,305.57 บาทต่อปี

ปัจจัยที่มีผลต่อการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ได้แก่ อาชีพหลัก อาชีพรอง ขนาดพื้นที่ถือครอง ระยะเวลาการตั้งถิ่นฐาน รายได้ของครัวเรือน การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม ความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และการได้เข้ารับการฝึกอบรม ดังนั้น เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องควรนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ไปใช้ในการวางแผน ในการจัดการป่าชุมชนบ้านหนองผักไร

_____ _____ __ / __ / _____

ลายมือชื่อนิสิต ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Maneenuch Chaipunya, Acting Sub Lt. 2014: Dependency on Forest Resources of People in Ban Nongphakrai Community Forest, Pak Thong Chai District, Nakhon Ratchasima Province. Master of Science (Forest Resource and Environmental Administration), Major Field: Forest Resource and Environmental Administration, Faculty of Forestry. Thesis Advisor: Associate Professor Santi Suksard, Ph.D. 145 pages.

The objectives of the study were to determine the socio-economic condition information, general information, quantity of dependency on forest resources and factors affecting dependency on forest resources of people in Ban Nongphakrai community forest, Pak Thong Chai district, Nakhon Ratchasima province. The data were collected by interviewing 132 respondents using the designed questionnaire. The statistical analysis method included frequency, percentage, mean, maximum, minimum, standard deviation, t-test and F-test with the given significance level of 0.05.

The results of the study indicated that 54.55 % of respondents were male with an average age of 47.94 years and had graduated at the primary school or less than (75.76 %). Their main occupation were farming (68.18 %) as well as their subsidiary occupation (58.33 %). Their average size of land holding was 9.30 rai. The average number of household labour was 3.40 and their settlement period was 27.45 years. Their average annual household income was 126,757.60 baht. Most respondents (60.61 %) were social group member and received awareness information for the conservation of forest resources (83.33 %). Most respondents had knowledge in the conservation of forest resources at high level (76.52 %) and participated in the conservation of forest resources (77.27 %). The respodents were received training course about forest resources (16.67 %). The types of forest resources that the target groups dependened on were firewood, fruit, mushrooms, vegetable, edible insects, honey, bull frog, frog and herb. That had total value of 365,305.57 baht/annum.

Factors affecting dependency on forest resources were main occupation, subsidiary occupation, size of land holding, settlement period, household income, social group member, knowledge in the conservation of forest resources and received training course. Thus, the relevant goverment officers should employ the obtained information as a guideline for formulating the appropriate management plan of Ban Nongphakrai community forest.

_____ _____ __ / __ / _____

Student's signature Thesis Advisor's signature

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร. สันติ สุขสอาด อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และศาสตราจารย์ ดร. อภิชาต ภัทรธรรม อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่กรุณาให้คำปรึกษา คำแนะนำ ตลอดจนตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์ถูกต้องยิ่งขึ้น จนสำเร็จสมบูรณ์ และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลดอน อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา ผู้ใหญ่บ้านหนองผักไร ผู้ใหญ่บ้านโกรกหว้า ราษฎรบ้านหนองผักไร หมู่ที่ 10 ราษฎรบ้านโกรกหว้า หมู่ที่ 11 ตำบลดอน อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา ที่ให้ความร่วมมืออำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล และการสนับสนุนข้อมูลประกอบวิทยานิพนธ์รวมทั้งคณาจารย์คณะวนศาสตร์และเจ้าหน้าที่โครงการปริญญาโทสาขาการบริหารทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อม ภาคพิเศษ ทุกท่าน ที่ได้กรุณาให้ความช่วยเหลือและให้คำแนะนำ ตลอดจนอำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ

ขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงสุดแด่บิดา มารดา ครู อาจารย์ ผู้ให้ชีวิตการศึกษา รวมทั้งพี่น้อง และเพื่อนๆ ทุกคน ที่คอยให้กำลังใจตลอดมา

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และเป็นประโยชน์สำหรับผู้ที่สนใจศึกษาต่อไป หากว่ามีข้อบกพร่องอันใดผู้วิจัยขอรับผิดชอบและขออภัยไว้ ณ ที่นี้

มณีนุช ชัยปัญญา

มิถุนายน 2557

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญ

หน้า

สารบัญ	(1)
สารบัญตาราง	(2)
สารบัญภาพ	(7)
คำนำ	1
วัตถุประสงค์	3
การตรวจเอกสาร	6
อุปกรณ์และวิธีการ	33
อุปกรณ์	33
วิธีการ	33
ผลและวิจารณ์	39
สรุปและข้อเสนอแนะ	111
สรุป	111
ข้อเสนอแนะ	115
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	117
ภาคผนวก	122
ภาคผนวก ก แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย	123
ภาคผนวก ข ค่าความเชื่อมั่นในการทดสอบแบบสอบถาม	140
ภาคผนวก ค ชื่อวิทยาศาสตร์ของทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร	142
ประวัติการศึกษาและการทำงาน	145

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ขนาดของตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจำแนกเป็นรายหมู่บ้าน	37
2	จำนวนและร้อยละของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ	40
3	จำนวนและร้อยละของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอายุ	40
4	จำนวนและร้อยละของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการศึกษา	41
5	จำนวนและร้อยละของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอาชีพหลัก	41
6	จำนวนและร้อยละของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอาชีพรอง	42
7	จำนวนและร้อยละของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสถานะภาพทางสังคม	43
8	จำนวนและร้อยละของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามจำนวนแรงงานในครัวเรือน	44
9	จำนวนและร้อยละของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการตั้งถิ่นฐานของครัวเรือน	44
10	จำนวนและร้อยละของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระยะเวลาการตั้งถิ่นฐานของครัวเรือน	45
11	จำนวนและร้อยละของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามพื้นที่ถือครอง	46
12	เอกสารสิทธิ์ของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง	46
13	ความเพียงพอของขนาดที่ดินที่ถือครองของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง	47
14	ความต้องการขยายพื้นที่ทำกินของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง	47
15	จำนวนและร้อยละของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามรายได้รวมของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง	48
16	จำนวนและร้อยละของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามรายจ่ายรวมของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง	49
17	การเปรียบเทียบรายได้และรายจ่ายของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง	49
18	จำนวนและร้อยละของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการเป็นสมาชิกกลุ่มทาง สังคม	50
19	จำนวนและร้อยละของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร	51
20	การเข้าร่วมกิจกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง	52

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
21	การเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง	52
22	จำนวนและร้อยละความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง	55
23	จำนวนและร้อยละระดับความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง	57
24	ประโยชน์ของการกำหนดพื้นที่ป่าเป็นป่าชุมชน	58
25	การเปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่ป่าเมื่อมีการก่อตั้งป่าชุมชน	58
26	ความเพียงพอกับความต้องการใช้ประโยชน์ของชุมชน	59
27	การใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าชุมชนบ้านหนองผักไร	59
28	การรับทราบกฎ กติกา ระเบียบ ในการเข้าไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าชุมชน	60
29	การนำสัตว์เลี้ยงเข้าไปเลี้ยงในป่าชุมชน	60
30	การเข้าไปศึกษาดูงานในพื้นที่ป่าชุมชน	61
31	การเข้าไปพักผ่อนหย่อนใจในพื้นที่ป่าชุมชน	61
32	การเข้าไปประกอบพิธีกรรมในพื้นที่ป่าชุมชน	62
33	การพึ่งพิงทรัพยากรจากป่าชุมชนของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง	62
34	ปฏิทินการเก็บหาของป่าของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง	63
35	ปริมาณการพึ่งพิงทรัพยากรจากป่าชุมชนของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง	66
36	ปริมาณและมูลค่ารวมของไม้สำหรับทำฟืนที่เก็บหาของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง	67
37	ปริมาณและมูลค่ารวมของผลไม้ที่เก็บหาของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง	68
38	ปริมาณและมูลค่ารวมของเห็ดที่เก็บหาของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง	70
39	ปริมาณและมูลค่ารวมของพืชผักที่เก็บหาของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง	72
40	ปริมาณและมูลค่ารวมของแมลงกินได้ที่เก็บหาของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง	73
41	ปริมาณและมูลค่ารวมของน้ำผึ้งที่เก็บหาของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง	74
42	ปริมาณและมูลค่ารวมของอึ่งที่เก็บหาของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง	74
43	ปริมาณและมูลค่ารวมของกบที่เก็บหาของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง	75
44	ปริมาณและมูลค่ารวมของพืชสมุนไพรที่เก็บหาราษฎรกลุ่มตัวอย่าง	76

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
45	ปริมาณและมูลค่ารวมของทรัพยากรป่าไม้ที่เก็บหาของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง	78
46	การพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไรจำแนกตามอาชีพหลัก	79
47	การพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร จำแนกตามอาชีพรอง	80
48	ความแตกต่างเป็นรายคู่ระหว่างอาชีพรองกับการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไรจากการเก็บหาน้ำผึ้ง	82
49	ความแตกต่างเป็นรายคู่ระหว่างอาชีพรองกับการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไรจากการเก็บหาพืชสมุนไพร	83
50	การพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร จำแนกตามขนาดพื้นที่ถือครอง	84
51	ความแตกต่างเป็นรายคู่ระหว่างขนาดพื้นที่ถือครองกับการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร จากการเก็บหาแมลงกินได้	86
52	ความแตกต่างเป็นรายคู่ระหว่างขนาดพื้นที่ถือครองกับการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร จากการเก็บหาน้ำผึ้ง	87
53	การพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร จำแนกตามจำนวนแรงงานในครัวเรือน	88
54	การพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร จำแนกตามระยะเวลาการตั้งถิ่นฐาน	90
55	ความแตกต่างเป็นรายคู่ระหว่างระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐานกับการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไรจากการเก็บหาเห็ด	92
56	ความแตกต่างเป็นรายคู่ระหว่างระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐานกับการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไรจากการเก็บหาน้ำผึ้ง	93
57	การพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร จำแนกตามรายได้ของครัวเรือน	94
58	ความแตกต่างเป็นรายคู่ระหว่างรายได้กับการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไรจากการเก็บหาแมลงกินได้	96

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
59	การพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร จำแนกตามการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม	97
60	ความแตกต่างเป็นรายคู่ระหว่างการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม กับการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร จากการเก็บหาฟืน	100
61	ความแตกต่างเป็นรายคู่ระหว่างการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม กับการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร จากการเก็บหาพืชสมุนไพร	100
62	การพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร จำแนกตามการรับรู้ข้อมูลข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	101
63	การพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร จำแนกตามความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	104
64	การพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร จำแนกตามการเข้าร่วมกิจกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	105
65	การพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร จำแนกตามการเข้ารับการฝึกอบรมของป่าชุมชน	108
66	ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะในการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ของราษฎร ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา	110
67	ข้อเสนอแนะด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง	110

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางผนวกที่		หน้า
ข1	ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเรื่องความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง	141
ค1	ชื่อวิทยาศาสตร์ของทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา	143

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	ที่ตั้งชุมชนและป่าชุมชนที่ทำการศึกษา	23
2	ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม	30

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา

Dependency on Forest Resources of People in Ban Nongphakrai Community Forest, Pak Thong Chai District, Nakhon Ratchasima Province

คำนำ

อดีตประเทศไทยมีทรัพยากรป่าไม้อย่างอุดมสมบูรณ์ ทำให้มีการนำเอาทรัพยากรป่าไม้มาใช้กันอย่างฟุ่มเฟือย ตลอดจนปัจจุบันทำให้มีการลดลงของพื้นที่ป่าไม้ในประเทศไทย ซึ่งเป็นปัญหาที่สำคัญ สำหรับพื้นที่ป่าไม้ในประเทศไทยได้ลดลงอย่างรวดเร็วโดยมีสาเหตุสืบเนื่องมาจากการดำเนินการต่าง ๆ เช่น การพัฒนาประเทศเพื่อความเจริญ การเพิ่มขึ้นของประชากรอย่างรวดเร็ว ทำให้ต้องการที่ดินเพื่อเป็นที่อยู่อาศัยและทำกิน ทำให้ประเทศไทยต้องสูญเสียพื้นที่ป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติอย่างถาวรทำให้เกิดผลกระทบต่อด้านอื่น ๆ เช่น น้ำท่วม ภัยแล้ง ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ดินถล่ม ทำให้ผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ ก่อให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมอื่น ๆ อีกตามมา สาเหตุจากการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้เพิ่มมากขึ้นยังก่อให้เกิดความขัดแย้งอย่างรุนแรงระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ปฏิบัติงานด้านป่าไม้กับราษฎรที่ต้องอาศัยทรัพยากรป่าไม้ในการยังชีพซึ่งปัญหาดังกล่าวข้างต้นผลักดันให้ต้องมีการแก้ไขปัญหาอย่างเร่งด่วนประกอบกับการพัฒนาทางการเมืองทำให้เกิดแนวคิดใหม่ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในรูปแบบของการมีส่วนร่วมตามแนวทางประชารัฐ (public participation) ที่มีการปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินการจากเดิมที่ให้รัฐมีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติเพียงฝ่ายเดียวเป็นการกระจายอำนาจโดยราษฎรและองค์กรชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม เช่นให้องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมกับพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายในการดูแลคุ้มครองบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ (กรมป่าไม้, 2553) และเนื่องจากประชาชนเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิด มีความต้องการและเข้าใจถึงปัญหาในท้องถิ่นของตนเองมากที่สุด จึงจะทำให้การแก้ไขปัญหาได้ตรงและใกล้เคียงกับความต้องการมากที่สุดเช่นเดียวกับการดำเนินการจัดการป่าชุมชน ไพศาล (2551) กล่าวว่า ควรยึดหลักให้คนอยู่ร่วมกับป่าอย่างพึ่งพิงและใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนด้วยการสนับสนุนให้คนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาโดยการสร้างความร่วมมือระหว่างภาคประชาชนในชุมชนกับภาครัฐให้มากขึ้นซึ่งชุมชนย่อมทราบปัญหาและความต้องการของชุมชนในการดำเนินชีวิตที่เกื้อกูลกันระหว่างป่าและชุมชนท้องถิ่นได้เป็นอย่างดีจึงสามารถดำเนินงานพัฒนาและจัดการป่า

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ของตนได้อย่างยั่งยืน การลดลงของพื้นที่ป่ามิใช่เพียงแต่จะทำให้ราษฎรที่อาศัยอยู่ใกล้ป่าและพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้เท่านั้นที่เดือดร้อนบุคคลทั่วไปที่อยู่ห่างไกลออกไปก็ได้รับผลกระทบทางอ้อมด้วย เนื่องจากป่าไม้เป็นแหล่งรักษาสมดุลทางธรรมชาติ ดังนั้น การให้ราษฎรที่อาศัยอยู่ใกล้ป่าไม้รู้คุณค่าของทรัพยากรป่าไม้ รู้จักการอนุรักษ์ หรือใช้ทรัพยากรป่าไม้อย่างชาญฉลาดก็จะมีส่วนช่วยให้ราษฎรเหล่านี้มีทรัพยากรป่าไม้ไว้ใช้ตลอดไป อย่างยั่งยืนและราษฎรที่อาศัยประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ทางอ้อมก็ได้รับผลประโยชน์นั้นไปด้วย ซึ่งในปัจจุบันการจัดการเพื่อให้ประสบความสำเร็จจึงเห็นควรมีการศึกษาถึงการจัดการป่าชุมชนในแต่ละพื้นที่ว่าควรมีการจัดการวางแผนอย่างไรเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้ทราบถึงแนวทางในการนำไปจัดการป่าชุมชนเพื่อให้ประสบความสำเร็จนั้น ควรมีการศึกษาป่าชุมชนตัวอย่างเพื่อนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับป่าชุมชนอื่น ๆ ดังเช่นกับราษฎรจากบ้านหนองผักไร หมู่ 10 และบ้านโกรกหว้า หมู่ 11 ตำบลดอน อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา ได้จัดตั้งเป็นป่าชุมชนเมื่อปี พ.ศ. 2551 ได้รับการจัดตั้งเป็นป่าชุมชนจากกรมป่าไม้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ชื่อป่าชุมชนบ้านหนองผักไร มีพื้นที่ดำเนินการทั้งหมด 822 ไร่ ป่าชุมชนบ้านหนองผักไร ตำบลดอน อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา เป็นตัวอย่างของโครงการป่าชุมชนที่เกิดจากความต้องการของราษฎรในพื้นที่ของชุมชนบ้านหนองผักไร และบ้านโกรกหว้าได้เข้ามาใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ โดยอาศัยพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ เพื่อใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตหลายด้าน ทั้งประกอบพิธีกรรม เป็นแหล่งอาหารและสมุนไพรในชุมชน เป็นสถานที่เลี้ยงสัตว์ รวมถึงเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจและนำผลผลิตเนื้อไม้มาใช้สอยในชุมชน รวมทั้งเก็บหาของป่าเพื่อจำหน่ายซึ่งเป็นการสร้างรายได้เสริมให้กับครอบครัว (กรมป่าไม้, 2551)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา เพื่อทราบปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม ที่มีผลต่อการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา เพื่อที่จะได้ใช้ผลที่ได้จากการศึกษาไปใช้ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการพื้นที่ป่าชุมชนให้มีการใช้ทรัพยากรป่าไม้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ราษฎรที่อาศัยอยู่ในป่าชุมชน บ้านหนองผักไรและราษฎรที่อาศัยอยู่บริเวณใกล้เคียงให้มีทรัพยากรป่าไม้ไว้ใช้อย่างยั่งยืน และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหา สำหรับชุมชน พื้นที่อื่นที่มีปัญหา และสภาพพื้นที่ป่าที่ใกล้เคียงกันต่อไป

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และข้อมูลทั่วไปของราษฎรในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา

2. เพื่อศึกษาปริมาณการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา

3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา หมู่บ้านที่ทำการศึกษาได้แก่ บ้านหนองผักไร หมู่ที่ 10 และบ้านโกรกหว้า หมู่ที่ 11 ตำบลดอน อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา

นิยามศัพท์

ผู้วิจัยขอนิยามศัพท์เพื่อใช้ประกอบการอธิบายความหมายในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ดังนี้

การพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ หมายถึง การนำผลผลิตประเภทต่างๆ ซึ่งเป็นทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา มาใช้ประโยชน์เพื่อการอุปโภคและบริโภค หรือเพื่อการดำรงชีพในรูปแบบหรือลักษณะต่าง ๆ การปล่อยสัตว์เลี้ยงชนิดต่างๆ เช่น โค กระบือ ให้เข้าไปอยู่อาศัยหรือหากินในพื้นที่ป่าดังกล่าว รวมถึงการเข้าไปใช้พื้นที่ป่าดังกล่าวเพื่อการท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจด้วย ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร ตำบลดอน อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา

ราษฎร หมายถึง หัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนของครัวเรือนที่ทำการศึกษาอาศัยหรือตั้งถิ่นฐานของครัวเรือนอยู่ในพื้นที่ บ้านหนองผักไร หมู่ที่ 10 และบ้านโกรกหว้า หมู่ที่ 11 ตำบลดอน อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา ที่สามารถตอบคำถามและกรอกแบบสอบถามได้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

อายุ หมายถึง อายุของผู้ตอบแบบสอบถาม

ระดับการศึกษา หมายถึง การเรียนรู้ชั้นสูงสุดทั้งในระบบและนอกระบบการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนของครัวเรือนที่ทำการศึกษาในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร ตำบลดอน อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา

อาชีพหลัก หมายถึง กิจกรรมที่ทำประจำหรือใช้เวลาส่วนใหญ่เพื่อให้มีรายได้สำหรับการดำรงชีวิตในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร ตำบลดอน อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา

อาชีพรอง หมายถึง หน้าที่การงาน ภาระหน้าที่ หรือกิจกรรมรองที่นำมาซึ่งรายได้รองหรือก่อให้เกิดผลตอบแทนรองจากอาชีพหลักให้กับครัวเรือนตัวอย่างที่ทำการศึกษา

ขนาดพื้นที่ถือครอง หมายถึง การใช้ประโยชน์ที่ดินของราษฎรทุกแปลงรวมกันมีหน่วยเป็นไร่ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร ตำบลดอน อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา

จำนวนแรงงานในครัวเรือน หมายถึง จำนวนสมาชิกทั้งหมดที่เป็นแรงงานในการประกอบอาชีพในครัวเรือนหรือแต่ละหลังคาเรือน ซึ่งมีอายุระหว่าง 15-60 ปี

ระยะเวลาการตั้งถิ่นฐาน หมายถึง จำนวนปีตั้งแต่เริ่มเข้ามาอยู่อาศัยในหมู่บ้านนี้จนถึงช่วงระยะเวลาที่ทำการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนของครัวเรือนตัวอย่างโดยมีหน่วยนับเป็นปี ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร ตำบลดอน อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา

รายได้ของครัวเรือน หมายถึง ผลได้ที่เป็นตัวเงินทั้งหมดที่ได้มาจากการประกอบอาชีพของสมาชิกทั้งหมดในครัวเรือนรวมกันต่อปีในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร ตำบลดอน อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา

การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม หมายถึง การเข้าไปเป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม เช่น กลุ่มเกษตรกร กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์ และกลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น

การรับรู้ข้อมูลข่าวสารในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ หมายถึง การที่ราษฎรที่ทำการศึกษาได้รับข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการฟื้นฟู บำรุง รักษา ฟื้นฟู ป้องกัน หรือการใช้ประโยชน์

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ทรัพยากรธรรมชาติ จากสื่อต่าง ๆ เช่น สื่อโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ เจ้าหน้าที่ป่าไม้ หอกระจายข่าว เป็นต้น และหมายรวมถึงการไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับป่าชุมชนใด ๆ ด้วยในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร ตำบลดอน อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา

ความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ หมายถึง ความเข้าใจของราษฎรที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร ตำบลดอน อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา

การเข้าร่วมกิจกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ หมายถึง การเข้าร่วมกิจการลักษณะต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดการป่าชุมชน เช่น ร่วมในกระบวนการการวางแผน ร่วมในการปฏิบัติงาน ร่วมในการแสดงความคิดเห็น ร่วมในการใช้ผลประโยชน์จากป่าชุมชน ร่วมในการติดตามประเมินผล ร่วมในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านป่าชุมชนในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร ตำบลดอน อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา

ทรัพยากรป่าไม้ หมายถึง ทรัพยากรต่าง ๆที่มีชีวิตและไม่มีชีวิตที่ไม่เป็นกรรมสิทธิส่วนบุคคล เช่นดิน พันธุ์พืช ต้นไม้ ของป่า สัตว์ป่า สัตว์น้ำ และอื่น ๆ ที่มีทั้งหมดในขอบเขตที่ดินป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร ตำบลดอน อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา

การได้รับการฝึกอบรม หมายถึง การที่ราษฎรที่ทำการศึกษา มีความรู้ ทักษะ ประสบการณ์จากการเข้ารับการฝึกอบรม

อาชีพภาคเกษตร ได้แก่ ทำนา ทำไร่ และทำสวน

อาชีพนอกภาคเกษตร ได้แก่ รับราชการ ค้าขาย รับจ้าง แม่บ้าน และอื่น ๆ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การตรวจเอกสาร

การศึกษาวิจัยเรื่องการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวความคิดทฤษฎีผลงานวิจัยและได้ค้นคว้าเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้อง สามารถแยกประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อเรื่องที่ทำการวิจัย ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพึ่งพิง
2. แนวคิดเรื่องป่าชุมชนและการจัดการป่าชุมชน
3. ข้อมูลพื้นที่ศึกษาวิจัย
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพึ่งพิง

ความหมายของการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้

Subhadhira *et al.*(1987) ได้ให้ความหมายของการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ว่า ลักษณะที่ครัวเรือนชนบทพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในขอบเขตที่มีความหลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการด้านการบริโภคของครัวเรือน ไม่ว่าจะเป็นอาหาร เชื้อเพลิง วัสดุในการก่อสร้าง ยารักษาโรค และจำหน่ายเพื่อเป็นรายได้เสริม รวมทั้งสนองความต้องการของสังคม

Mahajan (1996) ให้ความหมายของการพึ่งพิงทรัพยากรธรรมชาติว่า ปริมาณทั้งหมดหรือสัดส่วนของการบริโภคในครัวเรือนที่แต่ละครัวเรือนเก็บหาทรัพยากรมาจากป่าไม้รวมทั้งผลผลิตการเกษตรที่เก็บเกี่ยวมาจากพื้นที่ป่าไม้

จากความหมายข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าการพึ่งพิงหมายถึง รูปแบบการใช้ทรัพยากรป่าไม้ในทางตรงและทางอ้อมในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร ใน 2 หมู่บ้านในการใช้ประโยชน์ป่าไม้ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชต่าง ๆ และเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ เป็นต้น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ความสำคัญของการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้

ทรัพยากรป่าไม้เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญที่มนุษย์ทุกยุคต้องมีการพึ่งพิงโดยเป็นแหล่งของผลิตภัณฑ์ไม้ต่าง ๆ ที่นำมาใช้สอย เป็นแหล่งเกื้อกูลสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรอื่น ๆ รวมทั้งเป็นแหล่งปัจจัยพื้นฐานเพื่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ นอกจากนั้นทรัพยากรป่าไม้ยังมีความสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ โดยเป็นแหล่งพลังงาน แหล่งวัตถุดิบในการก่อสร้าง และอุตสาหกรรม แหล่งอาหาร แหล่งนันทนาการเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ รวมถึงเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า เป็นที่ผสมพันธุ์ของสัตว์ป่า และหลบภัยของสัตว์ป่า เป็นแหล่งต้นน้ำ (กรมป่าไม้, 2531 ก)

นิวัติ (2548) กล่าวไว้ว่า ป่าไม้มีคุณค่าอนันต์ และมีความสำคัญมากที่ได้ให้ประโยชน์แก่มนุษย์ชาติทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยเฉพาะประโยชน์ทางอ้อมนั้นน้อยคนนักที่เห็นความสำคัญบางทีอาจไม่รู้หรือคิดไม่ถึงกัน แต่ความจริงแล้วมีประโยชน์ไม่น้อยกว่าประโยชน์ทางตรงเลย

ประโยชน์ทางตรงของป่าไม้เป็นประโยชน์ที่มนุษย์ได้รับโดยตรงจากป่าไม้มีอยู่มากมายหลายอย่างที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ล้วนได้จากป่าทั้งสิ้น ประโยชน์โดยตรงของป่าไม้ที่สำคัญดังนี้

1. เชื้อเพลิงที่ได้จากป่าเช่น ฟืน ถ่าน เป็นต้น

2. นำไม้มาใช้เป็นสิ่งก่อสร้าง ที่พักอาศัย

3. วัตถุเคมีที่ได้มาจากไม้ที่สำคัญ เช่น เซลลูโลส ลิกนิน น้ำตาล

4. เป็นอาหาร เช่น ดอก ผล ใบ เมล็ด หน่อ หัว รวมทั้งสัตว์ที่อาศัยในป่าไม้

5. ยารักษาโรค

6. อาหารสัตว์

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ประโยชน์ทางอ้อมของป่าไม้นั้น โดยมากมักมองกันไม่ค่อยเห็นและคิดคำนวณออกมาเป็นตัวเงินได้ยาก แต่ก็มีความสำคัญยิ่ง เช่น ทำให้มนุษย์ได้มีน้ำกินน้ำใช้กันอย่างสม่ำเสมอและช่วยบรรเทาความรุนแรงของลมฟ้าอากาศ ทำให้มีความชุ่มชื้นอย่างสม่ำเสมอ ป้องกันการพังทลายของดิน บรรเทาอุทกภัย เป็นแหล่งตอบสนองด้านที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าและเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ เป็นต้น

นิวัติ (2548) กล่าวถึงลักษณะการพึ่งพิง และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ของราษฎร มีดังนี้

1. การใช้พื้นที่ป่าเพื่อการเลี้ยงสัตว์

2. การนำไม้ฟืนและถ่านจากพื้นที่ป่า มาใช้ประโยชน์ในครัวเรือน หรือใช้วัตถุดิบในอุตสาหกรรมต่าง ๆ

3. เป็นพืชอาหาร

4. เป็นพืชสมุนไพร

5. นำไม้มาสร้างเป็นที่อยู่อาศัย และส่วนประกอบต่าง ๆ ของบ้าน

6. การใช้ประโยชน์ในด้านอื่น ๆ เช่น นำไม้มาทำเป็นเครื่องมือ เครื่องใช้ที่จำเป็นต่อการดำรงชีพ เช่น เครื่องมือกสิกรรม เครื่องมีประมง เครื่องดนตรี เป็นต้น

ประเทศไทยรู้จักการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ โดยเฉพาะของป่าหรือผลผลิตที่ไม่ใช่เนื้อไม้มาแต่ดึกดำบรรพ์ ราษฎรที่อาศัยอยู่ในป่าหรือบริเวณข้างเคียง จำเป็นต้องอาศัยป่าเป็นแหล่งอาหาร แหล่งพักพิง รวมไปถึงสิ่งของเครื่องใช้ในครัวเรือนและมีการเก็บหาของป่า ไม้ป่าบางชนิด และสัตว์ป่า เพื่อค้าขายเล็ก ๆ น้อย ๆ เป็นรายได้เสริม นอกจากนี้แล้วผลผลิตจากป่ายังมีคุณค่าต่อการดำรงชีวิตประจำวันของราษฎรตั้งแต่บรรพบุรุษเป็นต้นมา

วุฒิพล และ คณะ (2537) กล่าวว่า การดำรงชีวิตของชาวชนบท ที่อยู่รายรอบป่าส่วนใหญ่จะต้องพึ่งพิงป่าเป็นหลัก ไม่ว่าจะเป็นการเข้าไปตัดไม้สำหรับสร้างที่อยู่อาศัย และใช้สอยอื่น ๆ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รวมทั้ง หาฟืนเพื่อเป็นเชื้อเพลิง ในการประกอบกิจการประจำวันในครัวเรือน หรือเข้าไปเก็บหาของป่าเช่น เห็ด พืชผัก ผลไม้ เพื่อการยังชีพ ถ้าหากมีเหลือก็นำไปจำหน่ายเพื่อสร้างเป็นรายได้เสริมให้กับครัวเรือน

คณะวนศาสตร์ (2540) ได้ทำการศึกษาด้านวนศาสตร์ชุมชนของชุมชนป่าสาธิตแม่งาว อำเภองาว จังหวัดลำปาง พบว่า ลักษณะการดำเนินชีวิตของราษฎรยังต้องพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ เช่น การเก็บหาไม้ และหน่อไม้ มีการเก็บหามาใช้ประโยชน์ในลักษณะเกินกำลังผลิตของป่า นอกจากนี้ยังมีการนำสัตว์เลี้ยงเช่น โค กระบือ เข้าไปเลี้ยงในเขตป่าดังกล่าว ถ้าหากไม่มีการแก้ไขปรับปรุงการดำรงชีวิต ให้อยู่ในแนวทางการอนุรักษ์แบบมีส่วนร่วม เชื่อว่าในอนาคตอันใกล้ชุมชนจะประสบปัญหาขาดแคลนไม้ และของป่าอย่างแน่นอน

นิวัติ (2542) ยังได้กล่าวอีกว่าลักษณะการพึ่งพิงป่า หรือการใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าไม้ของชาวชนบทมี 3 ลักษณะ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การพึ่งพิงเพื่อยังชีพ เป็นลักษณะการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ที่สำคัญที่สุดของครัวเรือนชนบทมาตั้งแต่อดีตกาล แม้แต่ในปัจจุบันที่มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านต่าง ๆ มีการผลิตสินค้าและบริการเพื่อการยังชีพ ซื้อขายแลกเปลี่ยนและบริโภคกันในระหว่างสังคมมนุษย์ ทั้งในระดับชุมชนเมือง ชุมชนชนบท จนถึงชุมชนระหว่างประเทศก็ตาม แต่ชาวชนบทส่วนใหญ่ยังคงพึ่งพิงป่าไม้ในฐานะแหล่งทรัพยากรเพื่อการยังชีพในรูปของปัจจัย 4 เริ่มตั้งแต่ การเก็บหาอาหารจากพืชผักจากป่าและจากส่วนต่าง ๆ ของต้นไม้ เช่น ดอก ใบ ผล เมล็ด ลำต้น ราก รวมทั้งอาหารที่ได้จากสัตว์ป่าหรือผลิตภัณฑ์จากสัตว์ป่า ซึ่งอาหารธรรมชาติเหล่านี้มีคุณค่าตามหลักโภชนาการทุกด้าน คือ มีทั้งคาร์โบไฮเดรต โปรตีน ไขมัน วิตามิน และเกลือแร่ นอกจากนี้ยังใช้ในการเป็นส่วนประกอบของการผลิตอาหารในรูปของเชื้อเพลิง เช่น ฟืนและถ่าน ในด้านของเครื่องนุ่งห่มมนุษย์ในสมัยโบราณใช้ใบไม้ เปลือกไม้ และเส้นใยจากไม้มาทำเป็นเครื่องนุ่งห่มให้พ้นจากความร้อนหนาวแม้ในปัจจุบันก็ยังใช้ในเครื่องนุ่งห่มที่ทำมาจากไม้ เช่น การสกัดเนื้อไม้มาทำเป็นไหมเทียม ในด้านที่อยู่อาศัยของครัวเรือนชนบทนั้นจะมีการผลิตจากป่าประกอบกันขึ้นเป็นโครงร่าง และส่วนประกอบของที่อยู่อาศัยทุกหลังคาเรือน เช่น เสา พื้น ตง โครงหลังคา ฝา ฯลฯ

2. การพึ่งพิงเพื่อสร้างรายได้ เป็นลักษณะการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ที่ครัวเรือนชนบทเก็บหาทรัพยากรป่าไม้ นำไปขายเป็นรายได้ครัวเรือนเพื่อการแลกเปลี่ยนกับสิ่งอุปโภคบริโภคที่ครัวเรือนขาดแคลนหรือหาไม่ได้จากป่าไม้ ลักษณะการขายแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ การขาย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ทรัพยากรที่เก็บหามาได้จากป่าโดยคงสภาพเดิม เช่น ฟืน เห็ด อาหารจากพืชผักป่า ผลไม้ป่า หรือเนื้อสัตว์และผลิตภัณฑ์จากสัตว์ป่า อีกประการหนึ่ง ได้แก่ การขายทรัพยากรที่เก็บหามาได้จากป่าโดยการแปรรูปแล้ว เช่น เสื่อ ผลิตภัณฑ์จากไม้ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ หัตกรรมต่าง ๆ จากหวาย ไม้ไผ่ และหากมองภาพรวมในระดับประเทศแล้ว จะเห็นได้ว่าทรัพยากรป่าไม้เหล่านี้สามารถส่งเป็นสินค้าส่งออกทำรายได้ให้ประเทศเป็นจำนวนมาก

3. การพึ่งพิงเพื่อเป็นปัจจัยการผลิต เป็นลักษณะการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ที่ครัวเรือนชนบทนำทรัพยากรจากป่าไม้มาใช้เป็นปัจจัยการผลิต ซึ่งโดยทั่วไปมักเป็นเกษตรกรรมทั้งทางตรงและทางอ้อม ในทางตรง ได้แก่ ครัวเรือนชนบทนำทรัพยากรป่าไม้มาใช้ทำเป็นเครื่องมือหรือส่วนประกอบของเครื่องมือในการเกษตร เช่น จอบ เสียม คราด คันไถ นำมูลค้างคาวมาใช้ทำปุ๋ย นำส่วนต่าง ๆ ของต้นไม้มาใช้เป็นอาหารสัตว์เลี้ยง ใช้วัสดุที่ได้จากป่าไม้มาทำเป็นยาปราบศัตรูพืช เช่น สะเดา แม้กระทั่งการใช้พื้นที่ป่าไม้เป็นที่ดินในการผลิตพืชเกษตรกรรมโดยตรง ส่วนในทางอ้อม ได้แก่ นกจากป่าช่วยในการกำจัดแมลงศัตรูพืช ต้นไม้ในป่าตรึงธาตุอาหารของพืชไว้ที่ ปมรากรวมกับปุ๋ยที่เกิดจากการทับถมของอินทรีย์สารจากพืชและสัตว์ต่าง ๆ ปลดปล่อยออกจากป่าไม้มาตามกระแสน้ำสู่แปลงเกษตรกรรมของชุมชน เป็นการปรับปรุงคุณสมบัติทางกายภาพของดิน รวมทั้งเป็นแหล่งผลิตน้ำเพื่อการเกษตรกรรมในหน้าแล้ง

แนวคิดเกี่ยวกับการพึ่งพิง

การพัฒนาแนวความคิดของคนกับป่าอยู่บนพื้นฐานแนวความคิด 4 ด้าน คือ แนวความคิดทางด้านนิเวศวิทยา แนวความคิดทางด้านการพัฒนาชนบท แนวความคิดทางด้านการกระจายอำนาจ และแนวความคิดทางด้านการใช้ประโยชน์ ซึ่งแนวความคิดทั้ง 4 ด้านนี้จะมีประโยชน์อย่างมากในการศึกษาด้านเศรษฐกิจ สังคม และการใช้ประโยชน์ที่ดิน การพึ่งพิงกันของคนกับป่า การร่วมกันดูแลรักษาป่าโดยราษฎร ตลอดจนการใช้ประโยชน์ด้านต่าง ๆ อีกมากมาย เพื่อควบคุมความสมดุลและยั่งยืนของทรัพยากรป่าไม้ ซึ่งรายละเอียดของแต่ละด้าน ตาม (โกมล, 2535) ดังนี้

1. แนวความคิดทางด้านนิเวศวิทยา ซึ่งได้ยอมรับว่ามนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของระบบนิเวศ (ecosystem) ซึ่งมีความสัมพันธ์ต่อกันระหว่างสิ่งมีชีวิต คือ คน ต้นไม้ สัตว์ป่า และสิ่งไม่มีชีวิต ซึ่งประกอบเป็นระบบนิเวศ มนุษย์มีความจำเป็นที่จะต้องพึ่งพิงและอาศัยอยู่ในระบบนิเวศ จึงนับได้ว่าเป็นองค์ประกอบหนึ่งในระบบนิเวศ อย่างไรก็ดี โดยที่พฤติกรรมของมนุษย์อันเกิดจากระบบสังคมของมนุษย์เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่อความสมดุลของระบบนิเวศ การจัดการที่

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มุ่งหวังให้เกิดความสมดุลของระบบนิเวศ จึงมุ่งถึงการที่จะให้มนุษย์สามารถอาศัยและพึ่งพิงกับระบบนิเวศโดยไม่มีการทำลาย

2. แนวความคิดทางด้านการพัฒนาชนบท ซึ่งมองเห็นว่ากิจกรรมทางด้านป่าไม้เป็นกิจกรรมที่มีผลต่อการพัฒนาชุมชนในชนบทให้สามารถยืนอยู่ได้ เนื่องจากทรัพยากรป่าไม้เป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่ราษฎรได้พึ่งพิงในลักษณะต่าง ๆ เช่น แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร ไม้ใช้สอย เป็นศูนย์รวมจิตใจอันเกิดจากความเชื่อประเพณีที่ปฏิบัติสืบต่อกันมา ราษฎรที่อาศัยอยู่ในชนบทได้มีการดำรงชีวิตและมีวิธีการรักษาป่าของตนแตกต่างกันออกไปตามประโยชน์ที่ได้รับจากป่า นับว่าเป็นความรู้และประสบการณ์พื้นบ้านที่ควรได้รับการสนับสนุนให้เข้มแข็งเพื่อการพัฒนาชนบท กิจกรรมของป่าไม้จึงเป็นกิจกรรมที่อำนวยผลต่อการดำรงชีพของราษฎรในชนบท สมควรที่จะถูกนำมาใช้เป็นส่วนหนึ่ง ร่วมกับกิจกรรมอื่น ๆ ในการพัฒนาเพื่อให้ชุมชนชนบทอยู่รอดและพัฒนาตนเองได้

3. แนวความคิดทางด้านการกระจายอำนาจ เป็นแนวความคิดในการกระจายอำนาจในการดูแลรักษาทรัพยากรป่าไม้ ซึ่งแต่เดิมดำเนินการโดยหน่วยงานของรัฐ ทำให้เกิดความร่วมมือกันระหว่างราษฎรกับหน่วยงานของรัฐ ในอันที่จะช่วยกันดูแลรักษาทรัพยากรป่าไม้ที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชน

4. แนวความคิดทางด้านการใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าไม้นับว่าเป็นทรัพยากรที่งอกเงยได้ สามารถที่จะได้รับการจัดให้มีผลประโยชน์ต่อเนื่องสม่ำเสมอ เนื่องจากทรัพยากรป่าไม้เป็นแหล่งที่เอื้ออำนวยผลต่อมนุษย์ในด้านต่าง ๆ เช่น ป่าใช้สอย แหล่งซับน้ำ การพักผ่อนหย่อนใจ เป็นศูนย์รักษาและควบคุมธรรมชาติระหว่างสิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิต ภายใต้การจัดการที่เหมาะสมสามารถให้ประโยชน์หลาย ๆ อย่างในลักษณะเอนกประสงค์ต่อชุมชน

แนวคิดในเรื่องมนุษย์นิเวศ

มนุษย์นิเวศ หมายถึง การศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม และการวิเคราะห์ถึงความเกี่ยวข้องซึ่งกันและกันระหว่างชีวิตความเป็นอยู่ของบุคคล กลุ่มสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่บุคคลอาศัยอยู่ ทั้งนี้ ในการดำรงชีวิตของมนุษย์ย่อมต้องมีความจำเป็นที่ต้องอาศัยทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพธรรมชาติในภาพรวม โดยที่กระบวนการปรับตัวดังกล่าวจะมีลักษณะเป็นพฤติกรรมร่วม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(collective behavior) ระหว่างสิ่งมีชีวิตหลายๆ สิ่งในสภาพแวดล้อมเหล่านั้น หรือเป็นการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันในชุมชน แนวคิดที่สามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างการพึ่งพิงอาศัยซึ่งกันและกันของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมได้ดีที่สุด คือ แนวคิดในเรื่องมนุษย์นิเวศนั่นเอง (สุนทรี, 2545)

การศึกษาเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม กับการพึ่งพิงทรัพยากรธรรมชาติของมนุษย์ เป็นการศึกษาถึงพฤติกรรมมนุษย์กับการอาศัยทรัพยากรธรรมชาติของมนุษย์ถือเป็นส่วนหนึ่งของแนวคิดในเรื่องมนุษย์นิเวศ ซึ่งพฤติกรรมของมนุษย์ส่วนหนึ่งนั้นได้รับอิทธิพลมาจากบรรทัดฐานทางสังคม (social norm) และการบังคับใช้กฎหมายและระเบียบต่าง ๆ ในสังคม แต่อีกส่วนหนึ่งมีผลมาจากสิ่งจูงใจทางเศรษฐกิจ การศึกษาบทบาทและพฤติกรรมของมนุษย์จึงต้องทราบถึงองค์ประกอบพื้นฐานด้านสังคม เศรษฐกิจของประชากร อันได้แก่ อายุ เพศ เชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ ภาษา ศาสนา สถานภาพการสมรส การศึกษา อาชีพ และรายได้ เป็นต้น ตลอดจนเรื่องเกี่ยวกับวัฒนธรรมด้วย เนื่องจากข้อมูลเหล่านี้แสดงให้เกิดความเข้าใจถึงแนวโน้มและรูปแบบการดำเนินชีวิตทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมได้ดีขึ้น นอกจากนี้ พฤติกรรมการใช้ประโยชน์ในที่ดินของมนุษย์ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ในการอาศัยทรัพยากรธรรมชาติ (สุนทรี, 2545)

ลักษณะการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้

บุญฤทธิ์ และสมพร (2530) ได้กล่าวว่า ชุมชนในชนบทเป็นชุมชนที่อยู่ใกล้ป่าการมองเห็นประโยชน์ที่เกิดจากป่าไม้ จึงมีลักษณะเป็นประโยชน์ทางตรงที่เกิดขึ้นทันทีในท้องถิ่นมากกว่าประโยชน์ในทางอ้อมประโยชน์ส่วนใหญ่จึงมุ่งที่จะสนองตอบต่อความจำเป็นขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิต ราษฎรจำนวนไม่น้อยใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ เป็นแหล่งรายได้เสริมให้กับครอบครัวและพรรณไม้ป่าตามธรรมชาติถูกนำมาใช้ประโยชน์ในรูปแบบที่หลากหลาย ซึ่งคนไทยรู้จักคุณค่าของพรรณไม้ป่าธรรมชาติเพียง 240 ชนิด จากจำนวน 7,000 – 8,000 ชนิดที่มีอยู่ (สุรีย์, 2533) ลักษณะการใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าไม้โดยที่พรรณไม้อำนวยประโยชน์แบบเอนกประสงค์นั้น ไม้ชนิดเดียวอาจถูกนำมาใช้ประโยชน์มากกว่าหนึ่งอย่าง ในทำนองเดียวกันกับการที่ไม้หลาย ๆ ชนิดอาจถูกนำไปใช้เพื่อสนองตอบต่อความต้องการหลายอย่างของผู้ใช้ไม้ภายในชุมชน (Raintree and Hoskins, 1988) เมื่อพิจารณาถึงส่วนต่าง ๆ ของต้นไม้ ที่ถูกนำมาใช้ประโยชน์นั้น อาจกล่าวได้ว่าทุก ๆ ส่วนของต้นไม้สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ ใบและกิ่งอ่อนจะถูกใช้เป็นอาหารสัตว์ กิ่งไม้ทำฟืน ส่วนกิ่งที่มีหนามอาจใช้เป็นรั้วได้ ใบ ลำต้น ยอดอ่อนและผลใช้เป็นอาหาร และผลไม้ ดอกและเปลือก ใช้ทำยาสมุนไพรหรือใช้เป็นสีย้อม ยางหรือชันใช้ในอุตสาหกรรม หัตถกรรม และ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เชื้อเพลิง รากไม้ใช้เป็นยาสมุนไพร เนื้อไม้ใช้ในการก่อสร้าง หรือผลิตเครื่องมือทางการเกษตร (Tejwani, 1987) ซึ่งลักษณะการพึ่งพิงและใช้ประโยชน์จากทรัพยากร ป่าไม้ ของราษฎรที่อยู่อาศัยอยู่ใกล้เคียงหรือในพื้นที่ป่า มีดังนี้

1. การใช้พื้นที่ป่าเพื่อการเลี้ยงสัตว์ จากสภาพความเป็นอยู่ของราษฎรในชนบทที่ต้องเลี้ยงสัตว์เพื่อเป็นอาหารและใช้งาน แหล่งพืชอาหารสัตว์ที่สำคัญจึงมักได้จากป่าที่อยู่ใกล้ ๆ กับหมู่บ้าน หรือทุ่งหญ้าสาธารณประโยชน์ของหมู่บ้าน สนามหญ้าบริเวณโรงเรียน ริมอ่างเก็บน้ำ บริเวณสนามหญ้าของวัด ฯลฯ ชุมชนในชนบทของไทยจึงเลี้ยงสัตว์อยู่ได้ถ้ายังคงมีพืชอาหารสัตว์เพียงพอ Hegde (1989) กล่าวว่า ราษฎรจะเลี้ยงสัตว์โดยนำเศษเหลือจากผลิตผลทางการเกษตรและหญ้าอาหารสัตว์จากที่ดินป่าไม้ของรัฐ ถ้าราษฎรไม่สามารถหาอาหารให้กับสัตว์เลี้ยงได้อย่างเพียงพอ ก็จะก่อให้เกิดปัญหาการขาดแคลนอาหารสัตว์ และจะมีผลผลักดันให้ราษฎรต้องปล่อยสัตว์เลี้ยงเข้าไปหาอาหารในพื้นที่ที่ติดกับป่าหรือบริเวณพื้นที่ป่าไม้ ชนิดพืชที่ใช้เป็นอาหารสัตว์นั้น ถ้าเป็นการนำสัตว์ไปเลี้ยงในทุ่งหญ้าสัตว์จะกินพืชชนิดต่าง ๆ และส่วนที่เป็นใบและยอดของไม้พุ่ม แต่ถ้าเป็นการนำสัตว์ไปเลี้ยงในแนวป่าสัตว์จะกินยอดหรือใบของต้นไม้ขนาดเล็กที่ขึ้นอยู่ในพื้นที่ป่าไม้นั้น ๆ ส่วนการเลี้ยงสัตว์ที่บ้าน เช่น วัว ควาย สัตว์ได้กินฟางแห้งที่เก็บสะสมไว้หลังการเก็บเกี่ยวเป็น ส่วนใหญ่ เมื่อเข้าสู่ฤดูฝนนิยมเก็บหญ้าสดนำมาเลี้ยงสัตว์หรือปล่อยสัตว์ให้กินหญ้าอ่อนที่แตกใบใหม่ โดยส่วนใหญ่เมื่อสมาชิกในครัวเรือนออกไปทำงานด้านการเกษตรในพื้นที่ไร่นา และนำสัตว์ไปใช้แรงงานเกษตรกรมักอาศัยพื้นที่หัวไร่ปลายนาหรือบริเวณชายป่าเป็นที่สำหรับเลี้ยงสัตว์โดยปล่อยให้สัตว์ได้หาอาหารจำพวกหญ้าในบริเวณนั้น

2. ไม้ฟืนและถ่าน ไม้ฟืนเป็นปัจจัยที่สำคัญในการดำรงชีวิตของราษฎรที่อาศัยอยู่ในชนบท ซึ่งไม้ฟืนที่ราษฎรใช้สอยส่วนใหญ่ได้มาจากป่าแทบทั้งสิ้น (Chantrasiri, 1987) ส่วนใหญ่ราษฎรในชนบทที่เก็บหาฟืนมาใช้เอง มักไม่ค่อยเลือกชนิดของไม้ เนื่องจากต้องการความสะดวก ไม่ต้องใช้เวลาเดินทางเพื่อให้ได้ชนิดไม้ที่ต้องการ ดังนั้น ไม้ที่เก็บหาจึงมีหลายชนิด และในแต่ละท้องถิ่นมีการนำไม้มาใช้เป็นฟืนที่แตกต่างกันไป แล้วแต่ความนิยมและการหาได้ง่ายในท้องถิ่นนั้น ๆ (รณสิทธิ์, 2535) นอกเหนือจากการใช้ไม้ฟืนดังกล่าวข้างต้นแล้ว ราษฎรบางส่วนในชนบทยังได้เชื้อเพลิงจากถ่านอีกด้วย ไม้ฟืนและถ่านมีความสำคัญในการใช้ประโยชน์ใกล้เคียงกันแต่ถ่าน จะได้รับความนิยมในการนำมาใช้เป็นเชื้อเพลิงค่อนข้างมาก เพราะสะดวกในการใช้งานมากกว่าไม้ฟืน การใช้ถ่านในประเทศไทยในปีหนึ่ง ๆ มีประมาณมากกว่า 3 ล้านตัน ซึ่งคิดเป็นปริมาณไม้ที่ใช้ในการผลิตถ่านไม่ต่ำกว่า 15 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี (ปรีชา, 2532) ถ่านถูกนำมาใช้ประโยชน์ในการหุงต้มอาหาร ถลุง โลหะ อุตสาหกรรมฟอกสี ให้ความอบอุ่น ใช้เป็นเชื้อเพลิงเดินเครื่องจักรแทนน้ำมัน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เชื้อเพลิง นอกจากนั้นยังมีการนำไปใช้ประโยชน์ในด้านอื่น ๆ อีกมาก เช่น การตีเหล็ก มีด ดาบ เป็นต้น

3. พืชอาหาร พืชอาหารที่เก็บจากป่า ประกอบด้วย พืชผักป่า พืชหัว ผลไม้ป่า และเห็ดมีความเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของประชาชนในชนบทสูงสุด เนื่องจากมีการเก็บหาพืชผักป่ามาใช้เป็นอาหารประจำวันได้แก่ ใช้รับประทานเป็นผักสด ใช้รับประทานเป็นผักต้ม ใช้ทำแกงหรือซุป เป็นต้น นอกจากนี้พืชอาหารที่เกิดจากป่าบางชนิดได้พัฒนาจนเป็นพืชเศรษฐกิจ เนื่องจากเป็นพืชเอนกประสงค์และเป็นที่นิยมรับประทานกันทั่วไป

4. พืชสมุนไพร ประเทศไทยเป็นประเทศซึ่งอุดมสมบูรณ์ไปด้วยสมุนไพรนานาชนิด ทั้งนี้เนื่องจากสภาพภูมิอากาศแบบร้อนชื้น ทำให้สภาพป่าไม้โดยทั่วไปมีทั้งป่าดิบแล้ง ป่าเบญจพรรณ เรื่อยไปจนถึงป่าเต็งรัง ชนิดของพืชพรรณที่พบในแต่ละสภาพป่าจึงมีความหลากหลายซึ่งในจำนวนพืชพรรณเหล่านั้นมีบางชนิดที่ราษฎรโดยเฉพาะในชนบทไทยรู้จักและรู้วิธีในการนำมาปรุง ตามวิธีการที่ได้รับการสืบทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ เพื่อใช้บำบัดรักษาโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ ซึ่งเรียกว่าสมุนไพร

5. ไม้ท่อนหรือไม้ก่อสร้าง การใช้ประโยชน์ไม้เพื่อเป็นไม้ท่อนหรือไม้ก่อสร้างนั้น เนื้อไม้จะถูกนำมาใช้มากกว่าในส่วนอื่น ๆ โกมล และคณะ (2531) กล่าวว่า ส่วนของเนื้อไม้ที่นำมาใช้ประโยชน์ อาจแบ่งได้เป็น 3 ลักษณะคือ เนื้อไม้ (ไม้กระดาน และไม้ก่อสร้าง) เซลล์ในเนื้อไม้ (กระดาษ หีบห่อ) และสารเคมีจากไม้ (ยา ไหมเทียม พลาสติก)

การใช้ประโยชน์จากป่าไม้ที่เห็นได้ง่ายที่สุด ก็คือ การตัดไม้จากป่าแล้วนำมาสร้างที่อยู่อาศัย ไม้จะถูกนำมาใช้เป็นส่วนประกอบส่วนใหญ่ของบ้าน ไม่ว่าจะเป็น เสาบ้าน ฝาบ้าน พื้นบ้าน ตง คาน วงกบ หรือโครงสร้างอื่นๆ ของบ้าน ในสมัยก่อนราษฎรสามารถหาไม้มาก่อสร้างได้ไม่ ยากนัก เพราะยังมีป่าที่ยังอุดมสมบูรณ์อยู่รอบ ๆ หมู่บ้าน แต่ในปัจจุบันไม้มีค่าขนาดใหญ่หาได้ยากขึ้น ทำให้ราษฎรต้องหาไม้หรือซื้อไม้จากที่อื่น ส่วนของต้นไม้ที่นิยมนำมาสร้างบ้านเรือนนั้น ได้แก่ ส่วนที่เป็นเนื้อไม้ บุญฤทธิ์ และสมพร (2530) กล่าวว่า เหตุที่นิยมนำไม้มาก่อสร้างบ้านเรือนเป็นเพราะ ไม้มีลักษณะที่พิเศษหลายประการคือ แปรรูปได้ง่ายกว่าวัสดุอื่นๆ สามารถประสานต่อเชื่อมโดยวิธีง่าย ๆ ได้ การยืดและการหดตัวมีน้อยเมื่อเทียบกับวัสดุอื่น มีความทนทานเมื่อใช้ในสถานที่ปลอดจากการทำลายของแมลงและเห็ดรา มีการสึกกร่อนผุพังน้อย มีความต้านทานการติดไฟไม่เสียรูปเมื่อถูกความร้อนสูงเป็นฉนวน และมีความสวยงามดีกว่าวัสดุอื่น ๆ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

แนวคิดเรื่องป่าชุมชนและการจัดการป่าชุมชน

ความหมายป่าชุมชน

อำนวย (2531) ได้ให้ความหมายของป่าชุมชนไว้ว่า ป่าชุมชนเป็นป่าที่ประชาชนได้ร่วมกันจัดตั้งขึ้นเพื่อประโยชน์ร่วมกันของชุมชนนั้น ซึ่งนับว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของวนศาสตร์ชุมชน เป็นเครื่องมือหนึ่งของกิจกรรมทางป่าไม้ในการพัฒนาชนบท โดยดูจากความต้องการของประชาชนหมู่มากเป็นหลัก ทำให้เกิดความรู้สึกความเป็นเจ้าของของทรัพยากรป่าไม้ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน

โกมล (2533) ได้ให้ความหมายป่าชุมชน คือ รูปแบบของการจัดการป่าไม้ที่นำเอาความต้องการพึ่งพิงป่าของประชาชนมาเป็นวัตถุประสงค์ในการจัดการป่า และให้ประชาชนผู้ได้รับประโยชน์จากป่าดังกล่าวมาเป็นผู้กำหนดแผนการ และควบคุมการดำเนินงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ เพื่อผลประโยชน์ต่อเนื่องอย่างสม่ำเสมอตามความต้องการของชุมชน

เสน่ห์ และยศ (2536) ให้ความหมายไว้ว่า ป่าชุมชน คือ เป็นขบวนการทางสังคมหรือการรวมตัวกันขององค์กรประชาชนในระดับชุมชน หรือระดับเครือข่ายภายในระบบนิเวศแห่งหนึ่ง เพื่อทำการใช้ประโยชน์และจัดการทรัพยากรดิน น้ำ ป่า ซึ่งถือเป็นทรัพย์สินส่วนรวมของท้องถิ่นอย่างยั่งยืนและเป็นธรรมบนฐานของระบบความคิด ภูมิปัญญา อุดมการณ์ และสิทธิชุมชน ซึ่งเน้นหลักการทางศีลธรรมและความมั่นคงในการยังชีพของชุมชนเป็นหลัก

กรมป่าไม้ (2537) ให้ความหมายป่าชุมชนไว้ว่า หมายถึง พื้นที่ซึ่งได้รับการจัดการโดยขบวนการของป่าชุมชน เพื่อให้เกิดประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ของป่าชุมชนอย่างยั่งยืน และได้สรุปองค์ประกอบที่เป็นสาระสำคัญของป่าชุมชน ไว้ ดังนี้

1. ต้องมีพื้นที่เพื่อเป็นพื้นที่ที่ชุมชนเข้าไปดำเนินการเพื่อประโยชน์ของชุมชน

2. ต้องมีขบวนการของชุมชนในการเข้าไปจัดการเพื่อประโยชน์ของชุมชน

3. ต้องมีการใช้ประโยชน์จากป่าตามความประสงค์ของชุมชนอย่างยั่งยืนสอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สมศักดิ์ (2538) ให้ความหมายไว้ว่า ป่าชุมชน คือ ป่าที่ตอบสนองความต้องการของประชาชน ประชาชนต้องเป็นผู้ตัดสินใจเองว่าต้องการอะไรจากป่าในปริมาณเท่าไร เป็นการเก็บหาของป่าโดยไม่ทำลายป่า

นิวัติ (2548) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ป่าชุมชน หมายถึง พื้นที่ป่าไม้ที่ได้จัดแบ่งหรือกำหนดให้เป็นป่าของชุมชน มีการจัดการโดยชุมชนและเกิดประโยชน์กับชุมชน ชุมชนสามารถนำประโยชน์ไปใช้ได้ตามกฎเกณฑ์ที่ชุมชนเป็นผู้กำหนด โดยใช้หลักการของวนศาสตร์ชุมชนเป็นหลักเกณฑ์

จากความหมายของป่าชุมชนข้างต้น สรุปได้ว่า ป่าชุมชน คือ พื้นที่ป่าที่ได้มีการจัดแบ่ง หรือกำหนดให้เป็นป่าชุมชน มีการจัดการโดยการรวมตัวของชุมชนในการดูแลรักษาทรัพยากรป่าไม้และชุมชนสามารถเข้าไปดำเนินการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ที่ชุมชนเป็นผู้กำหนดอย่างสอดคล้องกับวิถีชีวิต ความเชื่อ วัฒนธรรมท้องถิ่น มีความหวงแหนและความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ

แนวคิดเกี่ยวกับป่าชุมชน

โกมล และ จินตนา (2535) ให้แนวคิดเกี่ยวกับป่าชุมชนไว้ ดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับเรื่องป่าชุมชนได้รับการสนับสนุนอย่างมากเมื่อหลายประเทศได้หันมาให้ความสนใจในการพัฒนาชนบท ซึ่งมุ่งเน้นในการกระชับความรู้และเทคนิคที่มีอยู่แล้วในพื้นที่มาใช้ประโยชน์ให้มากที่สุดในการพัฒนาชนบท การดูแลรักษาและการใช้ประโยชน์ป่าไม้ของชุมชนในชนบทได้เป็นที่ยอมรับในหลายประเทศ ซึ่งยอมรับว่าชุมชนต่าง ๆ ได้มีส่วนในการดูแลและจัดการพื้นที่ป่าใกล้ชุมชนเพื่อประโยชน์ของตนมานาน

แนวคิดเกี่ยวกับป่าชุมชนมีพื้นฐานความคิดอยู่ 3 ประการคือ

ประการที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรส่วนรวม นำเสนอโดยนักชีววิทยาชื่อ ฮาร์ดิน ว่าทรัพยากรส่วนรวมจะไม่ได้รับการดูแลอย่างดี ถ้าทุกคนมุ่งแต่จะใช้ประโยชน์ตามที่ตนเองต้องการ และจะเป็นผลให้ทรัพยากรส่วนรวมเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็วจำเป็นจะต้องมีการควบคุมเข้าไปเกี่ยวข้อง (Hardin, 1968)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ประการที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับการควบคุมการใช้ทรัพยากรส่วนรวม นำเสนอโดยบรอมเลย์ ว่าทรัพยากรส่วนรวมมีการใช้ประโยชน์โดยกลุ่มผู้ใช้ประโยชน์บางกลุ่ม ซึ่งมีการกำหนดการใช้ระหว่างกัน (Bromley, 1986)

ประการที่ 3 แนวคิดเกี่ยวกับภูมิปัญญาพื้นบ้าน นำเสนอโดยนักวิชาการป่าไม้ของประเทศญี่ปุ่นที่เสนอว่า ป่าชุมชนเป็นการจัดการป่าไม้ที่แสดงถึงภูมิปัญญาของท้องถิ่นในการจัดการป่าไม้เพื่อประโยชน์ของชุมชนที่ได้ถ่ายทอดสืบต่อกันมาบนพื้นฐานวัฒนธรรมทางด้านเกษตรกรรมความเชื่อและประเพณีท้องถิ่นที่แสดงให้เห็นถึงการพึ่งพิงพื้นที่ป่าไม้ของประชาชนในแต่ละประเทศ

รูปแบบของป่าชุมชน

โกมล (2532) กล่าวว่า ป่าชุมชนมีวิวัฒนาการมาในประเทศไทยช้านาน มีวิธีจัดการแตกต่างกันไประหว่างภูมิภาคต่างๆ ของประเทศ โดยสอดคล้องกับขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ สภาพเศรษฐกิจ และนิเวศวิทยาของพื้นที่นั้น ๆ สภาพการพึ่งพิงใช้พื้นที่ป่าไม้ของชุมชนมีลักษณะแตกต่างกันออกไปตามความจำเป็นเป็นที่ต้องพึ่งพิงสภาพป่าของแต่ละชุมชนสามารถแบ่งออกได้ 3 ลักษณะ ดังนี้

1. ชุมชนที่อยู่ในพื้นที่เกษตรกรรมเป็นพื้นที่ซึ่งอยู่ไกลจากแหล่งป่าไม้ มีความขาดแคลนไม้ใช้สอยในลักษณะต่าง ๆ เช่น ไม้เพื่อการก่อสร้าง ไม้เพื่อพลังงาน การแข่งขันในการใช้ที่ดินเพื่อกิจกรรมต่าง ๆ แหล่งป่าไม้ที่จะมีขึ้นได้จึงเป็นแหล่งป่าไม้ที่ตั้งอยู่บนที่ดินซึ่งมีการควบคุมและคุ้มครองโดยหลายหน่วยงาน

2.ชุมชนที่อยู่ใกล้เขตป่าไม้ เป็นชุมชนที่มีการประกอบการเกษตรกรรมซึ่งอาจจะมีที่ดินไม่เพียงพอมีความต้องการที่ดินเพิ่มและในขณะเดียวกันได้อาศัยแหล่งป่าไม้ที่อยู่ใกล้เคียงเป็นที่พึ่งพิงทางด้านไม้ใช้สอย แหล่งอาหาร ยารักษาโรค เป็นต้น

3. ชุมชนที่อยู่ในเขตป่าไม้ เป็นชุมชนที่มีชีวิตพึ่งพิงกับพื้นที่ป่าไม้ ต้องการป่าไม้เป็นแหล่งอาหารยารักษาโรค แหล่งซับน้ำต่าง ๆ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กรมป่าไม้ (2531ข) ได้แบ่งป่าชุมชนออกเป็นประเภทต่าง ๆ โดยใช้ปัจจัยเป็นตัวกำหนดจำแนกประเภทที่สำคัญ ได้แก่ ลักษณะสภาพป่าและความเป็นมาตลอดจนวัตถุประสงค์ของชุมชนจำแนกได้ ดังนี้

1. ป่าชุมชนแบบดั้งเดิม ลักษณะโดยทั่วไปจะมีสภาพเป็นพื้นที่ป่าที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ มีไม้ขนาดใหญ่ รวมทั้งพรรณพืชอย่างหลากหลายมีอายุยาวนาน โดยเป็นพื้นที่ป่าชุมชนกำหนดไว้มิให้ผู้บุกรุกเข้ามาตัดไม้ทำลายป่า บุกรุกถือครองหรือเปลี่ยนแปลงสภาพเป็นพื้นที่เกษตรกรรม เพื่อให้ป่ามีความอุดมสมบูรณ์ตอบสนองประโยชน์ของชุมชนในด้านอื่นๆ ตามสภาพเศรษฐกิจ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีของชุมชนนั้น ๆ รูปแบบของป่าชุมชนประเภทนี้ยังแตกต่างตามสภาพท้องถิ่นวัฒนธรรมของชุมชนซึ่งมีรูปแบบสำคัญ ได้แก่ ป่าต้นน้ำลำธาร ป่าซับน้ำ ป่าดอนปู่ตา ป่าช้า วัดป่า ป่าบุ่งป่าทาม ป่าหัวไร่ปลายนา ป่าอภัยทาน เป็นต้น

2. ป่าชุมชนพัฒนา เป็นพื้นที่ป่าซึ่งส่วนใหญ่เป็นที่สาธารณะรกร้างว่างเปล่า หรือเป็นพื้นที่ป่าไม้ที่ถูกทำลายจนเสื่อมโทรมและชุมชนเห็นว่าสมควรจัดสร้างให้มีป่าไม้บนพื้นที่นั้น โดยวิธีการปลูกไม้ป่าขึ้นใหม่ หรือเข้าไปปลูกเสริมฟื้นฟู หรือป้องกันบำรุงรักษามิให้สัตว์เลี้ยง หรือไฟลามเข้าไปทำอันตรายต่อพื้นที่นั้น เพื่อวัตถุประสงค์ของชุมชนที่จะใช้ประโยชน์ร่วมกันในลักษณะต่าง ๆ เช่น เพื่อเป็นรายได้ของชุมชนจากการจัดการป่าไม้ เพื่อการมีไม้ใช้สอยเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำ ความสมดุลของธรรมชาติ เพื่อเป็นแหล่งอาหาร สมุนไพร และความหลากหลายทางชีวภาพ ตลอดจนเพื่อเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ หรือความสวยงามของสถานที่สำคัญต่าง ๆ ป่าชุมชนประเภทนี้บางแห่งจะมีพรรณไม้ ไม่กี่ชนิด เว้นแต่วัตถุประสงค์ของชุมชนจะเน้นเพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติ จึงจะทำให้ป่ามีความหลายหลายของพรรณไม้มากขึ้น ป่าชุมชนพัฒนา สามารถดำเนินการได้ในหลายพื้นที่ เช่น ป่าชุมชนที่ปลูกขึ้นในพื้นที่ป่าเสื่อมโทรม ป่าชุมชนซึ่งในพื้นที่สาธารณะของหมู่บ้านป่าชุมชนในโรงเรียนป่าชุมชนซึ่งปลูกขึ้นเหนือบริเวณอ่างเก็บน้ำ ริมลำเหมือง ลำคลอง หรือลำน้ำสาธารณะ ป่าชุมชนในที่อยู่สองฟากถนน ป่าชุมชนที่ปลูกเป็นสวนสาธารณะ ป่าชุมชนในเมือง เป็นต้น

องค์ประกอบของป่าชุมชน

จากแนวความคิดและความหมายของป่าชุมชน โกมลและจินตนา (2535) ได้จำแนกองค์ประกอบของป่าชุมชนไว้ 3 ประการ ประกอบด้วย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1. ที่ดิน หมายถึง ที่ดินป่าไม้หรือที่ดินที่สามารถนำมาดำเนินการเป็นป่าชุมชนได้

2. ชุมชน ซึ่งประกอบด้วย ผู้นำท้องถิ่น ผู้มีความสำคัญและบทบาทสูงในการนำไปสู่การพัฒนาป่าชุมชน องค์กรประชาชน เป็นผู้สืบทอดแนวความคิดป่าชุมชนให้ได้รับการปฏิบัติและการมีส่วนร่วมของประชาชน ประชาชนในท้องถิ่นจะต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการ เพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการจัดการป่าชุมชนให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชน

3. การจัดการ ได้แก่ กิจการในการทำให้ป่าชุมชนเกิดความมั่นคงและยั่งยืนถาวรเพื่อประโยชน์ของชุมชนอย่างต่อเนื่อง

การจัดการป่าชุมชน

แนวคิดในเรื่องการจัดการป่าชุมชน มีพื้นฐานจากแนวคิดในเรื่องการกระจายอำนาจออกจากศูนย์กลางของประเทศ มาสู่องค์กรประชาชนให้องค์กรประชาชนมีอำนาจหน้าที่ในการจัดการป่าชุมชนของตนเอง ซึ่งแนวความคิดนี้เป็นการยอมรับศักยภาพของชุมชนในการจัดการป่าชุมชนและยอมรับในชุมชนท้องถิ่นให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2550) ในมาตรา 73 บุคคลมีหน้าที่รับราชการ ช่วยเหลือในการป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติ สาธารณะเสียภาษีอากร ช่วยเหลือราชการ รับการฝึกอบรม การพิทักษ์ ปกป้องและสืบสาน ศิลปวัฒนธรรมของชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่น การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ตามที่กฎหมายกำหนด

โกมลและจินตนา (2535) กล่าวว่า การจัดการป่าชุมชน เป็นการนำหลักความรู้ทางวิชาการป่าไม้และความรู้ด้านอื่น ๆ เข้าไปดำเนินการป่าชุมชน เพื่อให้ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้อย่างต่อเนื่อง มีหลักที่สำคัญ ได้แก่ การจัดการผลผลิตและการจัดการผลประโยชน์ และสามารถจำแนกการจัดการป่าชุมชนได้เป็น 3 ประการ คือ

1. การเพาะชำกล้าไม้ การเตรียมกล้าไม้องค์กรประชาชนที่รับผิดชอบจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคนิคและขั้นตอนต่าง ๆ คือ การเลือกชนิดพันธุ์ไม้ให้เป็นไปตามความต้องการของประชาชนและเหมาะสมกับท้องถิ่น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2. การบำรุงรักษาป่า ป่าชุมชนจำเป็นต้องได้รับการบำรุงดูแล ซึ่งการบำรุงดูแลป่าชุมชนที่สำคัญ ได้แก่ การปลูกซ่อมแซมไม้ที่ตาย การกำจัดวัชพืช การป้องกันไฟป่า การป้องกันสัตว์เหยียบย่ำต้นไม้ การป้องกันโรคและแมลง การลิดกิ่ง ตัดขยายระยะ เป็นต้น

3. การป้องกันรักษาป่าเป็นหนึ่งกิจกรรมที่ดำเนินการในป่าชุมชนแบบอนุรักษ์ โดยชุมชนรักษาป่าให้คงสภาพไว้ ได้แก่ การกำหนดขอบเขตพื้นที่ การลาดตระเวน ตรวจพื้นที่มิให้มีการลักลอบตัดต้นไม้และบุกรุกพื้นที่ การทำแนวกันไฟ การจัดยามไฟ

สมชัย (2539) ได้กล่าวว่า การจัดการป่าชุมชน หมายถึง การรวบรวมเอาหลักวิชาการสาขาต่าง ๆ ทางวิทยาศาสตร์ ทางเทคนิค ทางเศรษฐศาสตร์ป่าไม้ และทางสังคมศาสตร์ มาใช้ดำเนินการในป่าชุมชน เพื่อผลในด้านการอนุรักษ์ การป้องกัน การปรับปรุงให้ดีขึ้นและให้ผลผลิตที่สูงสุดและยั่งยืน

กรมป่าไม้ (2553) กล่าวว่า ปัจจุบันกรมป่าไม้มีแนวทางสนับสนุนการดำเนินการส่งเสริมการจัดการป่าชุมชนในพื้นที่ของรัฐ คือ ที่ป่าไม้ ที่ป่าสงวนแห่งชาติ และที่ดินอันเป็นสาธารณะสมบัติของแผ่นดิน โดยให้ชุมชนจัดทำโครงการป่าชุมชนเสนอตามลำดับ ทั้งนี้พื้นที่ดังกล่าวต้องไม่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตห้ามล่าสัตว์ป่า โดยมีกิจกรรมในกระบวนการส่งเสริมการจัดการป่าชุมชน ดังนี้

1. การให้ความรู้เพื่อเตรียมการจัดตั้ง ได้แก่ การจัดหน่วยประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่เผยแพร่ความรู้ด้านป่าไม้และป่าชุมชน การอบรมราษฎร หลักสูตรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานและการจัดการป่าชุมชน การจัดทำกฎป่าชุมชนหมู่บ้าน กลุ่มองค์กร หรือกลุ่มบริหารจัดการป่าชุมชน การประสานงานกับองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอ จังหวัด ส่วนราชการต่าง ๆ เพื่อให้การสนับสนุน การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์

2. การจัดตั้งป่าชุมชน ราษฎรในพื้นที่อายุไม่ต่ำกว่า 18 ปี อย่างน้อย 50 คน ลงชื่อขอร่วมโครงการป่าชุมชน โดยผู้ใหญ่บ้าน (ในฐานะพนักงานเจ้าหน้าที่) เป็นผู้ยื่นคำขอ ผ่านกระบวนการของเจ้าหน้าที่ กรมป่าไม้ตรวจสอบให้ความเห็นเสนอกรมป่าไม้ให้อธิบดีกรมป่าไม้อนุมัติโครงการ

3. การจัดการและพัฒนาป่าชุมชน ดังนี้ กิจกรรมการควบคุมดูแล ลาดตระเวนป้องกันรักษาป่าชุมชน กิจกรรมป้องกันไฟป่า กิจกรรมป้องกันโรค รา สัตว์ และแมลงอื่นที่ทำลายต้นไม้ กิจกรรม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เพาะชำกล้าไม้ กิจกรรมการปลูกต้นไม้ การปลูกพืชแทรก เพื่อเพิ่มผลผลิตจากป่าชุมชน กิจกรรมปลูกพืชกินได้ กิจกรรมเสริมสร้างของป่าในพื้นที่ป่าชุมชน กิจกรรมสำรวจทรัพยากร ป่าชุมชน เป็นต้น

4. การสนับสนุนการจัดการป่าชุมชน เช่น การออกคำสั่ง เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานโครงการป่าชุมชนการทำหนังสือแสดงโครงการป่าชุมชน การประกวดป่าชุมชนตัวอย่าง การจัดทำและติดตั้งป้ายแสดงแนวเขตป่าชุมชนแปลงที่ได้รับอนุมัติ การจัดทำโครงการป่าชุมชนต่อเนื่องทุก 5 ปี เสนอกรมป่าไม้ เป็นต้น

5. การนิเทศงานและติดตามประเมินผล โดยเจ้าหน้าที่จากสำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ และจากส่วนกลาง

สรุปได้ว่า การจัดการป่าชุมชน เป็นการนำหลักวิชาการด้านป่าไม้มาประยุกต์ใช้กับการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในท้องถิ่น เพื่อการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ป่าของชุมชน มีกฎเกณฑ์ ระเบียบข้อบังคับ เป็นที่ยอมรับของทุกคนในชุมชน และชุมชนเป็นผู้จัดการป่าชุมชนด้วยตนเอง โดยหน่วยงานราชการเป็นผู้ช่วยเหลือ ให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้อย่างต่อเนื่อง

ข้อมูลพื้นที่ศึกษาวิจัย

ความเป็นมาป่าชุมชนบ้านหนองผักไร

อดีตชุมชนบ้านหนองผักไรและบ้านโกรกหว้า ได้อาศัยพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ เพื่อใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตหลายด้าน ทั้งประกอบพิธีกรรม เป็นแหล่งอาหารและสมุนไพรในชุมชน เป็นสถานที่เลี้ยงสัตว์ รวมถึงเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจและนำผลผลิตเนื้อไม้มาใช้สอยในชุมชน แต่ในปัจจุบันเกิดการขยายตัวของชุมชน ทำให้ทรัพยากรป่าไม้ถูกทำลาย เนื่องจากมีการบุกรุก แผ้วถาง โดยเปลี่ยนพื้นที่ป่าดั้งเดิมเป็นพื้นที่การเกษตร ซึ่งหากปล่อยให้สถานการณ์ดำเนินการอยู่ในลักษณะเช่นนี้ต่อไป โดยไม่มีกลุ่มคนหรือประชาชนในหมู่บ้านเข้าไปดูแลและจัดการในอนาคตจะสูญเสียพื้นที่ป่าไม้อย่างถาวรชาวบ้านหนองผักไรและชาวบ้านโกรกหว้า จึงร่วมมือกันจัดทำโครงการป่าชุมชนบ้านหนองผักไร เพื่อให้ชุมชนใช้ประโยชน์ป่าไม้อย่างยั่งยืนโดยราษฎรจากบ้านหนองผักไร และบ้านโกรกหว้า ตำบลดอน อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา ได้เริ่มก่อตั้งเป็นป่าชุมชนเมื่อปี พ.ศ. 2551ได้รับการจัดตั้งเป็นป่าชุมชนจากกรมป่าไม้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ชื่อป่าชุมชนบ้านหนอง ผักไร ตำบลดอน อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา มีพื้นที่ดำเนินการทั้งหมด 822ไร่ ดัง (ภาพที่ 1) ป่าชุมชนบ้านหนองผักไร เป็นตัวอย่างของโครงการป่าชุมชนที่เกิดจากความต้องการของราษฎรในพื้นที่ของชุมชนบ้านหนองผักไร และบ้านโกรกหว้า ได้เข้ามาใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้โดยอาศัยพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ เพื่อใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตหลายด้าน ทั้งประกอบพิธีกรรม เป็นแหล่งอาหารและสมุนไพรในชุมชน เป็นสถานที่เลี้ยงสัตว์ รวมถึงเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจและนำผลผลิตเนื้อไม้มาใช้สอยในชุมชน รวมทั้งเก็บหาของป่าเพื่อจำหน่ายซึ่งเป็นการสร้างรายได้เสริมให้กับครอบครัว ป่าชุมชนบ้านหนองผักไรมีลักษณะเป็นโนนหลังเต่า ดินเป็นดินทรายเหลือง ด้านทิศใต้จดคลองชลประทาน อยู่ทางทิศใต้ของหมู่บ้านหนองผักไร หมู่ 10 ป่าชุมชนบ้านหนองผักไรมี อาณาเขตพื้นที่ ดังนี้

ด้านทิศเหนือ	จด	ที่ทำการเกษตรบ้านหนองผักไร
ด้านทิศตะวันออก	จด	ที่สาธารณประโยชน์ตำบลท่าลาดขาว
ด้านทิศใต้	จด	คลองชลประทาน
ด้านทิศตะวันตก	จด	ที่ทำการเกษตรบ้านแม่เสี่ยว

ป่าชุมชนบ้านหนองผักไรมีสภาพธรรมชาติเป็นป่าแต้งรัง มีความสมบูรณ์ พรรณไม้ที่พบ เช่น เต็ง รัง แดง ยอ ซาด แต้ว รักขี้หมู มะขามป้อม สมอ ตะขบป่า ไม้ชั้นล่าง หญ้าเพ็ก กระดูกอึ่ง หนอนตายหยาก หัวยาข้าวเย็น โด่ไม่รู้ล้ม กระเจียว ผักหวาน ผักกระทกรก พืชสมุนไพร หนอนตายหยาก โปร่งฟ้า ฟ้าทลายโจร ต้นงูเขียว ต้นหน่วยใต้ใบ ต้นหยดน้ำค้าง ใบยาลาบ ขมิ้นชัน ต้นตะขบ เห็ดโคน เห็ดนางหง้อ เห็ดไค เห็ดน้ำแป้ง เห็ดแดงน้ำหมาก เห็ดถ่าน เห็ดชานหมาก เห็ดหาดน้ำผึ้ง ไข่มดแดง สัตว์ป่า เช่น แย้ กระแต พังพอน อึ่ง กบ งู แมลงอีนูน เป็นต้น (กรมป่าไม้, 2551)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

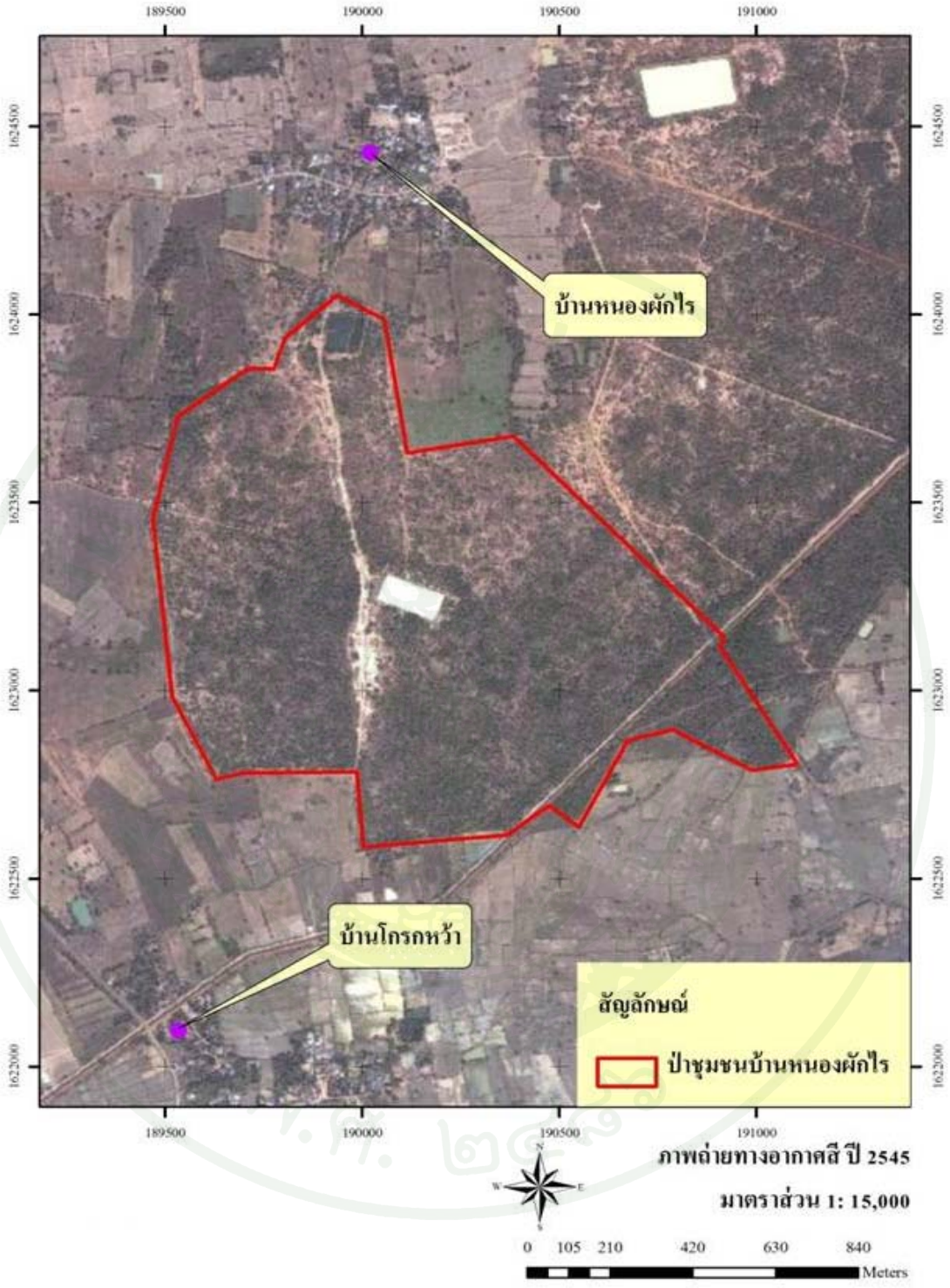

ภาพที่ 1 ที่ตั้งชุมชนและป่าชุมชนที่ทำการศึกษา

ที่มา: กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช (2556)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านที่ทำการศึกษา

องค์การบริหารส่วนตำบลดอน (2556) บ้านหนองผักไร หมู่ที่ 10 ตำบลดอน อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา จัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2450 นับถึง ปี พ.ศ. 2556 รวม 106 ปี เดิมตั้งถิ่นฐานมาจากบ้านไม้เสี่ยว หมู่ที่ 9 ตำบลดอน อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยแยกออกมาปลูกกระท่อมตามนา เฝ้าวัว เฝ้าควาย ต่อมาปลูกเป็นบ้านพักอาศัยและได้ชักจูงญาติพี่น้องมาอยู่ด้วย จึงกลายเป็นหมู่บ้านเล็ก ๆ อาศัยทำนาและเลี้ยงสัตว์ โดยเรียกชื่อว่าบ้านหนองผักไร ซึ่งมาจากหนองน้ำในหมู่บ้านที่มีผักไรขึ้นอยู่มาก ดังนั้นจึงกลายเป็นชื่อหมู่บ้านมาจนถึงปัจจุบันบ้านหนองผักไร หมู่ที่ 10 ตำบลดอน อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ ติดกับ บ้านส่องใต้ หมู่ที่ 7 ตำบลดอน อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา

ทิศใต้ ติดกับ บ้านโกรกหว้า หมู่ที่ 11 ตำบลดอน อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา

ทิศตะวันออกติดต่อกับ บ้านท่าลาดขาว หมู่ที่ 2 ตำบลดอน อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ บ้านไม้เสี่ยว หมู่ที่ 9 ตำบลดอน อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา

ข้อมูลทั่วไปของพื้นที่บ้านหนองผักไร

ข้อมูลทั่วไปของบ้านหนองผักไร (องค์การบริหารส่วนตำบลดอน, 2556) มีดังนี้

1. ข้อมูลด้านกายภาพ

1.1 ภูมิประเทศสภาพพื้นที่โดยส่วนใหญ่ของบ้านหนองผักไรมีลักษณะค่อนข้างเรียบ เป็นลูกคลื่นลอนลาดมีความสูง ประมาณ 240 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง ติดป่าชุมชน

1.2 ลักษณะภูมิอากาศ เป็นแบบมรสุมมี 3 ฤดู ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่ เดือนกุมภาพันธ์-เดือนเมษายน ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่ เดือนพฤษภาคม-เดือนตุลาคม ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน-เดือนมกราคม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การคมนาคม มี 3 เส้นทาง เส้นที่ 1 ทางบ้านไม้เสี่ยว หมู่ที่ 9 ตำบลดอน อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา เส้นที่ 2 ทางบ้านท่าลาดขาว ตำบลท่าลาดขาว อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา และเส้นที่ 3 ทางบ้านส่องใต้ ตำบลดอน อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา

1.3 ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น สภาพดินและน้ำ ความอุดมสมบูรณ์ของดิน น้ำ แหล่งน้ำกิน น้ำใช้ ที่สาธารณประโยชน์ พื้นที่ป่า พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ที่มีในชุมชน

1.4 สาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ บริการสาธารณะอื่นๆ มีไฟฟ้าใช้ทุกครัวเรือน มีประปาหมู่บ้านใช้ได้ดี โทรศัพท์สาธารณะ มีรถโดยสารประจำทางเดินทางเข้าสู่ตัวอำเภอปักธงชัยจำนวน 1 เที่ยว มีประปาหมู่บ้านแต่น้ำขุ่นตลอดทั้งปี ไม่มีโทรศัพท์บ้าน

2. ข้อมูลด้านสังคม การเมือง การปกครอง

2.1 ประชากร ทั้งหมด 330 คน แยกเป็นชาย 160 คน หญิง 170 คน การศึกษาอ่าน และเขียนภาษาไทย และคิดเลขอย่างง่ายได้ จำนวน 227 คน

2.2 วิถีชีวิต แบบชาวไทยอีสานใต้ มีความเรียบง่าย โดยมีวัฒนธรรมแบบไทยอีสานใช้ภาษาโคราช มีประเพณี ท้องถิ่น เช่น สงกรานต์ งานเทศน์มหาชาติ และลอยกระทง

องค์การบริหารส่วนตำบลดอน (2556) บ้านโกรกหว้า หมู่ที่ 11 ตำบลดอน อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา จัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2489 นับรวมถึง ปี พ.ศ. 2556 รวม 67 ปี เดิมเป็นบ้านไม้เสี่ยว หมู่ที่ 9 ตำบลดอน อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา ได้แยกออกมาเป็นหมู่บ้านเล็ก ๆ ผู้ที่แยกออกมาก่อตั้งหมู่บ้านคือ นางมี นายนา นางดำ นางเสน นายสุข นายจันทร์ และนางปราง เริ่มจากอาชีพทำนาทำไร่และเลี้ยงสัตว์ และมีคลองธรรมชาติไหลผ่านหมู่บ้านสองฝั่งคลองมีต้นหว้าขึ้นเป็นจำนวนมาก จึงมีชื่อหมู่บ้านตามต้นหว้าของความคิดเห็นของคนกลุ่มนั้นว่าบ้านโกรกหว้า ขณะนี้มีประชากรรวมทั้งสิ้น 312 คน มีพื้นที่ประมาณ 674 ไร่ ที่อยู่อาศัยประมาณ 227 ไร่ ที่ดินสำหรับการทำเกษตรกร ประมาณ 347 ไร่ อาชีพของประชากรในหมู่บ้าน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการทำนา–ทำไร่ บ้านโกรกหว้าอยู่ห่างจากตัวอำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา ประมาณ 18 กิโลเมตร ห่างจากตัวจังหวัดนครราชสีมาประมาณ 44 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ ติดกับ บ้านไม้เสี่ยว ตำบลดอน อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ทิศใต้ ติดกับ บ้านหนองต้อ ตำบลครบุรี อำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา

ทิศตะวันออก ติดกับ บ้านหนองแปลน ตำบลท่าลาดขาว อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

ทิศตะวันตก ติดกับ บ้านโคกขุนละคร ตำบลสำโรง อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา

ข้อมูลทั่วไปของพื้นที่บ้านโกรกหว้า

ข้อมูลทั่วไปของบ้านโกรกหว้า (องค์การบริหารส่วนตำบลดอน, 2556) มีดังนี้

1. ข้อมูลด้านกายภาพ

1.1 ภูมิประเทศ สภาพพื้นที่โดยส่วนใหญ่ของบ้านโกรกหว้า มีลักษณะค่อนข้างเรียบเป็นลูกคลื่นลอนลาดมีความสูง ประมาณ 240 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง

1.2 ลักษณะภูมิอากาศ เป็นแบบมรสุมมี 3 ฤดู ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่ เดือนกุมภาพันธ์–เดือนเมษายน ฤดูฝนเริ่มตั้งแต่ เดือนพฤษภาคม–เดือนตุลาคม ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่ เดือนพฤศจิกายน–เดือนมกราคม

การคมนาคม มีถนนลาดยางผ่านหมู่บ้าน เส้นทางคมนาคมสะดวก

1.3 ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น สภาพดินและน้ำ ความอุดมสมบูรณ์ของดิน น้ำ แหล่งน้ำกิน น้ำใช้ ที่สาธารณประโยชน์ พื้นที่ป่า พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ที่มีในชุมชน

1.4 สภาพสิ่งแวดล้อม ทิศเหนือหมู่บ้านมีคลองท่าใหญ่ไหลผ่านน้ำไหลไปทางทิศตะวันออก มีพื้นที่ป่าชุมชนจำนวน 822 ไร่

1.5 สภาพสิ่งแวดล้อม มีลักษณะเป็นดินลึก มีการระบายน้ำค่อนข้างเร็ว ดินบนเป็นดินร่วนหรือดินทรายปนดินร่วน ดินกลางเป็นดินร่วนและดินเหนียวปนทราย และเหนียวขึ้นตามความลึกจนถึงดินเหนียว มีสีตั้งแต่น้ำตาลอ่อน สีเทาปนชมพู จนถึงสีเทาอ่อน ตอนล่างสุดมีจุดปะแดงปนเหลืองหรือแดง ในดินล่างปฏิกิริยาเป็นกรดปานกลางตอนบนดินล่างเป็นกรดถึงเป็นกรดลึกบางจุด

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จะพบดินลูกรังอยู่ในดินล่างมีป่าชุมชนโคกหนองจะบกมีชลประทานจากเขื่อนมูลบนไหลผ่านหมู่บ้านมีชุมชนที่น่าอยู่ มีความอุดมสมบูรณ์พอสมควร

1.5 สาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ บริการสาธารณะอื่นๆ มีไฟฟ้าใช้ทุกครัวเรือน มีประปาหมู่บ้านใช้ได้ดี โทรศัพท์สาธารณะไม่มี

2. ข้อมูลด้านสังคม การเมือง การปกครอง

2.1 ประชากร บ้านโกรกหว้ามีประชากรทั้งสิ้น 312 คนการศึกษา จนการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประชาชน สามารถอ่านออกเขียนได้

2.2 วิถีชีวิต แบบชาวไทยอีสานใต้ มีความเรียบง่าย โดยมีวัฒนธรรมแบบไทยอีสานใช้ภาษาโคราช มีประเพณี ท้องถิ่น เช่น สงกรานต์ งานเทศน์มหาชาติ

2.3 ข้อจำกัดของชุมชน ปัจจัยภายนอกชุมชนเป็นสิ่งที่ทำให้การพัฒนาหมู่บ้าน / ชุมชนไม่บรรลุเป้าหมายเป็นปัญหาและอุปสรรคของชุมชนขาดงบประมาณในการสนับสนุน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วราภรณ์ (2540) ได้ทำการศึกษาถึงการใช้ทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนบริเวณพื้นที่แนวกันชนเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้งพบว่า ราษฎรใช้ไม้เพื่อก่อสร้างบ้านเรือนเฉลี่ยเท่ากับ 4.19 ลูกบาศก์เมตร/ครัวเรือน ปริมาณการใช้เชื้อเพลิงที่มาจากไม้ ราษฎรส่วนใหญ่ใช้ถ่านเฉลี่ยเท่ากับ 1.42 ลูกบาศก์เมตร/ครัวเรือน/ปี โดยนำไม้มาจากพื้นที่ทำกิน หรือซื้อจากเพื่อนบ้านที่นำมาจากป่า สำหรับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการใช้ไม้เพื่อก่อสร้างบ้านเรือนคือ รายได้รวมของครัวเรือนและขนาดของพื้นที่ทำกิน และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการใช้ไม้เพื่อเป็นเชื้อเพลิงคือ จำนวนสมาชิกในครัวเรือนและประเภทของเชื้อเพลิงที่ใช้ นอกจากนี้มีการวิเคราะห์ถึงปัญหาสำคัญของชุมชน และเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาของชุมชนได้แก่ 1) ราษฎรไม่มีเอกสารสิทธิ์ในที่ดินทำกิน ดังนั้นรัฐบาลควรออกเอกสารสิทธิ์โดยเฉพาะในพื้นที่ที่ราษฎรทำกินมานานและเป็นพื้นที่โล่งเตียนแล้ว 2) ปัญหาราคาปัจจัยการผลิตทางการเกษตรราคาแพง ดังนั้นรัฐบาลควรมีมาตรการควบคุมราคาพันธุ์พืช ปุ๋ย และพยุงราคาพืชผลการเกษตรในราคายุติธรรม 3) ราษฎรไม่รู้วัตถุประสงค์และแนวเขตของพื้นที่แนวกันชนหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องต้อง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ประชาสัมพันธ์พร้อมชี้แจงให้ราษฎรเข้าใจ ทั้งนี้ราษฎรกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 72 ต้องการปลูกต้นไม้และเห็นควรอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ไว้ เนื่องจากมีอยู่จำนวนน้อย

สกุณา (2542) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ของสภาพเศรษฐกิจ สังคม การใช้ที่ดิน และการพึ่งพิงทรัพยากรธรรมชาติของราษฎร โดยรอบเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี พบว่าหัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุน้อย มีการพึ่งพิงทรัพยากรธรรมชาติประเภทไม้ไผ่ป่ามากกว่าหัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุมาก และครัวเรือนที่มีรายได้รวมน้อย มีการพึ่งพิงทรัพยากรธรรมชาติประเภทหน่อไม้ป่ามากกว่าครัวเรือนที่มีรายได้รวมมาก ดังนั้นจึงควรมีการประชาสัมพันธ์ การจัดทำป่าชุมชนให้กับราษฎร และการจัดทำแนวเขตที่ชัดเจน เพื่อลดปัญหาการพึ่งพิงทรัพยากรธรรมชาติ และการบุกรุกพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ ราษฎรส่วนใหญ่มีการใช้ที่ดินเพื่อการปลูกพืชผลไม้ ความคิดเห็น และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติส่วนใหญ่เป็นเชิงบวก มีการพึ่งพิงทรัพยากรสัตว์ป่า ชนิดหมูป่ามากที่สุด และการพึ่งพิงทรัพยากรประเภทพืชผักสูงสุด

อรรถพล (2542) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนรายรอบเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤาไน เพื่อการพัฒนาระบบการจัดการป่าไม้ที่เหมาะสม และเป็นที่ยอมรับของสังคม พบว่าราษฎรร้อยละ 61 ยังมีการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ด้วยการนำเอาผลไม้ป่า พืชผักป่า หน่อไม้ป่า เห็ดป่า และสัตว์ป่ามาใช้ประโยชน์ โดยราษฎรมีการพึ่งพิงของป่าประเภทผลไม้ป่าสูงสุดคิดเป็นปริมาณ 2.83 กก./ครัวเรือน/ปี รวมเป็นปริมาณทั้งหมด 19,512.85 กก./ปี คิดเป็นมูลค่า 153,241.38 บาท/ปี และมีการพึ่งพิงประเภทสัตว์ป่าชนิดหมูป่าสูงสุดคิดเป็นปริมาณ 13.05 กก./ครัวเรือน/ปีรวมเป็นปริมาณทั้งหมด 89,979.48 กก./ปีคิดเป็นมูลค่า 3,599,179.20 บาท/ปีการเก็บหาทรัพยากรป่าไม้ทุกประเภทรวมกันมีมูลค่ารวม 3,752,420.58 บาท/ปี สำหรับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้พบว่า อายุ เพศ และระดับการศึกษาของหัวหน้า ครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับปริมาณการเก็บหาหน่อไม้ป่า ล่าสัตว์ป่า พืชผักป่าตามลำดับ

สุเทพ (2543) ได้ทำการศึกษาถึงสภาพเศรษฐกิจสังคม และการใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนบริเวณพื้นที่แนวกันชน เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤาไน (รอยต่อ 5 จังหวัด) พบว่าจำนวน สมาชิกในครัวเรือน ระยะเวลาการตั้งถิ่นฐาน ขนาดพื้นที่ทำกิน และจำนวนแรงงานในครัวเรือน กับการนำใช้ทรัพยากรป่าไม้ไม่มีความสัมพันธ์ต่อกัน แต่รายได้ของครัวเรือนและที่อยู่อาศัยกับการใช้ทรัพยากรป่าไม้มีความสัมพันธ์ต่อกันครัวเรือนส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณประโยชน์ของป่าไม้และสัตว์ป่าในบริเวณพื้นที่ทำการศึกษายังคงมีการใช้ประโยชน์จากสัตว์ป่ากันอยู่บ้าง รวมทั้งของป่าต่างๆ ได้แก่ เห็ด ผลไม้ป่า ไม้ไผ่ หน่อไม้ แมลงที่รับประทานได้และสมุนไพร หัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่มีความรู้และความ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เข้าใจในกฎระเบียบข้อห้ามของพื้นที่อนุรักษ์เป็นอย่างดี เห็นว่าการมีที่อยู่อาศัยใกล้กับพื้นที่อนุรักษ์มีข้อดีมากกว่าข้อเสีย และมีความต้องการที่จะให้ทางราชการเข้าไปช่วยเหลือมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะความช่วยเหลือทางด้านวนเกษตรการจัดหาที่ดินทำกิน ตลอดจนการจัดทำแนวเขตของพื้นที่อนุรักษ์ให้ชัดเจน

สิริมาศ (2549) ได้ทำการศึกษาการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรที่อาศัยอยู่ในและรายรอบพื้นที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ พบว่า อาชีพหลักมีความสัมพันธ์กับการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ประเภท สมุนไพร ผลไม้ ไม้ไผ่ เห็ด หน่อไม้ พืชผัก แมลงกินได้ สัตว์ป่า และไม้ฟืน รายได้รวมครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ประเภทสมุนไพร ผลไม้ ไม้ไผ่ เห็ด หน่อไม้ พืชผัก แมลงกินได้ สัตว์ป่า และสัตว์ป่า ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์การพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ประเภทสมุนไพร ผลไม้ ไม้ไผ่ เห็ด หน่อไม้ การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการอนุรักษ์ มีความสัมพันธ์กับการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ประเภทสมุนไพร ผลไม้ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และคะแนนความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ มีความสัมพันธ์กับการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ประเภท ไม้ฟืนการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรจำแนกออกเป็น 9 ประเภท ได้แก่ พืชสมุนไพร ผลไม้ ไม้ไผ่ เห็ด หน่อไม้ พืชผัก แมลงกินได้ สัตว์ป่าและไม้ฟืน ครัวเรือนส่วนใหญ่เก็บหาเห็ดมาใช้ประโยชน์มากที่สุด โดยเก็บหามาใช้ประโยชน์คิดเป็นปริมาณเฉลี่ยต่อครัวเรือนเท่ากับ 3.27 กก./ครัวเรือน/ปี การเก็บหาทรัพยากรป่าไม้ทุกประเภทรวมกันมีมูลค่ารวม 3,740,062.26 บาท/ปี

พุทธพร (2554) ได้ทำการศึกษาการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรที่อาศัยอยู่รอบป่ากันชนของป่าสงวนแห่งชาติน้ำปุ๋ย แขวงไซยบุรี ในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่า เพศ อายุ เผ่าพันธุ์ ระดับการศึกษา อาชีพหลัก อาชีพรอง จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนแรงงานในครัวเรือน ระยะเวลาการตั้งถิ่นฐาน ขนาดพื้นที่ถือครอง รายได้ของครัวเรือน รายจ่ายของครัวเรือน การรับรู้ข่าวสารในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ การเข้าร่วมกิจกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรแตกต่างกันมีการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่กันชนของป่าสงวนแห่งชาติน้ำปุ๋ย แตกต่างกันอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทรัพยากรป่าไม้ที่ราษฎรพึ่งพิง ได้แก่ ฟืน ไม้ในการก่อสร้าง ไม้ไผ่ พืชสมุนไพร ผลไม้ หน่อไม้ หวาย ดอกแขม เห็ด พืชผัก และแมลงกินได้ โดยมีมูลค่าเท่ากับ 6,307,248.89 บาทต่อปี

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากแนวคิดในการศึกษาวิจัยเรื่องการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยนำมาสรุปเป็นกรอบแนวคิดและตัวแปรในการศึกษาวิจัย แสดงได้ดังภาพที่ 2

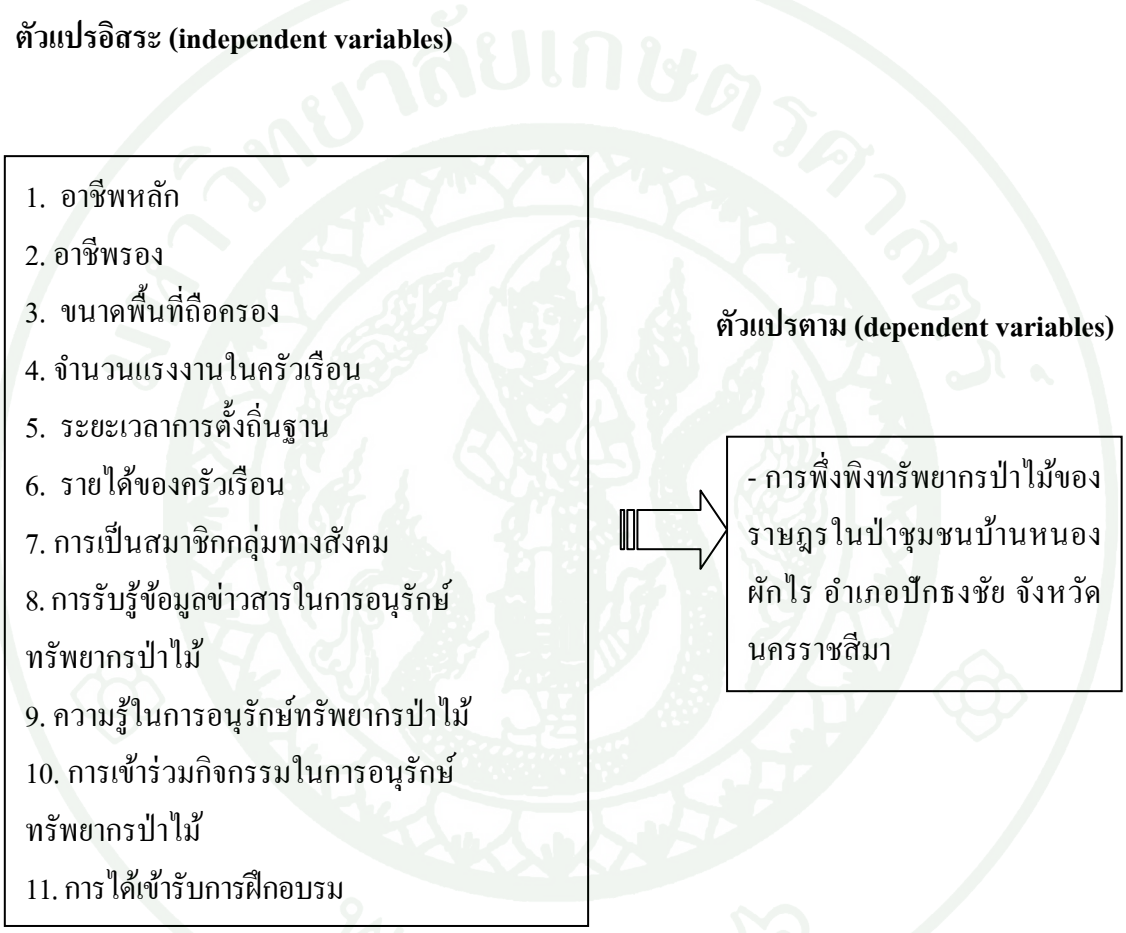

ภาพที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สมมติฐานของการวิจัย

จากวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย แนวความคิด และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแสดงไว้ข้างต้น ตลอดจนกรอบแนวคิดในการวิจัย ผู้วิจัยได้ใช้เป็นแนวทางในการตั้งสมมติฐานไว้ ดังต่อไปนี้

สมมติฐานที่ 1 ราษฎรที่มีอาชีพหลักต่างกันมีการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 ราษฎรที่มีอาชีพรองต่างกันมีการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 3 ราษฎรที่มีขนาดพื้นที่ถือครองต่างกันมีการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 4 ราษฎรที่มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนต่างกันมีการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 5 ราษฎรที่มีระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐานต่างกันมีการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 6 ราษฎรที่มีรายได้ของครัวเรือนต่างกันมีการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 7 ราษฎรที่มีการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมต่างกันมีการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 8 ราษฎรที่มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ แตกต่างกันมีการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สมมติฐานที่ 9 ราษฎรที่มีความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แตกต่างกัน มีการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 10 ราษฎรที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ แตกต่างกันมีการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 11 ราษฎรที่มีการได้เข้ารับการฝึกอบรมของป่าชุมชนต่างกัน มีการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

อุปกรณ์และวิธีการ

อุปกรณ์

1. แบบสอบถาม

2. แผนที่ระวางมาตราส่วน 1 : 50,000 แสดงอาณาเขตพื้นที่ป่าชุมชนบ้านหนองผักไรและบริเวณที่ตั้งของหมู่บ้านที่ทำการศึกษา

3. อุปกรณ์เครื่องเขียน

4. กล้องถ่ายรูป

5. คอมพิวเตอร์ พร้อมกับชุดโปรแกรมสำเร็จรูปและเครื่องใช้สำนักงาน

วิธีการ

การรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ใน 2 ลักษณะ ประกอบด้วย

1. การรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อที่ทำการศึกษา โดยค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย

2. การรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับราษฎรกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่รายรอบป่าชุมชนบ้านหนองผักไร อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา ด้วยคำถามปลายปิด (close-ended question) และคำถามปลายเปิด (open-ended question)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การสร้างแบบสอบถาม

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามซึ่งได้สร้างขึ้นจากการศึกษา ค้นคว้า แนวความคิด ทฤษฎี จากวิทยานิพนธ์ ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและผลงานทางวิชาการ โดยลักษณะคำถามที่ใช้มีทั้งคำถามปลายปิด และคำถามปลายเปิด ซึ่งคำถามแบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพหลักอาชีพรอง สถานภาพสมรส สถานภาพทางสังคม จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนแรงงานในครัวเรือน ระยะเวลาการตั้งถิ่นฐาน ขนาดพื้นที่ที่ถือครอง การใช้ประโยชน์ที่ดิน สถานที่ตั้ง เอกสารสิทธิ์ การได้มา ตำแหน่งที่ตั้งของพื้นที่ทำกิน ความเพียงพอต่อการดำรงชีพ การขยายพื้นที่ทำกิน รายได้ รายจ่ายของครัวเรือน การได้รับประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้

ส่วนที่ 2 การรับรู้ ข้อมูลข่าวสารและความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารในการอนุรักษ์ แหล่งข้อมูลข่าวสาร การเข้าร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ส่วนที่ 3 การพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร ได้แก่ประเภทของทรัพยากรที่นำมาใช้ เช่น พืชสมุนไพร ผักป่า หน่อไม้ หวาย เห็ด แมลงกินได้ ไม้ฟืน เป็นต้น ปริมาณที่ใช้ทรัพยากร ช่วงเวลาที่ใช้ เป็นต้น

ส่วนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา

การทดสอบแบบสอบถาม

เมื่อจัดทำแบบสอบถามเสร็จแล้วนำแบบสอบถามไปทดสอบ ดังนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1. ทดสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (content validity) เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาแบบสอบถามให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย เนื้อหา ภาษาและถ้อยคำที่ใช้เพื่อการสื่อสารกับราษฎร โดยนำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปปรึกษาคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และทำการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม

2. ทดสอบความน่าเชื่อถือของเครื่องมือ (reliability) โดยนำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดสอบกับราษฎรในพื้นที่บ้านหนองแปลน ตำบลท่าลาดขาว อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มราษฎรที่ทำการศึกษา จำนวน 30 ชุด เพื่อหาความเชื่อมั่น (reliability analysis) ของคำถามเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้ ใช้วิธีของ Kuder – Richardson 20 โดยใช้สูตร KR-20 (วัฒนา, 2547) ดังสมการที่ (1) ดังนี้

$$KR\text{-}20 = \frac{k}{k-1}\left[1 - \frac{\sum_{i=1}^{k} p_i q_i}{S_p^2}\right] \qquad (1)$$

เมื่อ

K = จำนวนข้อของแบบวัด

$p_i q_i$ = สัดส่วนของการตอบถูกและผิดของข้อที่ i ตามลำดับ

S_p^2 = ความแปรปรวนของคะแนนรวม หรือ ความแปรปรวนระหว่างผู้ตอบ

ทั้งนี้ คำถามความรู้เกี่ยวกับป่าชุมชนและความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของราษฎร โดยค่า Kuder – Richarson 20 มีค่าความเชื่อมั่น 0.77 (ตารางผนวกที่ 1) ค่าความน่าเชื่อถือของแบบสอบถาม มีค่าความน่าเชื่อถือสูงกว่าค่ามาตรฐานที่ยอมรับได้

การกำหนดกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่าง การศึกษาครั้งนี้จะทำการสุ่มตัวอย่างโดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random sampling) กับราษฎรที่อาศัยอยู่ที่บริเวณพื้นที่ป่าชุมชนบ้านหนองผักไร จำนวน 2 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 10 บ้านหนองผักไร และหมู่ที่ 11 บ้านโกรกหว้า อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาโดยได้ทำการกำหนดจากจำนวนครัวเรือนของราษฎรทั้งหมดโดยใช้สูตรของ Krejcieและ Morgan (Krejcie and Morgan, 1970) เพื่อหาจำนวนตัวอย่างที่เหมาะสมดังสมการที่ (2) ดังนี้

$$n = \frac{\chi^2 Np(1-p)}{e^2(N-1) + \chi^2 p(1-p)} \qquad (2)$$

เมื่อ

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนครัวเรือนของราษฎรทั้งหมดที่อาศัยอยู่รอบพื้นที่ป่าชุมชนบ้านหนองผักไร คือ หมู่ที่ 10 บ้านหนองผักไร และหมู่ที่ 11 บ้านโกรกหว้า อำเภอปักธงชัย จังหวันครราชสีมา จำนวน 158 ครัวเรือน

e = ระดับความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่ยอมรับได้ = 0.05

χ^2 = ค่าไคสแควร์ที่ df เท่ากับ 1 และระดับความเชื่อมั่นที่ 95 มีค่าเท่ากับ 3.841 (χ^2= 3.841)

P = สัดส่วนของลักษณะที่สนใจในราษฎร (ถ้าไม่ทราบให้กำหนด p = 0.5)

การคำนวณโดยใช้สูตรข้างต้น ปรากฏว่าได้จำนวนครัวเรือนตัวอย่างที่เหมาะสมจำนวน 131.89 ครัวเรือน แต่ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยใช้จำนวนตัวอย่างเท่ากับ 132 ครัวเรือน

หลังจากได้จำนวนครัวเรือนตัวอย่างทั้งหมดแล้ว เพื่อให้การเก็บข้อมูลเกิดการกระจายในแต่ละหมู่บ้านตามสัดส่วนที่เหมาะสม ผู้ศึกษาคำนวณหาจำนวนตัวอย่างของแต่ละหมู่บ้านเป้าหมายโดยใช้สูตรการกระจายตามสัดส่วน (สุบงกช, 2526) ดังสมการที่ (3) ดังนี้

$$n_i = n\frac{N_i}{N} \qquad (3)$$

เมื่อ

n_i = จำนวนราษฎรตัวอย่างของหมู่บ้านที่ i

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

n = จำนวนราษฎรตัวอย่างที่ต้องการศึกษาทั้งหมดเท่ากับ 132 ครัวเรือน

N_i = จำนวนราษฎรทั้งหมดของหมู่บ้านที่ i

N = ขนาดของราษฎร เท่ากับ 158 ครัวเรือน

จากการคำนวณได้จำนวนครัวเรือนตัวอย่างของราษฎรใช้ในการศึกษาจำแนกตามหมู่บ้าน ดังแสดงตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ขนาดของตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจำแนกเป็นรายหมู่บ้าน

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนครัวเรือน*	จำนวนครัวเรือนตัวอย่าง
10	บ้านหนองผักไร	78	65
11	บ้านโกรกหว้า	80	67
		158	132

ที่มา: *องค์การบริหารส่วนตำบลดอน (2556)

จากนั้นใช้แบบสอบถามที่ทำการแก้ไขแล้วเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือน หรือผู้แทนของครัวเรือนตัวอย่างที่สุ่มเลือกได้จากประชาชนกลุ่มตัวอย่าง นำแบบสอบถามที่เก็บข้อมูลเสร็จไปตรวจสอบทุกชุดเพื่อให้เป็นข้อมูลความสมบูรณ์และถูกต้องทำการลงรหัส (coding) และวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์เชิงพรรณนา (description analysis) โดยการนำเอาข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามทั้งหมดจำนวน 132 ชุดมาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ได้ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อ 1, 2 และ 3 นำข้อมูลที่ทำการศึกษามารวบรวม แจกแจงในรูปของค่าสถิติอย่างง่าย เช่น ค่าความถี่ (frequency) ค่าเฉลี่ย (mean) ค่าร้อยละ (percentage) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ค่าสูงสุด (maximum) และค่าต่ำสุด (minimum) เสนอในรูปตารางเพื่อประกอบในการอธิบาย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2. การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (quantitative analysis) สำหรับสถิติที่ใช้ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม ทำการทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติ t-test กับตัวแปรอิสระที่แบ่งกลุ่มออกเป็น 2 กลุ่ม และใช้สถิติ F-test กับตัวแปรอิสระตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไป ในการทดสอบโดยใช้สถิติ F-test ถ้าค่าที่ได้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จะทำการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยรายคู่ โดยวิธี Scheffe'

สถานที่และระยะเวลาทำการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการเก็บข้อมูลของราษฎร ที่อาศัยอยู่รายรอบป่าชุมชนบ้านหนองผักไร อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมาจำนวน 2 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านหนองผักไร หมู่ที่ 10 และบ้านโกรกหว้า หมู่ที่ 11 ตำบลดอน อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมาได้ทำการศึกษาตั้งแต่เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2556 ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2557 รวมระยะเวลาในการศึกษาวิจัยจำนวน 10 เดือน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผลและวิจารณ์

การศึกษาเรื่องการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา แบ่งผลการศึกษาออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและข้อมูลทั่วไปของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 2 การรับรู้ ข้อมูลข่าวสารและความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 3 การพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ของราษฎร

ตอนที่ 4 การทดสอบสมมติฐาน

ตอนที่ 5 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร

ข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและข้อมูลทั่วไปของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและข้อมูลทั่วไปของราษฎรในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพหลัก อาชีพรอง สถานะภาพทางสังคม จำนวนแรงงานในครัวเรือน การตั้งถิ่นฐานของครัวเรือน ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐานของครัวเรือน ขนาดพื้นที่ถือครอง เอกสารสิทธิ์ วิธีการได้มาของที่ดินในการครอบครอง ความเพียงพอของขนาดที่ดินที่ถือครอง ความต้องการขยายพื้นที่ทำกิน รายได้รวมของครัวเรือน รายจ่ายรวมของครัวเรือน การเปรียบเทียบรายได้และรายจ่ายและการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม มีรายละเอียดดังนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เพศ

จากการศึกษาราษฎรกลุ่มตัวอย่าง พบว่าผู้ให้ข้อมูลเป็นเพศชายคิดเป็นร้อยละ 54.55 และเพศหญิง ร้อยละ 45.45 (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	72	54.55
หญิง	60	45.45
รวม	132	100.00

อายุ

จากการศึกษาราษฎรกลุ่มตัวอย่าง พบว่าส่วนใหญ่มีอายุ 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 35.60 รองลงมามีอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 40 ปี 51-60 ปี และมากกว่า 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 28.03, 19.70 และ 16.67 ตามลำดับ โดยราษฎรกลุ่มตัวอย่างมีอายุเฉลี่ย 47.94 ปี มีอายุสูงสุด 86 ปี และมีอายุต่ำสุด 17 ปี (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอายุ

อายุ (ปี)	จำนวน	ร้อยละ	หมายเหตุ
น้อยกว่าหรือ			เฉลี่ย 47.94 ปี
เท่ากับ 40 ปี	37	28.03	ต่ำสุด 17 ปี
41-50 ปี	47	35.60	สูงสุด 86 ปี
51-60 ปี	26	19.70	
มากกว่า 60 ปี	22	16.67	
รวม	132	100.00	

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ระดับการศึกษา

จากการศึกษาราษฎรกลุ่มตัวอย่าง พบว่าส่วนใหญ่ ร้อยละ 75.76 มีระดับการศึกษาระดับน้อยกว่าหรือเท่ากับประถมศึกษา รองลงมาสำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และสำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และอนุปริญญาหรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 13.64 และ 10.60 ตามลำดับ (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่าหรือเท่ากับประถมศึกษา	100	75.76
มัธยมศึกษาตอนต้น	18	13.64
มัธยมศึกษาตอนปลายและอนุปริญญาหรือเทียบเท่า	14	10.60
รวม	132	100.00

อาชีพหลัก

จากการศึกษาราษฎรกลุ่มตัวอย่าง พบว่าส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพทำนา คิดเป็นร้อยละ 68.18 รองลงมาประกอบอาชีพรับจ้าง ค้าขายทำไร่ รับราชการ ทำสวนและแม่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 16.67, 5.30, 4.55, 3.03, 1.52 และ 0.75 ตามลำดับ (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอาชีพหลัก

อาชีพหลัก	จำนวน	ร้อยละ
รับราชการ	4	3.03
ทำสวน	2	1.52
ค้าขาย	7	5.30
ทำนา	90	68.18

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 5 (ต่อ)

อาชีพหลัก	จำนวน	ร้อยละ
ทำไร่	6	4.55
รับจ้าง	22	16.67
แม่บ้าน	1	0.75
รวม	132	100.00

อาชีพรอง

จากการศึกษาราษฎรกลุ่มตัวอย่าง พบว่าส่วนใหญ่มีอาชีพรองคิดเป็นร้อยละ 58.33 โดยประกอบอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 33.33 รองลงมาประกอบอาชีพทำนา ร้อยละ 13.64 และประกอบอาชีพทำไร่ ค้าขาย จำนวนเท่ากันคิดเป็นร้อยละ 3.79 แม่บ้านร้อยละ 3.03 และประกอบอาชีพทำสวน ร้อยละ 0.75 และมีราษฎรกลุ่มตัวอย่างถึงร้อยละ 41.67 ที่ไม่มีอาชีพรอง (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอาชีพรอง

อาชีพรอง	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มี	55	41.67
มี	77	58.33
รับจ้าง	44	33.33
ทำนา	18	13.64
ทำไร่	5	3.79
ค้าขาย	5	3.79
แม่บ้าน	4	3.03
ทำสวน	1	0.75
รวม	132	100.00

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สถานะภาพทางสังคม

จากการศึกษาราษฎรกลุ่มตัวอย่าง พบว่าส่วนใหญ่ไม่มีสถานะภาพทางสังคม คิดเป็นร้อยละ 77.27 และมีสถานะภาพทางสังคม คิดเป็นร้อยละ 22.73 โดยสถานะภาพทางสังคมที่มีคืออื่น ๆ เช่น ที่ปรึกษาผู้ใหญ่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 7.57 รองลงมากรรมการหมู่บ้าน ตำรวจบ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และผู้ใหญ่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 6.82, 3.79, 3.03, 1.52 ตามลำดับ (ตารางที่ 7)

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสถานะภาพทางสังคม

สถานะภาพทางสังคม	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มี	102	77.27
มี	30	22.73
กรรมการหมู่บ้าน	9	6.82
ตำรวจบ้าน	5	3.79
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	4	3.03
ผู้ใหญ่บ้าน	2	1.52
อื่น ๆ (ที่ปรึกษาผู้ใหญ่บ้าน)	10	7.57
รวม	132	100.00

จำนวนแรงงานในครัวเรือน

จากการศึกษาราษฎรกลุ่มตัวอย่าง พบว่าส่วนใหญ่มีจำนวนแรงงานตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 65.91 รองลงมามีจำนวนแรงงานในครัวเรือน 2 คน ร้อยละ 27.27 และน้อยที่สุดมีจำนวนแรงงานในครัวเรือน 1 คน ร้อยละ 6.82 โดยราษฎรกลุ่มตัวอย่างมีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 3.40 คน สูงสุด 15 คน และต่ำสุด 1 คน (ตารางที่ 8)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามจำนวนแรงงานในครัวเรือน

จำนวนแรงงานในครัวเรือน (คน)	จำนวน	ร้อยละ	หมายเหตุ
1	9	6.82	เฉลี่ย 3.40 คน
2	36	27.27	ต่ำสุด 1 คน
ตั้งแต่ 3 ขึ้นไป	87	65.91	สูงสุด 15 คน
รวม	132	100.00	

การตั้งถิ่นฐานของครัวเรือน

จากการศึกษาราษฎรกลุ่มตัวอย่าง พบว่าส่วนใหญ่เกิดที่นี่ คิดเป็นร้อยละ 81.82 และอพยพมาจากที่อื่น คิดเป็นร้อยละ 18.18 โดยแยกย้ายมาจากหมู่บ้านอื่นในตำบลเดียวกันมากที่สุด ร้อยละ 14.39 รองลงมาย้ายมาจากอำเภออื่นในจังหวัดเดียวกัน และย้ายมาจากตำบลอื่นในอำเภอเดียวกันกับย้ายจากหมู่บ้านอื่นที่ต่างตำบลกันจำนวนเท่ากันคิดเป็นร้อยละ 2.27 และ 0.76 ตามลำดับ (ตารางที่ 9)

ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการตั้งถิ่นฐานของครัวเรือน

การตั้งถิ่นฐานของครัวเรือน	จำนวน	ร้อยละ
เกิดที่นี่	108	81.82
อพยพมาจากที่อื่น	24	18.18
หมู่บ้านอื่นในตำบลเดียวกัน	19	14.39
อำเภออื่นในจังหวัดเดียวกัน	3	2.27
ตำบลอื่นในอำเภอเดียวกัน	1	0.76
หมู่บ้านอื่นที่ต่างตำบลกัน	1	0.76
รวม	132	100.00

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐานของครัวเรือน

จากการศึกษาราษฎรกลุ่มตัวอย่าง พบว่าส่วนใหญ่มีระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐานของครัวเรือนอยู่ในช่วง 11-20 ปี ร้อยละ 56.06 รองลงมามีระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐานของครัวเรือนมากกว่า 20 ปี ร้อยละ 31.82 และน้อยที่สุดมีระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐานของครัวเรือน อยู่ในช่วง 1-10 ปี ร้อยละ 12.12โดยราษฎรกลุ่มตัวอย่างมีระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐานของครัวเรือนเฉลี่ย 27.45 ปี สูงสุด 77 ปี และต่ำที่สุด 2 ปี (ตารางที่ 10)

ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระยะเวลาการตั้งถิ่นฐานของครัวเรือน

ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐานของครัวเรือน (ปี)	จำนวน	ร้อยละ	หมายเหตุ
1-10	16	12.12	เฉลี่ย 27.45 ปี
11-20	74	56.06	ต่ำสุด 2 ปี
มากกว่า 20	42	31.82	สูงสุด 77 ปี
รวม	132	100.00	

ขนาดพื้นที่ถือครอง

จากการศึกษาพบว่าราษฎรกลุ่มตัวอย่างมีที่ดินเป็นของตัวเองสูงถึงร้อยละ 71.97 โดยที่ดินที่มีได้มาจากมรดก ราษฎรกลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีที่ดินเป็นของตัวเอง ร้อยละ 28.03 โดยผู้ที่มีที่ดินจะถือครองที่ดิน น้อยกว่า 5 ไร่ ร้อยละ 47.73 และมากกว่าหรือเท่ากับ 5 ไร่ ร้อยละ 24.24 ขนาดที่ดินที่ถือครองสูงสุดจำนวน 56 ไร่ และเฉลี่ยเท่ากับ 9.30 ไร่ (ตารางที่ 11)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 11 จำนวนและร้อยละของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามพื้นที่ถือครอง

ขนาดพื้นที่ถือครอง (ไร่)	จำนวน	ร้อยละ	หมายเหตุ
ไม่มีที่ดิน	37	28.03	
มีที่ดิน	95	71.97	เฉลี่ย 9.30ไร่
น้อยกว่า 5	63	47.73	ต่ำสุด 1ไร่
มากกว่าหรือเท่ากับ 5	32	24.24	สูงสุด 56 ไร่
รวม	132	100.00	

เอกสารสิทธิ์

สำหรับประเภทที่ดินที่ถือครองของราษฎรกลุ่มตัวอย่างพบว่า ส่วนใหญ่จะเป็นที่ดินที่มีโฉนดมากที่สุดถึงร้อยละ 53.03 รองลงมาจะเป็นที่นส.3/นส.3ก ร้อยละ 17.42 และ ภบท.5 ร้อยละ 1.52 (ตารางที่ 12)

ตารางที่ 12 เอกสารสิทธิ์ของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง

เอกสารสิทธิ์	จำนวน	ร้อยละ
โฉนด	70	53.03
ที่ดิน นส. 3/นส.3 ก	23	17.42
ภ.บ.ท.5	2	1.52
รวม	95	71.97

ความเพียงพอของขนาดที่ดินที่ถือครอง

ในเรื่องของความเพียงพอของขนาดที่ดินที่ถือครองทำกิน จากการศึกษาพบว่าราษฎรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นว่า ที่ดินเพียงพอต่อความต้องการสูงถึงร้อยละ 67.42 และเห็นว่าที่ดินมีไม่เพียงพอ ร้อยละ 32.58 (ตารางที่ 13)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 13 ความเพียงพอของขนาดที่ดินที่ถือครองของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง

ความเพียงพอในขนาดที่ดินที่ถือครอง	จำนวน	ร้อยละ
เพียงพอ	89	67.42
ไม่เพียงพอ	43	32.58
รวม	132	100.00

ความต้องการขยายพื้นที่ทำกิน

ในเรื่องของความต้องการขยายพื้นที่ทำกิน จากการศึกษาพบว่าราษฎร กลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นว่า ไม่ต้องการขยายพื้นที่ทำกินสูงถึงร้อยละ 55.30 ส่วนราษฎรที่มีความต้องการขยายพื้นที่ทำกิน โดยมีความต้องการขยายพื้นที่ทำกินด้วยการซื้อร้อยละ 18.94 รองลงมาขอให้ทางราชการช่วยเหลือ เช่าผู้อื่น และจับจองหรือแผ้วถางป่าเพิ่มเติม คิดเป็นร้อยละ 16.67, 6.82 และ 2.27 ตามลำดับ (ตารางที่ 14)

ตารางที่ 14 ความต้องการขยายพื้นที่ทำกินของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง

ความต้องการขยายพื้นที่ทำกิน	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ต้องการขยายพื้นที่ทำกิน	73	55.30
ต้องการขยายพื้นที่ทำกิน	59	44.70
ซื้อ	25	18.94
ขอให้ทางราชการช่วยเหลือ	22	16.67
เช่าผู้อื่น	9	6.82
จับจองหรือแผ้วถางป่าเพิ่มเติม	3	2.27
รวม	132	100.00

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รายได้รวมของครัวเรือน

จากการศึกษาเกี่ยวกับรายได้จากการประกอบอาชีพหลักและอาชีพรองของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ราษฎรกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาส่วนใหญ่มีรายได้จากการประกอบอาชีพรวมต่อปี 50,001-100,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 34.09 รองลงมา มีรายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาท 150,001-200,000 บาท มากกว่า 200,000 บาท และมีรายได้ 100,001-150,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 24.24, 15.91, 13.64 และ 12.10 ตามลำดับ โดยมีรายได้รวมเฉลี่ย 126,757.60 บาท ต่ำสุด 15,000 บาท และสูงสุด 500,000 บาท (ตารางที่ 15)

ตารางที่ 15 จำนวนและร้อยละของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามรายได้รวมของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง

รายได้รวมของราษฎร (บาท)	จำนวน	ร้อยละ	หมายเหตุ
$\leq$ 50,000	32	24.24	เฉลี่ย 126,757.60 บาท
50,001 - 100,000	45	34.09	ต่ำสุด 15,000 บาท
100,001-150,000	16	12.12	สูงสุด 500,000 บาท
150,001- 200,000	21	15.91	
>200,000	18	13.64	
รวม	132	100.00	

รายจ่ายรวมของครัวเรือน

จากการศึกษาเกี่ยวกับรายจ่ายในครัวเรือนของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ราษฎรกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาส่วนใหญ่มีรายจ่ายรวมต่อปี น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 49.24 รองลงมา มีรายจ่ายอยู่ระหว่าง 50,001-100,000 บาท มีรายจ่ายอยู่ระหว่าง 100,001-150,000 บาท และมีรายจ่ายมากกว่า 150,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 31.06, 12.12 และ 7.58 ตามลำดับ โดยมีรายจ่ายรวมเฉลี่ย 77,572.73 บาท ต่ำสุด 5,000 บาท และสูงสุด 400,000 บาท (ตารางที่ 16)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 16 จำนวนและร้อยละของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามรายจ่ายรวมของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง

รายจ่ายรวมของราษฎร (บาท)	จำนวน	ร้อยละ	หมายเหตุ
$\leq$ 50,000	65	49.24	เฉลี่ย 77,572.73 บาท
50,001 - 100,000	41	31.06	ต่ำสุด 5,000 บาท
100,001-150,000	16	12.12	สูงสุด 400,000 บาท
มากกว่า 150,000	10	7.58	
รวม	132	100.00	

การเปรียบเทียบรายได้และรายจ่าย

จากการศึกษาพบว่าราษฎรกลุ่มตัวอย่างมีรายได้เฉลี่ยค่อนข้างสูง ทำให้มีเงินเหลือเก็บคิดเป็นร้อยละ 46.97 มีรายได้น้อยกว่ารายจ่าย และมีรายได้พอกับรายจ่ายคิดเป็นร้อยละ 30.30 และ 22.73 ตามลำดับ (ตารางที่ 17)

ตารางที่ 17 การเปรียบเทียบรายได้และรายจ่ายของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง

สภาวะทางการเงิน	จำนวน	ร้อยละ
มีเงินเหลือเก็บ	62	46.97
มีรายได้น้อยกว่ารายจ่าย	40	30.30
มีรายได้พอกับรายจ่าย	30	22.73
รวม	132	100.00

การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม

จากการศึกษาราษฎรกลุ่มตัวอย่างพบว่า ราษฎรส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมร้อยละ 60.61 และไม่เป็นสมาชิกทางสังคมร้อยละ 39.39 โดยราษฎรที่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมเป็น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มเกษตรกร และกลุ่มออมทรัพย์ คิดเป็น ร้อยละ 44.70, 6.06, 5.30 และ 4.55 ตามลำดับ (ตารางที่ 18)

ตารางที่ 18 จำนวนและร้อยละของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม

สมาชิกกลุ่มทางสังคม	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เป็น	52	39.39
เป็น	80	60.61
กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน	59	44.70
กลุ่มแม่บ้าน	8	6.06
กลุ่มเกษตรกร	7	5.30
กลุ่มออมทรัพพย์	6	4.55
รวม	132	100.00

การรับรู้ ข้อมูลข่าวสารและความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง

การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

จากการศึกษาด้านการรับรู้ข่าวสารด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรกลุ่มตัวอย่างพบว่าราษฎรส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารคิดเป็นร้อยละ 83.33 ไม่ได้รับข่าวสารด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มีเพียงร้อยละ 16.67 เท่านั้น โดยผู้ที่ได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มีระดับความถี่ของผู้ที่ได้รับข่าวสารจะอยู่ในช่วงจำนวนมากกว่าหรือเท่ากับ 2 ครั้ง/เดือนขึ้นไปมากที่สุด ร้อยละ 59.09 รองลงมาอยู่ในช่วง 1 ครั้ง/เดือนคิดเป็นร้อยละ 24.24 (ตารางที่ 19) จากการศึกษาแหล่งข้อมูลข่าวสารด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรกลุ่มตัวอย่างพบว่าราษฎรส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารจากกำนัน/ผู้ใหญ่บ้านคิดเป็นร้อยละ 62.88 จากโทรทัศน์และ จากหอกระจายข่าวคิดเป็นร้อยละ 14.39 และ 6.06 ตามลำดับ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 19 จำนวนและร้อยละของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

รายการ	จำนวน	ร้อยละ	หมายเหตุ
การรับข่าวสาร			
ไม่ได้รับ	22	16.67	
ได้รับ	110	83.33	
ความถี่ในการรับข่าวสาร (ครั้ง / เดือน)			
1	32	24.24	เฉลี่ย 2.63 ครั้ง/เดือน
มากกว่าหรือเท่ากับ 2	78	59.09	ต่ำสุด 1 ครั้ง/เดือน สูงสุด 3 ครั้ง/เดือน
รวม	132	100.00	
แหล่งข้อมูลข่าวสาร			
ไม่ได้รับ	22	16.67	
ได้รับ	110	83.33	
กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน	83	62.88	
โทรทัศน์	19	14.39	
หอกระจายข่าว	8	6.06	
รวม	132	100.00	

กิจกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

สำหรับการเข้าร่วมกิจกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ พบว่าราษฎรกลุ่มตัวอย่างโดยส่วนใหญ่เคยเข้าร่วมกิจกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ คิดเป็น ร้อยละ 77.27โดยเข้าร่วมกิจกรรมการปลูกสร้างสวนป่า เข้าร่วมกิจกรรมการป้องกันรักษาป่าไม้ เข้าร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์สัตว์น้ำและสัตว์ป่าและเข้าร่วมกิจกรรมการป้องกันไฟป่าคิดเป็นร้อยละ 55.30, 11.36, 6.06 และ 4.55 ตามลำดับและไม่เข้าร่วมกิจกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ คิดเป็น ร้อยละ 22.73 (ตารางที่ 20)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 20 การเข้าร่วมกิจกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง

กิจกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เคย	30	22.73
เคย	102	77.27
การป้องกันรักษาป่าไม้	15	11.36
การป้องกันไฟป่า	6	4.55
การปลูกสร้างสวนป่า	73	55.30
การอนุรักษ์สัตว์น้ำและสัตว์ป่า	8	6.06
รวม	132	100.00

การเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้

สำหรับการเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้พบว่าราษฎรกลุ่มตัวอย่างโดยส่วนใหญ่ไม่เคยมีการเข้ารับการฝึกอบรมมีถึงร้อยละ 83.33 ส่วนราษฎรกลุ่มตัวอย่างที่มีการเข้ารับการฝึกอบรมมีเพียงร้อยละ 16.67 สำหรับผู้ที่เคยได้รับการเข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ มีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 10.61 รองลงมาหลักสูตรการป้องกันไฟป่าและหลักสูตรการปลูกสร้างสวนป่า คิดเป็นร้อยละ 3.79 และ 2.27 ตามลำดับ (ตารางที่ 21)

ตารางที่ 21 การเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง

การเข้ารับการฝึกอบรม	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เคย	110	83.33
เคย	22	16.67
การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	14	10.61
การป้องกันไฟป่า	5	3.79
การปลูกสร้างสวนป่า	3	2.27
รวม	132	100.00

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง

จากการศึกษาความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ พบว่าราษฎรกลุ่มตัวอย่างตอบคำถามถูกได้คะแนนน้อยที่สุด 2 คะแนน และมากที่สุด 11 คะแนน และมีคะแนนเฉลี่ย 8.72 คะแนน รายละเอียดของความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ (ตารางที่ 22) มีดังนี้

1. การตัดไม้ทำลายป่า ทำให้เกิดความแห้งแล้งจากการศึกษาพบว่าราษฎรกลุ่มตัวอย่างตอบคำถามถูกต้องคิดเป็นร้อยละ 94.70 มีเพียงร้อยละ 5.30 เท่านั้นที่ตอบคำถามผิด ซึ่งอาจเนื่องมาจากไม่ทราบว่าการตัดไม้ทำลายป่ามีผลกระทบอย่างไร

2. การดูแลรักษาป่าไม้ไม่ให้ถูกทำลายเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ป่าไม้เท่านั้นพบว่าราษฎรกลุ่มตัวอย่างตอบคำถามถูกต้องร้อยละ 92.42 และมีร้อยละ 7.58 ที่ตอบคำถามผิด ซึ่งอาจเนื่องมาจากปัจจุบันการดำเนินการต่าง ๆ เกี่ยวกับการป้องกัน คุ้มครองดูแลรักษาทรัพยากรป่าไม้เป็นอำนาจหน้าที่ของรัฐเพียงฝ่ายเดียวและวิถีชีวิตของคนในพื้นที่มุ่งเน้นการใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าไม้มากกว่า จึงให้ความสำคัญรองลงมา

3. ป่าไม้เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่เกิดขึ้นเองตัดเท่าไรก็ไม่หมดพบว่าราษฎรกลุ่มตัวอย่างตอบคำถามถูกต้องคิดเป็นร้อยละ 81.06 และตอบคำถามผิดร้อยละ 18.94 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากไม่ได้รับการฝึกอบรมความรู้ทางด้านทรัพยากรป่าไม้มาก่อนหรือมีการติดตามรับฟังข้อมูลข่าวสารทางด้านทรัพยากรป่าไม้

4. ป่าไม้เป็นแหล่งของปัจจัย 4 ได้แก่ อาหาร ที่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรคที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์พบว่าราษฎรกลุ่มตัวอย่างตอบคำถามถูกต้องคิดเป็นร้อยละ 75.00 และมีเพียง 25.00 เท่านั้นที่ตอบคำถามผิด สาเหตุอาจเนื่องมาจากไม่ได้รับการฝึกอบรมความรู้ทางด้านทรัพยากรป่าไม้มาก่อนหรือมีการติดตามรับฟังข้อมูลข่าวสารทางด้านทรัพยากรป่าไม้

5. การเผาป่าเป็นวิธีการที่ช่วยให้ธาตุอาหารจากต้นไม้สู่ดินและทำให้พืชเจริญเติบโตเร็วขึ้นพบว่าราษฎรกลุ่มตัวอย่างตอบคำถามถูกต้องคิดเป็นร้อยละ 76.52 มีเพียงร้อยละ 23.48 ที่ตอบคำถามผิด ทั้งนี้เนื่องจากไม่ได้รับการฝึกอบรมความรู้ทางด้านทรัพยากรป่าไม้มาก่อนและไม่ทราบว่าวัฏจักรของต้นไม้เป็นอย่างไร

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

6. ป่าไม้เป็นสมบัติของทุกคน ดังนั้นทุกคนต้องมีส่วนร่วมในการป้องกันคุ้มครองดูแลรักษาป่าไม้ให้คงอยู่ตลอดไปพบว่า ราษฎรกลุ่มตัวอย่างตอบคำถามถูกต้องคิดเป็นร้อยละ 78.03 และตอบคำถามผิด ร้อยละ 21.97 ซึ่งอาจเนื่องมาจากปัจจุบันการดำเนินการต่าง ๆ เกี่ยวกับการป้องกันคุ้มครองดูแลรักษาทรัพยากรป่าไม้เป็นอำนาจหน้าที่ของรัฐเพียงฝ่ายเดียวและวิถีชีวิตของคนในพื้นที่มุ่งเน้นการใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าไม้มากกว่าจึงไม่ให้ความร่วมมือในการป้องกันคุ้มครองดูแลรักษาป่าไม้

7. การใช้ประโยชน์จากพื้นที่ป่าไม้ควรยึดถือ ระเบียบ ข้อกฎหมาย ของทางราชการพบว่า ราษฎรกลุ่มตัวอย่างตอบคำถามถูกต้องคิดเป็นร้อยละ 75.00 และตอบคำถามผิดมีร้อยละ 25.00 แสดงให้เห็นว่าราษฎรกลุ่มตัวอย่างมีแนวความคิดว่าในสถานการณ์ปัจจุบันไม่สมควรนำทรัพยากรป่าไม้มาใช้ประโยชน์และเพื่อสอดคล้องตามข้อระเบียบและกฎหมายในปัจจุบัน

8. การแผ้วถางป่าให้เป็นพื้นที่เกษตรไม่ทำให้ป่าเสียสมดุลธรรมชาติพบว่า ราษฎรกลุ่มตัวอย่างตอบคำถามถูกต้องคิดเป็นร้อยละ 69.70 และตอบคำถามผิดมีร้อยละ 30.30 เนื่องจากไม่ได้รับการฝึกอบรมความรู้ทางด้านทรัพยากรป่าไม้มาก่อนหรือมีการติดตามรับฟังข้อมูลข่าวสารทางด้านทรัพยากรป่าไม้

9. การปลูกจิตสำนึกของประชาชนในท้องถิ่นให้เกิดความรัก ความหวงแหนป่าเป็นการรักษาป่าให้คงอยู่ตลอดไปพบว่าราษฎรกลุ่มตัวอย่างตอบคำถามถูกต้องคิดเป็นร้อยละ 83.33 และตอบคำถามผิดเพียงร้อยละ 16.67 เท่านั้นซึ่งอาจเนื่องจากกลุ่มตัวอย่างมีความเชื่อว่าในสภาพปัจจุบันรัฐไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบกับสภาพปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้มีแนวโน้มสูงขึ้นทุกปีทั้งนี้เพราะต้องการที่ดินทำกินและอยู่อาศัยเพิ่มมากขึ้น

10. การจัดการทรัพยากรป่าไม้ในรูปแบบป่าชุมชนควรให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการพบว่า ราษฎรกลุ่มตัวอย่างตอบคำถามถูกต้องคิดเป็นร้อยละ 77.27 และร้อยละ 22.73 ที่ตอบคำถามผิด ซึ่งอาจเนื่องมาจากปัจจุบันการดำเนินการต่าง ๆ เกี่ยวกับการป้องกัน คุ้มครองดูแลรักษาทรัพยากรป่าไม้เป็นอำนาจหน้าที่ของรัฐเพียงฝ่ายเดียวและวิถีชีวิตของคนในพื้นที่มุ่งเน้นการใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าไม้มากกว่าจึงไม่ให้ความร่วมมือในการป้องกันคุ้มครองดูแลรักษาป่าไม้

11. การจัดการทรัพยากรป่าไม้ในรูปแบบป่าชุมชนในรูปคณะกรรมการ เช่นคณะกรรมการหมู่บ้านนับว่าทำให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการป่าชุมชนเป็นอย่างยิ่งพบว่า ราษฎรกลุ่มตัวอย่าง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตอบคำถามถูกต้องคิดเป็นร้อยละ 82.58 และร้อยละ 17.42 ที่ตอบคำถามผิด ซึ่งอาจเนื่องมาจากปัจจุบันการดำเนินการต่าง ๆ เกี่ยวกับการป้องกัน คุ้มครองดูแลรักษาทรัพยากรป่าไม้เป็นอำนาจหน้าที่ของรัฐเพียงฝ่ายเดียวและวิถีชีวิตของคนในพื้นที่มุ่งเน้นการใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าไม้มากกว่าจึงไม่ให้ความร่วมมือในการป้องกันคุ้มครองดูแลรักษาป่าไม้

12. การจัดการทรัพยากรป่าไม้ในรูปแบบป่าชุมชนช่วยแก้ปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าพบว่าราษฎรกลุ่มตัวอย่างตอบคำถามถูกต้องคิดเป็นร้อยละ 82.58 และร้อยละ 17.42 ที่ตอบคำถามผิด ซึ่งอาจเนื่องมาจากปัจจุบันการดำเนินการต่าง ๆ เกี่ยวกับการป้องกัน คุ้มครองดูแลรักษาทรัพยากรป่าไม้เป็นอำนาจหน้าที่ของรัฐเพียงฝ่ายเดียวและวิถีชีวิตของคนในพื้นที่มุ่งเน้นการใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าไม้มากกว่าจึงไม่ให้ความร่วมมือในการป้องกันคุ้มครองดูแลรักษาป่าไม้

ตารางที่ 22 จำนวนและร้อยละความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง

ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	ถูก		ผิด		$\bar{X}$	S.D.
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
1. การตัดไม้ทำลายป่า ทำให้เกิดความแห้งแล้ง	125	94.70	7	5.30	0.94	0.22
2. การดูแลรักษาป่าไม้ไม่ให้ถูกทำลายเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ป่าไม้เท่านั้น	122	92.42	10	7.58	0.92	0.26
3. ป่าไม้เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่เกิดขึ้นเองตัดเท่าไรก็ไม่หมด	107	81.06	25	18.94	0.81	0.39
4. ป่าไม้เป็นแหล่งของปัจจัย 4 ได้แก่ อาหาร ที่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรคที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์	99	75.00	33	25.00	0.75	0.43
5. การเผาป่าเป็นวิธีการที่ช่วยให้ธาตุอาหารจากต้นไม้สู่ดินและทำให้พืชเจริญเติบโตเร็วขึ้น	101	76.52	31	23.48	0.76	0.42

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 22 (ต่อ)

ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	ถูก		ผิด		$\overline{X}$	S.D.
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
6. ป่าไม้เป็นสมบัติของทุกคน ดังนั้นทุกคนต้องมีส่วนร่วมในการป้องกันคุ้มครองดูแลรักษาป่าไม้ให้คงอยู่ตลอดไป	103	78.03	29	21.97	0.78	0.41
7. การใช้ประโยชน์จากพื้นที่ป่าไม้ควรยึดถือ ระเบียบ ข้อกฎหมาย ของทางราชการ	99	75.00	33	25.00	0.75	0.43
8. การแผ้วถางป่าให้เป็นพื้นที่เกษตรไม่ทำให้ป่าเสียสมดุลธรรมชาติ	92	69.70	40	30.30	0.69	0.46
9. การปลูกจิตสำนึกของประชาชนในท้องถิ่นให้เกิดความรัก ความหวงแหนป่าเป็นการรักษาป่าให้คงอยู่ตลอดไป	110	83.33	22	16.67	0.83	0.37
10. การจัดการทรัพยากรป่าไม้ในรูปแบบป่าชุมชนควรให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการ	102	77.27	30	22.73	0.77	0.42
11. การจัดการทรัพยากรป่าไม้ในรูปแบบป่าชุมชนในรูปคณะกรรมการ เช่น คณะกรรมการหมู่บ้านนับว่าทำให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการป่าชุมชนเป็นอย่างยิ่ง	109	82.58	23	17.42	0.82	0.38
12. การจัดการทรัพยากรป่าไม้ในรูปแบบป่าชุมชนช่วยแก้ปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่า	109	82.58	23	17.40	0.82	0.38

หมายเหตุ ราษฎรกลุ่มตัวอย่างตอบคำถามถูกได้คะแนนน้อยที่สุด 2 คะแนนและมากที่สุด 11 คะแนน เฉลี่ย $\overline{X} = 8.72$ S.D. = 2.33

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เมื่อนำคะแนนเฉลี่ยของความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรกลุ่มตัวอย่างมาแบ่งระดับความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ โดยแบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ ถ้าคะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$ = 8.72) ให้ถือว่ามีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้อยู่ในระดับสูง และถ้าคะแนนที่ได้ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย ให้ถือว่าความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้อยู่ในระดับต่ำ จากการศึกษาพบว่าราษฎรกลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้อยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 76.52 และ อยู่ในระดับต่ำร้อยละ 23.48 (ตารางที่ 23)

ตารางที่ 23 จำนวนและร้อยละระดับความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง

ระดับความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำ	31	23.48
สูง	101	76.52
รวม	132	100.00

ประโยชน์ของการกำหนดพื้นที่ป่าเป็นป่าชุมชน

จากการศึกษาประโยชน์ของการกำหนดพื้นที่ป่าเป็นป่าชุมชน พบว่าราษฎรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คิดว่าพื้นที่ป่าเป็นป่าชุมชนมีประโยชน์คิดเป็นร้อยละ 94.70 เช่นช่วยซับน้ำ ป้องกันการพังทลายของดิน และช่วยฟอกอากาศ ป้องกันการตัดไม้ทำลายป่า และบุกรุกป่า ทำให้มีสัตว์ป่าเพิ่มขึ้น ป่าไม้อุดมสมบูรณ์ มีความหลากหลายทางชีวภาพ เป็นแหล่งอาหารของชุมชน เช่น เห็ดผักหวาน ผักอีนูน ไข่มดแดง และอื่น ๆ และใช้ประโยชน์ด้านต่างๆตลอดทั้งปีทำให้อากาศดีลดภาวะโลกร้อน และมีฝนตกตามฤดูกาล ไม่แห้งแล้ง เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของพันธุ์พืชและสัตว์ป่าทำให้ราษฎรรักและหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติมากขึ้น ปลูกจิตสำนึกให้ราษฎรช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ทำให้เกิดความสามัคคีในหมู่ชุมชน สร้างรายได้ให้กับราษฎรที่อาศัยอยู่รอบๆป่าชุมชนบ้านหนองผักไร เช่น การเก็บหาเห็ดขาย และมีเพียงร้อยละ 5.30 ที่คิดว่าพื้นที่ป่าเป็นป่าชุมชนไม่มีประโยชน์ (ตารางที่ 24)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 24 ประโยชน์ของการกำหนดพื้นที่ป่าเป็นป่าชุมชน

พื้นที่ป่าเป็นป่าชุมชน	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มีประโยชน์	7	5.30
มีประโยชน์	125	94.70
รวม	132	100.00

การพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร

การเปลี่ยนแปลงสภาพป่าเมื่อมีการก่อตั้งป่าชุมชน

จากการศึกษาการเปลี่ยนแปลงสภาพป่าเมื่อมีการก่อตั้งป่าชุมชน พบว่าราษฎรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คิดว่าสภาพป่ามีความอุดมสมบูรณ์เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 80.30 รองลงมาคิดว่าสภาพพื้นที่ป่ามีความอุดมสมบูรณ์เท่าเดิม และคิดว่าสภาพพื้นที่ป่ามีความอุดมสมบูรณ์ลดลงคิดเป็นร้อยละ 10.61 และ 9.09 ตามลำดับ (ตารางที่ 25)

ตารางที่ 25 การเปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่ป่าเมื่อมีการก่อตั้งป่าชุมชน

สภาพป่าเมื่อก่อตั้งป่าชุมชน	จำนวน	ร้อยละ
เท่าเดิม	14	10.61
ลดลง	12	9.09
เพิ่มขึ้น	106	80.30
รวม	132	100.00

พื้นที่ป่าชุมชนมีความเพียงพอกับความต้องการใช้ประโยชน์ของชุมชน

จากการศึกษาความเพียงพอกับความต้องการใช้ประโยชน์ของชุมชน พบว่าราษฎรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คิดว่าพื้นที่ป่าชุมชนมีความเพียงพอกับความต้องการใช้ประโยชน์ของชุมชน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คิดเป็นร้อยละ 78.79 รองลงมาคิดว่าพื้นที่ป่าชุมชนมีมากพอกับความต้องการและมีไม่เพียงพอกับความต้องการคิดเป็นร้อยละ 12.88 และ 8.33 ตามลำดับ (ตารางที่ 26)

ตารางที่ 26 ความเพียงพอกับความต้องการใช้ประโยชน์ของชุมชน

ความเพียงพอกับความต้องการ	จำนวน	ร้อยละ
เพียงพอ	104	78.79
ไม่เพียงพอ	11	8.33
มากพอ	17	12.88
รวม	132	100.00

การเข้าใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าชุมชนบ้านหนองผักไร

จากการศึกษาการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าชุมชนบ้านหนองผักไร พบว่าราษฎรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เคยเข้าไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าชุมชนบ้านหนองผักไรคิดเป็นร้อยละ 95.45 และร้อยละ 4.55 ที่ไม่เคยเข้าไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าชุมชนบ้านหนองผักไร (ตารางที่ 27)

ตารางที่ 27 การใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าชุมชนบ้านหนองผักไร

การเข้าใช้ประโยชน์	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เคย	6	4.55
เคย	126	95.45
รวม	132	100.00

การรับทราบกฎ กติกา ระเบียบ ในการเข้าไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าชุมชน

จากการศึกษาการรับทราบกฎ กติกา ระเบียบ ในการเข้าไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าชุมชน พบว่า ราษฎรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ทราบกฎ กติกา ระเบียบ ในการเข้าไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าชุมชน คิดเป็นร้อยละ 96.21 สำหรับการรับทราบกฎ กติกา ระเบียบ ในการเข้าไปใช้ประโยชน์ใน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พื้นที่ป่าชุมชน พบว่า ส่วนใหญ่รับทราบจากกำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 75.00 รองลงมาคือ กรรมการหมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 13.64 และไม่ทราบกฎ กติกา ระเบียบ ในการเข้าไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าชุมชนมีเพียงร้อยละ 3.79 เท่านั้น (ตารางที่ 28)

ตารางที่ 28 การรับทราบกฎ กติกา ระเบียบ ในการเข้าไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าชุมชน

การรับทราบกฎ กติกา ระเบียบ	**จำนวน**	**ร้อยละ**
ไม่ทราบ	5	3.79
ทราบ	127	96.21
กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน	99	75.00
กรรมการหมู่บ้าน	18	13.64
อื่นๆ (ป้ายประกาศ, ตำรวจบ้าน)	10	7.57
รวม	132	100.00

การนำสัตว์เลี้ยงเข้าไปเลี้ยงในป่าชุมชน

จากการศึกษาการนำสัตว์เลี้ยงเข้าไปเลี้ยงในป่าชุมชน พบว่าราษฎรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยนำสัตว์เลี้ยงเข้าไปเลี้ยงในป่าชุมชน คิดเป็นร้อยละ 92.42 และเคยนำสัตว์เลี้ยงเข้าไปเลี้ยงในป่าชุมชน คิดเป็นร้อยละ 7.58 ที่เคยนำสัตว์เลี้ยงเข้าไปเลี้ยงในป่าชุมชน (ตารางที่ 29) ซึ่งสัตว์ที่นำเข้าไปเลี้ยงในพื้นที่ป่าชุมชนเป็นสัตว์ที่ใช้แรงงานทางการเกษตรกรรม ได้แก่ วัวและควาย

ตารางที่ 29 การนำสัตว์เลี้ยงเข้าไปเลี้ยงในป่าชุมชน

การนำสัตว์เลี้ยงไปในป่าชุมชน	**จำนวน**	**ร้อยละ**
ไม่เคย	122	92.42
เคย	10	7.58
รวม	132	100.00

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การเข้าไปศึกษาดูงานในพื้นที่ป่าชุมชน

จากการศึกษาการเข้าไปศึกษาดูงานในพื้นที่ป่าชุมชน พบว่าราษฎรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยเข้าไปศึกษาดูงานในพื้นที่ป่าชุมชนคิดเป็นร้อยละ 80.30 และร้อยละ 19.70 ที่เคยเข้าไปศึกษาดูงานในพื้นที่ป่าชุมชน (ตารางที่ 30) โดยเข้าไปสำรวจป่ากับเจ้าหน้าที่ป่าไม้ เพื่อสำรวจความหลากหลายทางชีวภาพของพันธุ์พืช

ตารางที่ 30 การเข้าไปศึกษาดูงานในพื้นที่ป่าชุมชน

การเข้าไปศึกษาดูงาน	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เคย	106	80.30
เคย	26	19.70
รวม	132	100.00

การเข้าไปพักผ่อนหย่อนใจในพื้นที่ป่าชุมชน

จากการศึกษาการเข้าไปพักผ่อนหย่อนใจในพื้นที่ป่าชุมชน พบว่าราษฎรกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่ ไม่เคยเข้าไปพักผ่อนหย่อนใจในพื้นที่ป่าชุมชนคิดเป็นร้อยละ 87.12 และร้อยละ 12.88 ที่เคยเข้าไปพักผ่อนหย่อนใจในพื้นที่ป่าชุมชน (ตารางที่ 31) โดยเป็นการพักผ่อนภายในครอบครัว

ตารางที่ 31 การเข้าไปพักผ่อนหย่อนใจในพื้นที่ป่าชุมชน

การเข้าไปพักผ่อนหย่อนใจ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เคย	115	87.12
เคย	17	12.88
รวม	132	100.00

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การเข้าไปประกอบพิธีกรรมในพื้นที่ป่าชุมชน

จากการศึกษาการเข้าไปประกอบพิธีกรรมในพื้นที่ป่าชุมชนพบว่าราษฎรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ไม่เคยเข้าไปประกอบพิธีกรรมในพื้นที่ป่าชุมชนคิดเป็นร้อยละ 89.39 และร้อยละ 10.61 ที่เคยเข้าไปประกอบพิธีกรรมในพื้นที่ป่าชุมชน (ตารางที่ 32) ซึ่งจะเป็นกิจกรรมตามความเชื่อของชุมชนท้องถิ่น อาทิ พิธีกรรมการบวงสรวงเจ้าป่า เจ้าเขา

ตารางที่ 32 การเข้าไปประกอบพิธีกรรมในพื้นที่ป่าชุมชน

การเข้าไปประกอบพิธีกรรม	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เคย	118	89.39
เคย	14	10.61
รวม	132	100.00

การพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ของราษฎร

การพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรในป่าชุมชนบ้านหนองผักไรจากการศึกษาพบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ร้อยละ 95.45 มีการพึ่งพิงทรัพยากรจากป่าชุมชนและ ผู้ให้สัมภาษณ์ร้อยละ 4.55 ไม่ได้พึ่งพิงทรัพยากร จากป่าชุมชน (ตารางที่ 33)

ตารางที่ 33 การพึ่งพิงทรัพยากรจากป่าชุมชนของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง

การพึ่งพิงทรัพยากรจากป่าชุมชน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่ได้พึ่งพิง	6	4.55
พึ่งพิง	126	95.45
รวม	132	100.00

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ปฏิทินการเก็บหาของป่า

ปฏิทินการเก็บหาของป่าของราษฎรในรอบปี จากการสัมภาษณ์ราษฎรกลุ่มตัวอย่างตอบว่าการเก็บหาฟืนสามารถเก็บได้ตลอดทั้งปี การเก็บหาเห็ดสามารถเก็บหาได้ในช่วงเดือนพฤษภาคม-ตุลาคม และการเก็บหาอึ่ง กบ มะขามเทศ เก็บหาได้ในช่วงเดือนมิถุนายน-กันยายน ส่วนของป่าชนิดอื่นมีรายละเอียดของช่วงเวลาการเก็บหา ดังตารางที่ 34

ตารางที่ 34 ปฏิทินการเก็บหาของป่าของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง

ชนิดของป่าที่เก็บหา	ช่วงเดือนที่เก็บหา											
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม .ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ไม้สำหรับทำฟืน												
ฟืนไม้รัง	←											→
ฟืนไม้เต็ง	←											→
ฟืนไม้มะค่าแต้	←											→
ฟืนไม้มะค่าโมง	←											→
ผลไม้												
นมแมว								←	→			
ตะขบ								←	→			
ฝรั่ง								←	→			
กระดึงช้าง								←	→			
เล็บเหยี่ยว											←	→
มะขามป้อม	←				→							
ตะคร้อ						←	→					
ส้มกุ้ง							←					→
เห็ด												
เห็ดถ่าน						←			→			
เห็ดน้ำแป้ง					←				→			
เห็ดโคน						←			→			
เห็ดหน้างัว						←			→			
เห็ดแดงน้ำหมาก					←							→

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 34 (ต่อ)

ชนิดของป่าที่เก็บหา	ช่วงเดือนที่เก็บหา											
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
เห็ดไค					←	—	—	—	—	—	→	
เห็ดระโงก					←	—	—	—	—	—	→	
เห็ดผึ้ง								←	—	—	→	
เห็ดเผาะ				←	—	—	—	—	→			
เห็ดชานหมาก						←	—	—	→			
เห็ดหาด						←	—	—	—	—	→	
พืชผัก												
ผักบุ้ง	←	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	→
ผักหวาน		←	—	→								
ผักสะเดา											←	→
ผักตำลึง					←	—	—	→				
ผักแต้ว	←	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	→
ผักสลิด						←	—	→				
ผักอีนูน		←	—	→								
เสาวรส		←	—	→								
ผักติ้ว		←	—	—	→							
แคนา								←	→			
ผักขี้เหล็ก			←	—	→							
ผักเปราะ			←	—	→							
ดอกกระเจียว						←	—	→				
แมลงกินได้												
แมลงอีนูน				←	—	→						
จิ้งหรีด					←	—	—	—	—	—	→	
แมลงทับ							←	→				
ไข่มดแดง				←	—	→						
ด้วง			←	—	→							
จักจั่น			←	—	→							

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 34 (ต่อ)

ชนิดของป่าที่เก็บหา	ช่วงเดือนที่เก็บหา											
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
น้ำผึ้ง		←	—	—	—	→						
อึ่ง					←	—	—	→				
กบ					←	—	—	→				
พืชสมุนไพร												
โด่ไม่รู้ล้ม	←	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	→
หนอนตายหยาก	←	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	→
มะขามเทศ					←	—	—	→				
มะขามป้อม	←	—	—	→								
บอระเพ็ด	←	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	→
โปร่งฟ้า	←	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	→
ฟ้าทะลายโจร	←	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	→
ขมิ้นชัน	←	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	→
พญาไร้ใบ	←	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	→
ฮว่านง็อก	←	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	→
ว่านหางจระเข้	←	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	→

ปริมาณการพึ่งพิงทรัพยากรจากป่าชุมชน

ปริมาณของทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรที่เก็บหามานั้นแยกตามประเภทจากการศึกษาพบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ มีการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ประเภทเห็ดมากที่สุด โดยมีปริมาณที่เก็บหาเฉลี่ยเท่ากับ 4.78 กิโลกรัม/ปี ปริมาณที่หามาทั้งหมดทั้งหมู่บ้าน 755.29 กิโลกรัมต่อปีรองลงมาคือ พืชผัก มีปริมาณที่เก็บหามาได้เฉลี่ย 4.64 กิโลกรัม/ปี คิดเป็นปริมาณที่หามาทั้งหมดทั้งหมู่บ้าน 732.55 กิโลกรัมต่อปี อึ่งมีปริมาณที่เก็บหามาได้เฉลี่ย 2.21 กิโลกรัม/ปี คิดเป็นปริมาณที่หามาทั้งหมดทั้งหมู่บ้าน 349.52 กิโลกรัมต่อปี พืชสมุนไพร มีปริมาณที่เก็บหามาได้เฉลี่ย 2.14 กิโลกรัม/ปี คิดเป็นปริมาณที่หามาทั้งหมดทั้งหมู่บ้าน 338.75 กิโลกรัมต่อปี กบมีปริมาณที่เก็บหามาได้เฉลี่ย 2.12 กิโลกรัม/ปี คิดเป็นปริมาณที่หามาทั้งหมดทั้งหมู่บ้าน 335.15 กิโลกรัมต่อปี แมลงกินได้มีปริมาณที่เก็บหามาได้เฉลี่ย 1.03 กิโลกรัม/ปี คิดเป็นปริมาณที่หามาทั้งหมดทั้งหมู่บ้าน 163.38 กิโลกรัมต่อปี

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

น้ำผึ้ง มีปริมาณที่เก็บหามาได้เฉลี่ย 0.59 ขวด/ปี คิดเป็นปริมาณที่หามาทั้งหมดทั้งหมู่บ้าน 93.36 ขวดต่อปี ผลไม้มีปริมาณที่เก็บหามาได้เฉลี่ย 0.33 กิโลกรัม/ปี คิดเป็นปริมาณที่หามาทั้งหมดทั้งหมู่บ้าน 51.46 กิโลกรัมต่อปี และไม้สำหรับทำฟืนมีปริมาณที่เก็บหามาได้เฉลี่ย 0.13 กิโลกรัม/ปี คิดเป็นปริมาณที่หามาทั้งหมดทั้งหมู่บ้าน 20.35 กิโลกรัมต่อปี (ตารางที่ 35)

ตารางที่ 35 ปริมาณการพึ่งพิงทรัพยากรจากป่าชุมชนของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง

ประเภทของป่า	ปริมาณที่เก็บหาได้/ปี[1]	ปริมาณที่ใช้ในครัวเรือน/ปี[2]	ปริมาณที่จำหน่าย/ปี[3]	ปริมาณเฉลี่ย/ครัวเรือน/ปี	ปริมาณที่เก็บหามาทั้งหมด/ปี[4]
การเก็บหาไม้สำหรับทำฟืน ($ม^3$)	17	17	0	0.13	20.35
การเก็บหาผลไม้ (กิโลกรัม)	43	43	0	0.33	51.46
การเก็บหาเห็ด (กิโลกรัม)	631	31	600	4.78	755.29
การเก็บหาพืชผัก (กิโลกรัม)	612	612	0	4.64	732.55
การเก็บหาแมลงกินได้ (กิโลกรัม)	136.50	136.50	0	1.03	163.38
การเก็บหาน้ำผึ้ง (ขวด)	78	50	28	0.59	93.36
การเก็บหาอื่ง (กิโลกรัม)	292	97	195	2.21	349.52
การเก็บหากบ (กิโลกรัม)	280	80	200	2.12	335.15
การเก็บหาพืชสมุนไพร (กิโลกรัม)	283	283	0	2.14	338.75

หมายเหตุ[1]/ ปริมาณที่เก็บหามาได้ของราษฎรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 132 ครัวเรือน

[2]/ ปริมาณนำมาบริโภคในครัวเรือนของราษฎรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 132 ครัวเรือน

[3]/ ปริมาณที่นำมาจำหน่ายของราษฎรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 132 ครัวเรือน

[4]/ ปริมาณที่เก็บหามาได้ทั้งหมดจากการประเมินจำนวนครัวเรือนทั้งหมดของชุมชนบ้านหนองผักไรมีจำนวนทั้งสิ้น 158 ครัวเรือน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ชนิดและมูลค่ารวมของทรัพยากรป่าไม้ประเภทต่าง ๆ ที่เก็บได้จากป่าชุมชน

ในการเก็บหาของป่าของราษฎรในพื้นที่ป่าชุมชนบ้านหนองผักไรมีการเก็บหาของป่าชนิดต่างๆ ดังนี้

1. การเก็บหาไม้สำหรับทำฟืน จากการศึกษาพบว่า ราษฎรกลุ่มตัวอย่างมีการเก็บหาไม้สำหรับทำฟืนจำนวน 4 ชนิดได้แก่ ไม้รัง ไม้เต็ง ไม้มะค่าแต้ และไม้มะค่าโมงโดยมีปริมาณที่เก็บหาได้เฉลี่ย 0.13 ม^3/ปี ปริมาณที่เก็บหาได้ทั้งหมู่บ้าน 20.35 ม^3/ปี มีมูลค่ารวม 11,850.00 บาท/ปี ชนิดของไม้ฟืนที่เก็บหามากที่สุดคือไม้เต็ง มีปริมาณที่เก็บหาได้เฉลี่ย 0.04 ม^3/ปี ปริมาณที่เก็บหาได้ทั้งหมดทั้งหมู่บ้าน 6.58 ม^3/ปี มีมูลค่ารวม 2,962.50 บาท/ปี รองลงมาคือไม้รังและไม้มะค่าโมงจำนวนเท่ากัน มีปริมาณที่เก็บหาได้เฉลี่ย 0.03 ม^3/ปี ปริมาณที่เก็บหาได้ทั้งหมดทั้งหมู่บ้าน 4.79 ม^3/ปี มีมูลค่ารวมเท่ากัน 2,154.55 บาท/ปี และ 3,590.91 บาท/ปี ตามลำดับ และมะค่าแต้ มีปริมาณที่เก็บหาได้เฉลี่ย 0.03 ม^3/ปี ปริมาณที่เก็บหาได้ทั้งหมดทั้งหมู่บ้าน 4.19 ม^3/ปี มีมูลค่ารวม 3,142.05 บาท/ปี (ตารางที่ 36)

ตารางที่ 36 ปริมาณและมูลค่ารวมของไม้สำหรับทำฟืนที่เก็บหาของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง

ชนิดของไม้ฟืน	ปริมาณที่เก็บหาได้ทั้งหมด[1] (ม^3)	ปริมาณที่เก็บหาได้ในครัวเรือน[1] (ม^3/ปี)	ปริมาณที่เก็บหาได้เฉลี่ย/ครัวเรือน (ม^3/ปี)	รวมปริมาณที่เก็บหาทั้งหมู่บ้าน[2] (ม^3)	ราคาเฉลี่ย (บาท/ม^3)	มูลค่ารวม[3] (บาท/ปี)
รัง	4.00	4.00	0.03	4.79	450	2,154.55
เต็ง	5.50	5.50	0.04	6.58	450	2,962.50
มะค่าแต้	3.50	3.50	0.03	4.19	750	3,142.05
มะค่าโมง	4.00	4.00	0.03	4.79	750	3,590.91
รวม	17.00	17.00	0.13	20.35	-	11,850.00

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 36 (ต่อ)

หมายเหตุ[1]/ ปริมาณที่เก็บหามาได้ของราษฎรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 132 ครัวเรือน

[2]/ ปริมาณที่เก็บหามาได้ของราษฎรจำนวน 158 ครัวเรือน

[3]/ การประมาณราคาของไม้ฟืนจากการสอบถามราคาขายในตลาดท้องถิ่น

2. การเก็บหาผลไม้ จากการศึกษาพบว่า ราษฎรกลุ่มตัวอย่างมีการเก็บหาผลไม้จากป่าชุมชน จำนวน 8 ชนิดได้แก่ นมแมว ตะขบ ฝรั่ง กระดึงช้าง เล็บเหยี่ยว มะขามป้อม ตะคร้อ และส้มโก่ย โดยมีปริมาณที่เก็บหาได้เฉลี่ย 0.33 กิโลกรัม/ปี ปริมาณที่เก็บหาได้ทั้งหมู่บ้าน 51.46 กิโลกรัม/ปี มีมูลค่ารวม 1,849.33 บาท/ปี ชนิดของผลไม้ที่เก็บหามากที่สุดคือ ฝรั่ง มีปริมาณที่เก็บหาได้เฉลี่ย 0.08 กิโลกรัม/ปี รวมปริมาณที่เก็บหาได้ทั้งหมู่บ้าน 11.97 กิโลกรัม/ปี มีมูลค่ารวม 359.09 บาท/ปี รองลงมาคือ มะขามป้อม มีปริมาณที่เก็บหาได้เฉลี่ย 0.06 กิโลกรัม/ปี รวมปริมาณที่เก็บหาได้ทั้งหมู่บ้าน 9.58 กิโลกรัม/ปี มีมูลค่ารวม 478.79 บาท/ปี ตะคร้อ มีปริมาณที่เก็บหาได้เฉลี่ย 0.05 กิโลกรัม/ปี รวมปริมาณที่เก็บหาได้ทั้งหมู่บ้าน 7.18 กิโลกรัม/ปี มีมูลค่ารวม 430.91 บาท/ปี ตะขบ และส้มกุ้งจำนวนเท่ากัน มีปริมาณที่เก็บหาได้เฉลี่ย 0.04 กิโลกรัม/ปี รวมปริมาณที่เก็บหาได้ทั้งหมู่บ้าน 5.98 กิโลกรัม/ปี มีมูลค่ารวมเท่ากัน 149.62 บาท/ปี และ 119.70 บาท/ปี ตามลำดับเล็บเหยี่ยว มีปริมาณที่เก็บหาได้เฉลี่ย 0.03 กิโลกรัม/ปี รวมปริมาณที่เก็บหาได้ทั้งหมู่บ้าน 4.79 กิโลกรัม/ปี มีมูลค่ารวม 191.52 บาท/ปี นมแมว มีปริมาณที่เก็บหาได้เฉลี่ย 0.02 กิโลกรัม/ปี รวมปริมาณที่เก็บหาได้ทั้งหมู่บ้าน 3.59 กิโลกรัม/ปี มีมูลค่ารวม 71.82 บาท/ปี และกระดึงช้าง มีปริมาณที่เก็บหาได้เฉลี่ย 0.01 กิโลกรัม/ปี รวมปริมาณที่เก็บหาได้ทั้งหมู่บ้าน 2.39 กิโลกรัม/ปี มีมูลค่ารวม 47.88 บาท/ปี (ตารางที่ 37)

ตารางที่ 37 ปริมาณและมูลค่ารวมของผลไม้ที่เก็บหาของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง

ชนิดของผลไม้	ปริมาณที่เก็บหาได้ทั้งหมด[1]	ปริมาณที่เก็บหาได้ในครัวเรือน[1] (กิโลกรัม/ปี)	ปริมาณที่เก็บหาได้เฉลี่ย/ครัวเรือน (กิโลกรัม/ปี)	รวมปริมาณที่เก็บหาทั้งหมู่บ้าน[2] (กิโลกรัม)	ราคาเฉลี่ย (บาท/กิโลกรัม)	มูลค่ารวม[3] (บาท/ปี)
นมแมว	3	3	0.02	3.59	20	71.82
ตะขบ	5	5	0.04	5.98	25	149.62
ฝรั่ง	10	10	0.08	11.97	30	359.09

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 37 (ต่อ)

ชนิดของผลไม้	ปริมาณที่เก็บหาได้ทั้งหมด[1]	ปริมาณที่เก็บหาได้ในครัวเรือน[1] (กิโลกรัม/ปี)	ปริมาณที่เก็บหาได้เฉลี่ย/ครัวเรือน (กิโลกรัม/ปี)	รวมปริมาณที่เก็บหาทั้งหมู่บ้าน[2] (กิโลกรัม)	ราคาเฉลี่ย (บาท/กิโลกรัม)	มูลค่ารวม[3] (บาท/ปี)
กระดึงช้าง	2	2	0.01	2.39	20	47.88
เล็บเหยี่ยว	4	4	0.03	4.79	40	191.52
มะขามป้อม	8	8	0.06	9.58	50	478.79
ตะคร้อ	6	6	0.05	7.18	60	430.91
ส้มกุ้ง	5	5	0.04	5.98	20	119.70
รวม	43	43	0.33	51.46	-	1,849.33

หมายเหตุ[1]/ ปริมาณที่เก็บหามาได้ของราษฎรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 132 ครัวเรือน

[2]/ ปริมาณที่เก็บหามาได้ของราษฎรจำนวน 158 ครัวเรือน

[3]/ การประมาณราคาของผลไม้จากการสอบถามราคาขายในตลาดท้องถิ่น

3. การเก็บหาเห็ด จากการศึกษาพบว่า ราษฎรกลุ่มตัวอย่างมีการเก็บหาเห็ดจากป่าชุมชน จำนวน 11 ชนิดได้แก่ เห็ดถ่าน เห็ดน้ำแป้ง เห็ดโคน เห็ดหน้าวัว เห็ดแดงน้ำหมาก เห็ดไค เห็ดระโงก เห็ดผึ้ง เห็ดเผาะ เห็ดชานหมากและเห็ดหาด โดยมีปริมาณที่เก็บหาได้เฉลี่ย 4.78 กิโลกรัม/ปี รวมปริมาณที่เก็บหาได้ทั้งหมดทั้งหมู่บ้าน 755.29 กิโลกรัม/ปี มีมูลค่ารวม 11,7985.30 บาท/ปี ชนิดของเห็ดที่เก็บหามากที่สุดคือเห็ดโคน มีปริมาณที่เก็บหาได้เฉลี่ย 0.72 กิโลกรัม/ปี รวมปริมาณที่เก็บหาได้ทั้งหมู่บ้าน 113.71 กิโลกรัม/ปี มีมูลค่ารวม 22,742.42 บาท/ปี รองลงมาคือ เห็ดน้ำแป้ง มีปริมาณที่เก็บหาได้เฉลี่ย 0.61 กิโลกรัม/ปี รวมปริมาณที่เก็บหาได้ทั้งหมู่บ้าน 95.76 กิโลกรัม/ปี มีมูลค่ารวม 14,363.64 บาท/ปี เห็ดระโงก มีปริมาณที่เก็บหาได้เฉลี่ย 0.53 กิโลกรัม/ปี รวมปริมาณที่เก็บหาได้ทั้งหมู่บ้าน 83.79 กิโลกรัม/ปี มีมูลค่ารวม 16,757.58 บาท/ปี เห็ดไค มีปริมาณที่เก็บหาได้เฉลี่ย 0.51 กิโลกรัม/ปี รวมปริมาณที่เก็บหาได้ทั้งหมู่บ้าน 80.20 กิโลกรัม/ปี มีมูลค่ารวม 16,039.39 บาท/ปี เห็ดผึ้ง มีปริมาณที่เก็บหาได้เฉลี่ย 0.48 กิโลกรัม/ปี รวมปริมาณที่เก็บหาได้ทั้งหมู่บ้าน 75.41 กิโลกรัม/ปี มีมูลค่ารวม 11,311.36 บาท/ปี เห็ดเผาะ มีปริมาณที่เก็บหาได้เฉลี่ย 0.42 กิโลกรัม/ปี รวมปริมาณที่เก็บหาได้ทั้งหมู่บ้าน 67.03 กิโลกรัม/ปี มีมูลค่ารวม 8,043.64 บาท/ปี เห็ดถ่าน มีปริมาณที่เก็บหาได้เฉลี่ย 0.38 กิโลกรัม/ปี รวมปริมาณที่เก็บหาได้ทั้งหมู่บ้าน 59.85 กิโลกรัม/ปี มีมูลค่ารวม 7,181.82

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บาท/ปี เห็ดหาด มีปริมาณที่เก็บหาได้เฉลี่ย 0.37 กิโลกรัม/ปี รวมปริมาณที่เก็บหาได้ทั้งหมู่บ้าน 58.65 กิโลกรัม/ปี มีมูลค่ารวม 7,038.18 บาท/ปี เห็ดชานหมาก มีปริมาณที่เก็บหาได้เฉลี่ย 0.32 กิโลกรัม/ปี รวมปริมาณที่เก็บหาได้ทั้งหมู่บ้าน 51.47 กิโลกรัม/ปี มีมูลค่ารวม 6,176.36 บาท/ปี เห็ดแดงน้ำหมาก มีปริมาณที่เก็บหาได้เฉลี่ย 0.29 กิโลกรัม/ปี รวมปริมาณที่เก็บหาได้ทั้งหมู่บ้าน 45.48 กิโลกรัม/ปี มีมูลค่ารวม 5,458.18 บาท/ปี และเห็ดหน้างัว มีปริมาณที่เก็บหาได้เฉลี่ย 0.15 กิโลกรัม/ปี รวมปริมาณที่เก็บหาได้ทั้งหมู่บ้าน 23.94 กิโลกรัม/ปี มีมูลค่ารวม 2,872.73 บาท/ปี (ตารางที่ 38)

ตารางที่ 38 ปริมาณและมูลค่ารวมของเห็ดที่เก็บหาของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง

ชนิดของเห็ด	ปริมาณที่เก็บหาได้ทั้งหมด[1]	ปริมาณที่เก็บหาได้ในครัวเรือน[1]	ปริมาณที่เก็บหาได้เฉลี่ย/ครัวเรือน (กิโลกรัม/ปี)	รวมปริมาณที่เก็บหาทั้งหมู่บ้าน[2] (กิโลกรัม)	ราคาเฉลี่ย (บาท/กิโลกรัม)	มูลค่ารวม[3] (บาท/ปี)
เห็ดถ่าน	50	50	0.38	59.85	120	7,181.82
เห็ดน้ำแป้ง	80	80	0.61	95.76	150	14,363.64
เห็ดโคน	95	95	0.72	113.71	200	22,742.42
เห็ดหน้างัว	20	20	0.15	23.94	120	2,872.73
เห็ดแดงน้ำหมาก	38	38	0.29	45.48	120	5,458.18
เห็ดไค	67	67	0.51	80.20	200	16,039.39
เห็ดระโงก	70	70	0.53	83.79	200	16,757.58
เห็ดผึ้ง	63	63	0.48	75.41	150	11,311.36
เห็ดเผาะ	56	56	0.42	67.03	120	8,043.64
เห็ดชานหมาก	43	43	0.32	51.47	120	6,176.36
เห็ดหาด	49	49	0.37	58.65	120	7,038.18
รวม	631	631	4.78	755.29	-	117,985.30

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 38 (ต่อ)

หมายเหตุ [1]/ ปริมาณที่เก็บหามาได้ของราษฎรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 132 ครัวเรือน

[2]/ ปริมาณที่เก็บหามาได้ของราษฎรจำนวน 158 ครัวเรือน

[3]/ การประมาณราคาของเห็ดแต่ละชนิดจากการสอบถามราคาขายในตลาดท้องถิ่น

4. การเก็บหาพืชผัก จากการศึกษาพบว่า ราษฎรกลุ่มตัวอย่างมีการเก็บหาพืชผักได้จำนวน 13 ชนิด ได้แก่ ผักบุ้ง ผักหวาน ผักสะเดา ผักตำลึง ผักแต้ว ผักสลิด ผักอีนูน เสาวรส ผักติ้ว แคนา ผักขี้เหล็ก ผักเปราะและดอกกระเจียว โดยมีปริมาณที่เก็บหาได้เฉลี่ย 4.64 กิโลกรัม/ปี ปริมาณที่เก็บหาได้ทั้งหมดทั้งหมู่บ้าน 732.55 กิโลกรัม/ปี มีมูลค่ารวม 60,934.14 บาท/ปี ชนิดพืชผักที่เก็บหามากที่สุดคือผักหวาน มีปริมาณที่เก็บหาได้เฉลี่ย 1.31 กิโลกรัม/ปี ปริมาณที่เก็บหาได้ทั้งหมู่บ้าน 207.08 กิโลกรัม/ปี มีมูลค่ารวม 24,849.09 บาท/ปี รองลงมาคือ ผักตำลึง มีปริมาณที่เก็บหาได้เฉลี่ย 0.45 กิโลกรัม/ปี ปริมาณที่เก็บหาได้ทั้งหมู่บ้าน 71.82 กิโลกรัม/ปี มีมูลค่ารวม 5,745.45 บาท/ปี ผักสลิด มีปริมาณที่เก็บหาได้เฉลี่ย 0.41 กิโลกรัม/ปี ปริมาณที่เก็บหาได้ทั้งหมู่บ้าน 64.64 กิโลกรัม/ปี มีมูลค่ารวม 3,878.18 บาท/ปี ผักสะเดา มีปริมาณที่เก็บหาได้เฉลี่ย 0.34 กิโลกรัม/ปี ปริมาณที่เก็บหาได้ทั้งหมู่บ้าน 53.86 กิโลกรัม/ปี มีมูลค่ารวม 3,770.45 บาท/ปี ดอกกระเจียว มีปริมาณที่เก็บหาได้เฉลี่ย 0.33 กิโลกรัม/ปี ปริมาณที่เก็บหาได้ทั้งหมู่บ้าน 51.47 กิโลกรัม/ปี มีมูลค่ารวม 3,602.88 บาท/ปี ผักแต้วและผักขี้เหล็กจำนวนเท่ากันมีปริมาณที่เก็บหาได้เฉลี่ย 0.30 กิโลกรัม/ปี ปริมาณที่เก็บหาได้ทั้งหมู่บ้าน 47.88 กิโลกรัม/ปี มีมูลค่ารวมเท่ากัน 3,830.30 บาท/ปีและ 4,787.88 บาท/ปี ตามลำดับ ผักอีนูน มีปริมาณที่เก็บหาได้เฉลี่ย 0.29 กิโลกรัม/ปี ปริมาณที่เก็บหาได้ทั้งหมู่บ้าน 45.48 กิโลกรัม/ปี มีมูลค่ารวม 3,183.94 บาท/ปี ผักติ้ว มีปริมาณที่เก็บหาได้เฉลี่ย 0.27 กิโลกรัม/ปี ปริมาณที่เก็บหาได้ทั้งหมู่บ้าน 41.89 กิโลกรัม/ปี มีมูลค่ารวม 3,351.52 บาท/ปี ผักบุ้ง มีปริมาณที่เก็บหาได้เฉลี่ย 0.21 กิโลกรัม/ปี ปริมาณที่เก็บหาได้ทั้งหมู่บ้าน 32.32 กิโลกรัม/ปี มีมูลค่ารวม 193.91 บาท/ปี แคนา มีปริมาณที่เก็บหาได้เฉลี่ย 0.15 กิโลกรัม/ปี ปริมาณที่เก็บหาได้ทั้งหมู่บ้าน 23.94 กิโลกรัม/ปี มีมูลค่ารวม 1,675.76 บาท/ปี เสาวรส มีปริมาณที่เก็บหาได้เฉลี่ย 0.14 กิโลกรัม/ปี ปริมาณที่เก็บหาได้ทั้งหมู่บ้าน 22.74 กิโลกรัม/ปี มีมูลค่ารวม 341.14 บาท/ปี และผักเปราะมีปริมาณที่เก็บหาได้เฉลี่ย 0.14 กิโลกรัม/ปี ปริมาณที่เก็บหาได้ทั้งหมู่บ้าน 21.55 กิโลกรัม/ปี มีมูลค่ารวม 1,723.64 บาท/ปี (ตารางที่ 39)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 39 ปริมาณและมูลค่ารวมของพืชผักที่เก็บหาของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง

ชนิดของพืชผัก	ปริมาณที่เก็บหาได้ทั้งหมด[1]	ปริมาณที่เก็บหาได้ในครัวเรือน[1] (กิโลกรัม/ปี)	ปริมาณที่เก็บหาได้เฉลี่ย/ครัวเรือน (กิโลกรัม/ปี)	รวมปริมาณที่เก็บหาทั้งหมู่บ้าน[2] (กิโลกรัม)	ราคาเฉลี่ย (บาท/กิโลกรัม)	มูลค่ารวม[3] (บาท/ปี)
ผักบุ้ง	27	27	0.21	32.32	6	193.91
ผักหวาน	173	173	1.31	207.08	120	24,849.09
ผักสะเดา	45	45	0.34	53.86	70	3,770.45
ผักตำลึง	60	60	0.45	71.82	80	5,745.45
ผักแต้ว	40	40	0.30	47.88	80	3,830.30
ผักสลิด	54	54	0.41	64.64	60	3,878.18
ผักอีนูน	38	38	0.29	45.48	70	3,183.94
เสาวรส	19	19	0.14	22.74	15	341.14
ผักติ้ว	35	35	0.27	41.89	80	3,351.52
แคนา	20	20	0.15	23.94	70	1,675.76
ผักขี้เหล็ก	40	40	0.30	47.88	100	4,787.88
ผักเปราะ	18	18	0.14	21.55	80	1,723.64
ดอกระเจียว	43	43	0.33	51.47	70	3,602.88
รวม	612	612	4.64	732.55	-	60,934.14

หมายเหตุ [1]/ ปริมาณที่เก็บหามาได้ของราษฎรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 132 ครัวเรือน

[2]/ ปริมาณที่เก็บหามาได้ของราษฎรจำนวน 158 ครัวเรือน

[3]/ การประมาณราคาของพืชผักจากการสอบถามราคาขายในตลาดท้องถิ่น

5. การเก็บหาแมลงกินได้ จากการศึกษาพบว่า ราษฎรกลุ่มตัวอย่างมีการเก็บหาแมลงกินได้จำนวน 6 ชนิด ได้แก่ แมลงอีนูน จิ้งหรีด แมลงทับ ไข่มดแดง ด้วง และจักจั่น โดยมีปริมาณที่เก็บหาได้เฉลี่ย 1.03 กิโลกรัม/ปี ปริมาณที่เก็บหาได้ทั้งหมู่บ้าน 163.38 กิโลกรัม/ปี มีมูลค่ารวม 23,891.52 บาท/ปี

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ชนิดแมลงกินได้ที่มีการเก็บหามากที่สุดคือไข่มดแดงมีปริมาณที่เก็บหาได้เฉลี่ย 0.30 กิโลกรัม/ปี ปริมาณที่เก็บหาได้ทั้งหมู่บ้าน 47.64 กิโลกรัม/ปี มีมูลค่ารวม 10,480.67 บาท/ปี รองลงมาคือ จิ้งหรีด มีปริมาณที่เก็บหาได้เฉลี่ย 0.27 กิโลกรัม/ปีปริมาณที่เก็บหาได้ทั้งหมู่บ้าน 42.49 กิโลกรัม/ปี มีมูลค่ารวม 5,099.09 บาท/ปี แมลงอีนูน มีปริมาณที่เก็บหาได้เฉลี่ย 0.19 กิโลกรัม/ปีปริมาณที่เก็บหาได้ทั้งหมู่บ้าน 29.92 กิโลกรัม/ปี มีมูลค่ารวม 3,590.91 บาท/ปีแมลงทับมีปริมาณที่เก็บหาได้เฉลี่ย 0.15 กิโลกรัม/ปีปริมาณที่เก็บหาได้ทั้งหมู่บ้าน 23.94 กิโลกรัม/ปี มีมูลค่ารวม 2,393.94 บาท/ปี ด้วง มีปริมาณที่เก็บหาได้เฉลี่ย 0.10 กิโลกรัม/ปี ปริมาณที่เก็บหาได้ทั้งหมู่บ้าน 16.16 กิโลกรัม/ปี มีมูลค่ารวม 1,939.09 บาท/ปี และจักจั่น มีปริมาณที่เก็บหาได้เฉลี่ย 0.02 กิโลกรัม/ปี ปริมาณที่เก็บหาได้ทั้งหมู่บ้าน 3.23 กิโลกรัม/ปี มีมูลค่ารวม 387.82 บาท/ปี (ตารางที่ 40)

ตารางที่ 40 ปริมาณและมูลค่ารวมของแมลงกินได้ที่เก็บหาของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง

ชนิดของแมลงกินได้	ปริมาณที่เก็บหาได้ทั้งหมด[1]	ปริมาณที่เก็บหาได้ในครัวเรือน[1] (กิโลกรัม/ ปี)	ปริมาณที่เก็บหาได้เฉลี่ย/ครัวเรือน (กิโลกรัม/ปี)	รวมปริมาณที่เก็บหาทั้งหมู่บ้าน[2] (กิโลกรัม/ปี)	ราคาเฉลี่ย (บาท/ กิโลกรัม)	มูลค่ารวม[3] (บาท/ปี)
แมลงอีนูน	25	25	0.19	29.92	120	3,590.91
จิ้งหรีด	35.50	35.50	0.27	42.49	120	5,099.09
แมลงทับ	20	20	0.15	23.94	100	2,393.94
ไข่มดแดง	39.80	39.80	0.30	47.64	220	10,480.67
ด้วง	13.50	13.50	0.10	16.16	120	1,939.09
จักจั่น	2.70	2.70	0.02	3.23	120	387.82
รวม	136.50	136.50	1.03	163.38	-	23,891.52

หมายเหตุ [1]/ ปริมาณที่เก็บหามาได้ของราษฎรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 132 ครัวเรือน

[2]/ ปริมาณที่เก็บหามาได้ของราษฎรจำนวน 158 ครัวเรือน

[3]/ การประมาณราคาของแมลงกินได้จากการสอบถามราคาขายในตลาดท้องถิ่น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

6. การเก็บหาน้ำผึ้ง จากการศึกษาพบว่า ราษฎรกลุ่มตัวอย่างมีการเก็บหาน้ำผึ้งโดยมีปริมาณที่เก็บหาได้เฉลี่ย 0.59 ขวด/ปี ปริมาณที่เก็บหาได้ทั้งหมู่บ้าน 93.36 ขวด/ปี มีมูลค่ารวม 20,540.00 บาท/ปี (ตารางที่ 41)

ตารางที่ 41 ปริมาณและมูลค่ารวมของน้ำผึ้งที่เก็บหาของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง

ชนิดของน้ำผึ้ง	ปริมาณที่เก็บหาได้ทั้งหมด[1]	ปริมาณที่เก็บหาได้ในครัวเรือน[1] (ขวด/ปี)	ปริมาณที่เก็บหาได้เฉลี่ย/ครัวเรือน (ขวด/ปี)	รวมปริมาณที่เก็บหาทั้งหมู่บ้าน[2] (ขวด/ปี)	ราคาเฉลี่ย (บาท/ขวด)	มูลค่ารวม[3] (บาท/ปี)
น้ำผึ้ง	78	78	0.59	93.36	220	20,540.00
รวม	78	78	0.59	93.36	220	20,540.00

หมายเหตุ[1]/ ปริมาณที่เก็บหามาได้ของราษฎรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 132 ครัวเรือน

[2]/ ปริมาณที่เก็บหามาได้ของราษฎรจำนวน 158 ครัวเรือน

[3]/ การประมาณราคาของน้ำผึ้งได้จากการสอบถามราคาขายในตลาดท้องถิ่น

7. การเก็บหาอึ่ง จากการศึกษาพบว่า ราษฎรกลุ่มตัวอย่างมีการเก็บหาอึ่ง โดยมีปริมาณที่เก็บหาได้เฉลี่ย 2.21 กิโลกรัม/ปี ปริมาณที่เก็บหาได้ทั้งหมู่บ้าน 349.52 กิโลกรัม/ปี มีมูลค่ารวม 52,427.27 บาท/ปี (ตารางที่ 42)

ตารางที่ 42 ปริมาณและมูลค่ารวมของอึ่งที่เก็บหาของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง

ชนิดของอึ่ง	ปริมาณที่เก็บหาได้ทั้งหมด[1]	ปริมาณที่เก็บหาได้ในครัวเรือน[1] (กิโลกรัม/ปี)	ปริมาณที่เก็บหาได้เฉลี่ย/ครัวเรือน (กิโลกรัม/ปี)	รวมปริมาณที่เก็บหาทั้งหมู่บ้าน[2] (กิโลกรัม/ปี)	ราคาเฉลี่ย (บาท/กิโลกรัม)	มูลค่ารวม[3] (บาท/ปี)
อึ่ง	292	292	2.21	349.52	150	52,427.27
รวม	292	292	2.21	349.52	150	52,427.27

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 42 (ต่อ)

หมายเหตุ[1]/ ปริมาณที่เก็บหามาได้ของราษฎรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 132 ครัวเรือน

[2]/ ปริมาณที่เก็บหามาได้ของราษฎรจำนวน 158 ครัวเรือน

[3]/ การประมาณราคาของอื่งได้จากการสอบถามราคาขายในตลาดท้องถิ่น

8. การเก็บหากบ จากการศึกษาพบว่า ราษฎรกลุ่มตัวอย่างมีการเก็บหากบ โดยมีปริมาณที่เก็บหาได้เฉลี่ย 2.12 กิโลกรัม/ปี ปริมาณที่เก็บหาได้ทั้งหมู่บ้าน 335.15 กิโลกรัม/ปี มีมูลค่ารวม 40,218.18บาท/ปี (ตารางที่ 43)

ตารางที่ 43 ปริมาณและมูลค่ารวมของกบที่เก็บหาของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง

ชนิดของกบ	ปริมาณที่เก็บหาได้ทั้งหมด[1]	ปริมาณที่เก็บหาได้ในครัวเรือน[1] (กิโลกรัม/ปี)	ปริมาณที่เก็บหาได้เฉลี่ย/ (กิโลกรัม/ปี)	รวมปริมาณที่เก็บหาทั้งหมู่บ้าน[2] (กิโลกรัม/ปี)	ราคาเฉลี่ย (บาท/กิโลกรัม)	มูลค่ารวม[3] (บาท/ปี)
กบ	280	280	2.12	335.15	120	40,218.18
รวม	280	280	2.12	335.15	120	40,218.18

หมายเหตุ[1]/ ปริมาณที่เก็บหามาได้ของราษฎรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 132 ครัวเรือน

[2]/ ปริมาณที่เก็บหามาได้ของราษฎรจำนวน 158 ครัวเรือน

[3]/ การประมาณราคาของกบได้จากการสอบถามราคาขายในตลาดท้องถิ่น

9. การเก็บหาพืชสมุนไพร จากการศึกษาพบว่า ราษฎรกลุ่มตัวอย่างมีการเก็บหาพืชสมุนไพรได้จำนวน 11 ชนิด ได้แก่ โด่ไม่รู้ล้ม หนอนตายหยาก มะขามเทศ มะขามป้อม บอระเพ็ด โป่รงฟ้า ฟ้าทะลายโจร ขมิ้นชัน พญาไร้ใบ ฮ่วานงิ่อก ว่านหางจระเข้ โดยมีปริมาณที่เก็บหาได้เฉลี่ย 2.14 กิโลกรัม/ปี ปริมาณที่เก็บหาได้ทั้งหมู่บ้าน 338.75 กิโลกรัม/ปี มีมูลค่ารวม 35,609.83 บาท/ปี ชนิดของพืชสมุนไพรที่มีการเก็บหามากที่สุด คือ มะขามเทศ โดยมีปริมาณที่เก็บหาได้เฉลี่ย 0.38

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กิโลกรัม/ ปี ปริมาณที่เก็บหาได้ทั้งหมู่บ้าน 59.85 กิโลกรัม/ปี มีมูลค่ารวม 1,795.45 บาท/ปี รองลงมา คือ ขมิ้นชัน มีปริมาณที่เก็บหาได้เฉลี่ย 0.30 กิโลกรัม/ปี ปริมาณที่เก็บหาได้ทั้งหมู่บ้าน 47.88 กิโลกรัม/ปี มีมูลค่ารวม 2,393.94 บาท/ปี มะขามป้อม มีปริมาณที่เก็บหาได้เฉลี่ย 0.26 กิโลกรัม/ปี ปริมาณที่เก็บหาได้ทั้งหมู่บ้าน 41.89 กิโลกรัม/ปี มีมูลค่ารวม 2,094.70 บาท/ปี พญาไร้ใบ มีปริมาณที่เก็บหาได้เฉลี่ย 0.23 กิโลกรัม/ปี ปริมาณที่เก็บหาได้ทั้งหมู่บ้าน 35.91 กิโลกรัม/ปี มีมูลค่ารวม 3,590.91 บาท/ปี โปร่งฟ้า มีปริมาณที่เก็บหาได้เฉลี่ย 0.21 กิโลกรัม/ปี ปริมาณที่ เก็บหาได้ทั้งหมู่บ้าน 33.52 กิโลกรัม/ปี มีมูลค่ารวม 5,027.27 บาท/ปี บอระเพ็ด มีปริมาณที่เก็บหาได้เฉลี่ย 0.19 กิโลกรัม/ปี ปริมาณที่เก็บหาได้ทั้งหมู่บ้าน 29.92 กิโลกรัม/ปี มีมูลค่ารวม 2,992.42 บาท/ปี ฟ้าทะลายโจร มีปริมาณที่เก็บหาได้เฉลี่ย 0.15 กิโลกรัม/ปี ปริมาณที่เก็บหาได้ทั้งหมู่บ้าน 23.94 กิโลกรัม/ปี มีมูลค่ารวม 3,590.91 บาท/ปี ฮว่านง็อก มีปริมาณที่เก็บหาได้เฉลี่ย 0.14 กิโลกรัม/ปี ปริมาณที่เก็บหาได้ทั้งหมู่บ้าน 21.55 กิโลกรัม/ปี มีมูลค่ารวม 4,309.09 บาท/ปี หนอนตายหยาก มีปริมาณที่เก็บหาได้เฉลี่ย 0.11 กิโลกรัม/ปี ปริมาณที่เก็บหาได้ทั้งหมู่บ้าน 17.96 กิโลกรัม/ปี มีมูลค่ารวม 5,386.36 บาท/ปี ว่านหางจระเข้ มีปริมาณที่เก็บหาได้เฉลี่ย 0.09 กิโลกรัม/ปี ปริมาณที่เก็บหาได้ทั้งหมู่บ้าน 14.36 กิโลกรัม/ปี มีมูลค่ารวม 1,436.36 บาท/ปี และโด่ไม่รู้ล้ม มีปริมาณที่เก็บหาได้เฉลี่ย 0.08 กิโลกรัม/ปี ปริมาณที่เก็บหาได้ทั้งหมู่บ้าน 11.97 กิโลกรัม/ปี มีมูลค่ารวม 2,992.42 บาท/ปี (ตารางที่ 44)

ตารางที่ 44 ปริมาณและมูลค่ารวมของพืชสมุนไพรที่เก็บหาของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง

ชนิดของพืชสมุนไพร	ปริมาณที่เก็บหาได้ทั้งหมด[1]	ปริมาณที่เก็บหาได้ในครัวเรือน[1] (กิโลกรัม/ปี)	ปริมาณที่เก็บหาได้เฉลี่ย/ครัวเรือน (กิโลกรัม/ปี)	รวมปริมาณที่เก็บหาทั้งหมู่บ้าน[2] (กิโลกรัม/ครัวเรือน)	ราคาเฉลี่ย (บาท/กิโลกรัม)	มูลค่ารวม[3] (บาท/ปี)
โด่ไม่รู้ล้ม	10	10	0.08	11.97	250	2,992.42
หนอนตายหยาก	15	15	0.11	17.96	300	5,386.36
มะขามเทศ	50	50	0.38	59.85	30	1,795.45
มะขามป้อม	35	35	0.26	41.89	50	2,094.70
บอระเพ็ด	25	25	0.19	29.92	100	2,992.42
โปร่งฟ้า	28	28	0.21	33.52	150	5,027.27
ฟ้าทะลายโจร	20	20	0.15	23.94	150	3,590.91

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 44 (ต่อ)

ชนิดของพืชสมุนไพร	ปริมาณที่เก็บหาได้ทั้งหมด[1]	ปริมาณที่เก็บหาได้ในครัวเรือน[1] (กิโลกรัม/ปี)	ปริมาณที่เก็บหาได้เฉลี่ย/ครัวเรือน (กิโลกรัม/ปี)	รวมปริมาณที่เก็บหาทั้งหมู่บ้าน[2] (กิโลกรัม/ครัวเรือน)	ราคาเฉลี่ย (บาท/กิโลกรัม)	มูลค่ารวม[3] (บาท/ปี)
ขมิ้นชัน	40	40	0.30	47.88	50	2,393.94
พญาไร้ใบ	30	30	0.23	35.91	100	3,590.91
ฮว่านง็อก	18	18	0.14	21.55	200	4,309.09
ว่านหางจระเข้	12	12	0.09	14.36	100	1,436.36
รวม	283	283	2.14	338.75	-	35,609.83

หมายเหตุ [1]/ ปริมาณที่เก็บหามาได้ของราษฎรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 132 ครัวเรือน

[2]/ ปริมาณที่เก็บหามาได้ของราษฎรจำนวน 158 ครัวเรือน

[3]/ การประมาณราคาของสมุนไพรได้จากการสอบถามราคาขายในตลาดท้องถิ่น

มูลค่ารวมของทรัพยากรป่าไม้ที่เก็บหา

มูลค่ารวมของทรัพยากรป่าไม้ที่เก็บหามานั้นรวมทั้งหมดมีมูลค่า 365,305.57 บาท/ปี โดยแยกตามประเภทจากการศึกษาพบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ มีการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ประเภทเห็ดมากที่สุดโดยมีมูลค่ารวม 117,985.30 บาท/ปี รองลงมาคือ พืชผัก มีมูลค่ารวม 60,934.14 บาท/ปี อื่ง มีมูลค่ารวม 52,427.27 บาท/ปี กบ มีมูลค่ารวม 40,218.18 บาท/ปี พืชสมุนไพรมีมูลค่ารวม 35,609.83บาท/ปี แมลงกินได้ มีมูลค่ารวม 23,891.52 บาท/ปี น้ำผึ้งมูลค่ารวม 20,540.00 บาท/ปี ผลไม้มีมูลค่ารวม 1,849.33 บาท/ปี และไม้สำหรับทำฟืน มีมูลค่ารวม 11,850.00 บาท/ปี (ตารางที่ 45)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 45 ปริมาณและมูลค่ารวมของทรัพยากรป่าไม้ที่เก็บหาของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง

ประเภทของของป่า	ปริมาณที่เก็บหาได้ของครัวเรือน	ปริมาณที่เก็บหาได้เฉลี่ย/ครัวเรือน/ปี	ปริมาณที่เก็บหาได้ทั้งหมู่บ้าน/ปี	มูลค่ารวม (บาท/ปี)
การเก็บหาไม้สำหรับทำฟืน ($ม^3$)	17	0.13	20.35	11,850.00
การเก็บหาผลไม้ (กิโลกรัม)	43	0.33	51.46	1,849.33
การเก็บหาเห็ด (กิโลกรัม)	631	4.78	755.29	117,985.30
การเก็บหาพืชผัก (กิโลกรัม)	612	4.64	732.55	60,934.14
การเก็บหาแมลงกินได้ (กิโลกรัม)	136.50	1.03	163.38	23,891.52
การเก็บหาน้ำผึ้ง (ขวด)	78	0.59	93.36	20,540.00
การเก็บหาอึ่ง (กิโลกรัม)	292	2.21	349.52	52,427.27
การเก็บหากบ (กิโลกรัม)	280	2.12	335.15	40,218.18
การเก็บหาพืชสมุนไพร (กิโลกรัม)	283	2.14	338.75	35,609.83
รวม				365,305.57

การทดสอบสมมติฐาน

การวิจัยครั้งนี้แบ่งการทดสอบสมมติฐานออกเป็น 11 สมมติฐาน ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ราษฎรที่มีอาชีพหลักต่างกันมีการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

เมื่อนำมาทดสอบโดยใช้สถิติ t-test ผลการทดสอบสมมติฐานราษฎรที่มีอาชีพหลักกับการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร โดยแบ่งกลุ่มอาชีพหลักของราษฎรกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีอาชีพหลักทางการเกษตร และนอกภาคเกษตร พบว่า ราษฎรที่มีอาชีพ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

หลักแตกต่างกันมีการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในการเก็บหาผลไม้ การเก็บหาน้ำผึ้ง การเก็บหาอึ่ง และด้านการเก็บหาพืชสมุนไพร จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ (ตารางที่ 46) โดยราษฎรกลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพหลักทางการเกษตรมีการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ด้านการเก็บหาผลไม้ การเก็บหาอึ่ง และการเก็บหาพืชสมุนไพรมากกว่าราษฎรกลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพหลักนอกภาคเกษตร

สำหรับการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในด้านการเก็บหาฟืน การเก็บหาเห็ด การเก็บหาพืชผัก การเก็บหาแมลงกินได้ และการเก็บหากบ ของราษฎรที่มีอาชีพหลักแตกต่างกันมีการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไรไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ (ตารางที่ 46)

ตารางที่ 46 การพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร จำแนกตามอาชีพหลัก

การพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้	เกษตร (n = 98)		นอกภาคเกษตร (n = 34)		t	df	Sig.
	$\bar{C}$	S.D	$\bar{C}$	S.D			
1.การเก็บหาฟืน	0.12	0.19	0.15	0.19	-0.71	130	0.48 ns
2.การเก็บหาผลไม้	0.40	0.89	0.10	0.34	2.79	130	0.01*
3.การเก็บหาเห็ด	3.68	5.82	7.94	27.43	-0.90	130	0.38 ns
4.การเก็บหาพืชผัก	5.15	9.13	3.15	7.08	1.32	130	0.19 ns
5.การเก็บหาแมลงกินได้	0.99	1.46	1.15	1.63	-0.54	130	0.59 ns
6.การเก็บหาน้ำผึ้ง	0.71	1.27	0.24	0.55	3.00	130	0.00*
7.การเก็บหาอึ่ง	2.74	8.66	0.68	1.53	2.27	130	0.03*
8.การเก็บหากบ	2.34	3.61	1.50	2.08	1.28	130	0.20 ns
9.การเก็บหาพืชสมุนไพร	2.89	8.74	0.00	0.00	3.27	130	0.00*

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05#

ns ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สมมติฐานที่ 2 ราษฎรที่มีอาชีพรองต่างกันมีการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

ผลการทดสอบเปรียบเทียบระหว่างอาชีพรองกับการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร โดยแบ่งกลุ่มอาชีพรองของราษฎรกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 กลุ่ม คือ ไม่มีอาชีพรอง มีอาชีพรองทางการเกษตร และมีอาชีพรองนอกภาคเกษตร พบว่า ราษฎรที่มีอาชีพรองแตกต่างกันมีการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในด้านการเก็บหาน้ำผึ้ง การเก็บหาพืชสมุนไพร จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สำหรับการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในด้านการเก็บหาฟืน การเก็บหาผลไม้ การเก็บหาเห็ด การเก็บหาพืชผัก การเก็บหาแมลงกินได้ การเก็บหาอึ่ง และการเก็บหากบ ของราษฎรที่มีอาชีพรองแตกต่างกันมีการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไรไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ (ตารางที่ 47)

ตารางที่ 47 การพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร จำแนกตามอาชีพรอง

การพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้	**จำนวน**	$\bar{O}$	**SD**	**F**	**df**	**Sig.**
1.การเก็บหาฟืน						
ไม่มีอาชีพรอง	55	0.13	0.19	0.01	2, 129	0.99^{ns}
เกษตร	24	0.13	0.18			
นอกภาคเกษตร	53	0.13	0.19			
รวม	132	0.13	0.19			
2.การเก็บหาผลไม้						
ไม่มีอาชีพรอง	55	0.18	0.62	2.47	2, 129	0.09^{ns}
เกษตร	24	0.25	0.68			
นอกภาคเกษตร	53	0.51	0.97			
รวม	132	0.33	0.80			

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 47 (ต่อ)

การพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้	จำนวน	$\bar{O}$	SD	F	df	Sig.
3.การเก็บหาเห็ด						
ไม่มีอาชีพรอง	55	5.80	21.84	0.23	2, 129	0.80^{ns}
เกษตร	24	3.79	5.73			
นอกภาคเกษตร	53	6.14	0.84			
รวม	132	4.78	14.77			
4.การเก็บหาพืชผัก						
ไม่มีอาชีพรอง	55	5.24	9.28	0.23	2, 129	0.80^{ns}
เกษตร	24	4.08	8.29			
นอกภาคเกษตร	53	4.26	8.30			
รวม	132	4.64	8.67			
5.การเก็บหาแมลงกินได้						
ไม่มีอาชีพรอง	55	0.81	1.33	1.14	2, 129	0.32^{ns}
เกษตร	24	1.13	1.84			
นอกภาคเกษตร	53	1.23	1.49			
รวม	132	1.03	1.50			
6.การเก็บหาน้ำผึ้ง						
ไม่มีอาชีพรอง	55	0.44	0.74	4.94	2, 129	0.01*
เกษตร	24	0.17	0.48			
นอกภาคเกษตร	53	0.94	1.55			
รวม	132	0.59	1.15			
7.การเก็บหาอื่ง						
ไม่มีอาชีพรอง	55	1.20	2.19	2.94	2, 129	0.06^{ns}
เกษตร	24	0.38	1.01			
นอกภาคเกษตร	53	4.09	11.48			
รวม	132	2.21	7.55			

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 47 (ต่อ)

การพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้	จำนวน	$\bar{C}$	SD	F	df	Sig.
8.การเก็บหากบ						
ไม่มีอาชีพรอง	55	2.09	2.72	0.58	2, 129	0.56^{ns}
เกษตร	24	1.54	1.96			
นอกภาคเกษตร	53	2.42	4.21			
รวม	132	2.12	3.30			
9.การเก็บหาพืชสมุนไพร						
ไม่มีอาชีพรอง	55	0.00	0.00	3.89	2, 129	0.02*
เกษตร	24	3.75	10.19			
นอกภาคเกษตร	53	3.64	9.61			
รวม	132	2.14	7.63			

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05#

^{ns} ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธี Scheffe' พบว่า การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไรด้วยการเก็บหาน้ำผึ้งเป็นรายคู่ พบว่าราษฎรกลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพรองนอกภาคการเกษตรมีการเก็บหาน้ำผึ้งมากกว่ามีอาชีพรองทางการเกษตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ตารางที่ 48)

ตารางที่ 48 ความแตกต่างเป็นรายคู่ระหว่างอาชีพรองกับการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไรจากการเก็บหาน้ำผึ้ง

อาชีพรอง	n	$\bar{C}$	S.D.	อาชีพรอง		
				(1)	(2)	(3)
(1) ไม่มีอาชีพรอง	55	0.44	0.74	-		
(2) เกษตร	24	0.17	0.48	^{ns}	-	
(3) นอกภาคเกษตร	53	0.94	1.55	^{ns}	*	-

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 48 (ต่อ)

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05#

ns ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธี Scheffe' พบว่า การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไรด้วยการเก็บหาพืชสมุนไพรเป็นรายคู่ พบว่า ราษฎรกลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพรองทางการเกษตรและนอกภาคเกษตรมีการเก็บหาพืชสมุนไพรมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีอาชีพรอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ตารางที่ 49)

ตารางที่ 49 ความแตกต่างเป็นรายคู่ระหว่างอาชีพรองกับการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไรจากการเก็บหาพืชสมุนไพร

อาชีพรอง	n	$\bar{O}$	S.D.	อาชีพรอง		
				(1)	(2)	(3)
(1) ไม่มีอาชีพรอง	55	0.00	0.00	-		
(2) เกษตร	24	3.75	10.19	*	-	
(3) นอกภาคเกษตร	53	3.64	9.61	*	ns	-

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05#

ns ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 3 ราษฎรที่มีขนาดพื้นที่ถือครองต่างกันมีการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

ผลการทดสอบเปรียบเทียบระหว่างขนาดพื้นที่ถือครองกับการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร โดยแบ่งขนาดพื้นที่ถือครองของราษฎรกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ไม่มีพื้นที่ถือครอง มีพื้นที่ถือครองน้อยกว่า 5 ไร่ และมากกว่าหรือเท่ากับ 5 ไร่ พบว่า ราษฎรที่มีขนาดพื้นที่ถือครองแตกต่างกันมีการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไรแตกต่าง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในด้านการเก็บหาแมลงกินได้ และการเก็บหาน้ำผึ้ง จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สำหรับการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในด้านการเก็บหาฟืน การเก็บหาผลไม้ การเก็บหาเห็ด การเก็บหาพืชผัก การเก็บหาอึ่ง การเก็บหากบ และการเก็บหาพืชสมุนไพรของราษฎรที่มีขนาดพื้นที่ถือครองแตกต่างกันมีการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไรไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ (ตารางที่ 50)

ตารางที่ 50 การพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร จำแนกตามขนาดพื้นที่ถือครอง

การพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้	จำนวน	$\bar{C}$	SD	F	df	Sig.
1.การเก็บหาฟืน						
ไม่มีที่ดิน	37	0.12	0.18	0.17	2, 129	0.84^{ns}
น้อยกว่า 5 ไร่	63	0.13	0.18			
มากกว่าหรือเท่ากับ 5 ไร่	32	0.15	0.20			
รวม	132	0.13	0.19			
2.การเก็บหาผลไม้						
ไม่มีที่ดิน	37	0.39	0.83	0.25	2, 129	0.78^{ns}
น้อยกว่า 5 ไร่	63	0.28	0.78			
มากกว่าหรือเท่ากับ 5 ไร่	32	0.34	0.80			
รวม	132	0.33	0.80			
3.การเก็บหาเห็ด						
ไม่มีที่ดิน	37	2.59	4.86	1.43	2, 129	0.24^{ns}
น้อยกว่า 5 ไร่	63	7.05	20.58			
มากกว่าหรือเท่ากับ 5 ไร่	32	2.84	5.19			
รวม	132	4.78	14.77			
4.การเก็บหาพืชผัก						
ไม่มีที่ดิน	37	4.30	8.49	0.55	2, 129	0.58^{ns}
น้อยกว่า 5 ไร่	63	4.13	8.45			
มากกว่าหรือเท่ากับ 5 ไร่	32	6.03	9.41			
รวม	132	4.64	8.67			

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 50 (ต่อ)

การพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้	จำนวน	$\bar{C}$	SD	F	df	Sig.
5.การเก็บหาแมลงกินได้						
ไม่มีที่ดิน	37	0.72	1.31	4.13	2, 129	0.02*
น้อยกว่า 5 ไร่	63	0.89	1.26			
มากกว่าหรือเท่ากับ 5 ไร่	32	1.67	1.94			
รวม	132	1.03	1.50			
6.การเก็บหาน้ำผึ้ง						
ไม่มีที่ดิน	37	0.89	1.43	3.66	2, 129	0.03*
น้อยกว่า 5 ไร่	63	0.32	0.64			
มากกว่าหรือเท่ากับ 5 ไร่	32	0.78	1.43			
รวม	132	0.59	1.15			
7.การเก็บหาอึ่ง						
ไม่มีที่ดิน	37	3.62	10.30	2.53	2, 129	0.08^{ns}
น้อยกว่า 5 ไร่	63	0.68	1.67			
มากกว่าหรือเท่ากับ 5 ไร่	32	3.59	10.13			
รวม	132	2.21	7.55			
8.การเก็บหากบ						
ไม่มีที่ดิน	37	1.89	3.50	0.53	2, 129	0.59^{ns}
น้อยกว่า 5 ไร่	63	2.43	3.56			
มากกว่าหรือเท่ากับ 5 ไร่	32	1.78	2.43			
รวม	132	2.12	3.30			
9.การเก็บหาพืชสมุนไพร						
ไม่มีที่ดิน	37	1.59	6.77	0.41	2, 129	0.66^{ns}
น้อยกว่า 5 ไร่	63	2.78	8.71			
มากกว่าหรือเท่ากับ 5 ไร่	32	1.53	6.25			
รวม	132	2.14	7.63			

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 50 (ต่อ)

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05#

ns ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธี Scheffe' พบว่า การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไรด้วยการเก็บหาแมลงกินได้เป็นรายคู่ พบว่าราษฎรกลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดพื้นที่ถือครองมากกว่าหรือเท่ากับ 5 ไร่ มีการเก็บหาแมลงกินได้มากกว่าราษฎรกลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดพื้นที่ถือครองน้อยกว่า 5 ไร่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ตารางที่ 51)

ตารางที่ 51 ความแตกต่างเป็นรายคู่ระหว่างขนาดพื้นที่ถือครอง กับการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไรจากการเก็บหาแมลงกินได้

ขนาดพื้นที่ถือครอง (ไร่)	n	$\bar{C}$	S.D.	ขนาดพื้นที่ถือครอง (ไร่)		
				(1)	(2)	(3)
(1) ไม่มีที่ดิน	37	0.72	1.31	-		
(2) น้อยกว่า 5	63	0.89	1.26	ns	-	
(3) มากกว่าหรือเท่ากับ 5	32	1.67	1.94	ns	*	-

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05#

ns ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธี Scheffe' พบว่า การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไรด้วยการเก็บหาน้ำผึ้งเป็นรายคู่ พบว่าราษฎรกลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีที่ดิน มีการเก็บหาน้ำผึ้งมากกว่าราษฎรกลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดพื้นที่ถือครองมากกว่าหรือเท่ากับ 5 ไร่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ตารางที่ 52)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 52 ความแตกต่างเป็นรายคู่ระหว่างขนาดพื้นที่ถือครอง กับการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไรจากการเก็บหาน้ำผึ้ง

ขนาดพื้นที่ถือครอง (ไร่)	n	$\overline{X}$	S.D.	ขนาดพื้นที่ถือครอง (ไร่)		
				(1)	(2)	(3)
(1) ไม่มีที่ดิน	37	0.89	1.43	-		
(2) น้อยกว่า 5	63	0.32	0.64	ns	-	
(3) มากกว่าหรือเท่ากับ 5	32	0.78	1.43	*	ns	-

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05#

ns ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 4 ราษฎรที่มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนต่างกันมีการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

ผลการทดสอบเปรียบเทียบระหว่างจำนวนแรงงานในครัวเรือนกับการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร โดยแบ่งจำนวนแรงงานในครัวเรือนของราษฎรกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 กลุ่ม คือ มีจำนวนแรงงานในครัวเรือน 1 คน มีจำนวนแรงงานในครัวเรือน 2 คน และมีจำนวนแรงงานในครัวเรือนตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป พบว่า ราษฎรที่มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนแตกต่างกันมีการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไรไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในด้านการเก็บหาฟืน การเก็บหาผลไม้ การเก็บหาเห็ด การเก็บหาพืชผัก การเก็บหาแมลงกินได้ การเก็บหาน้ำผึ้ง การเก็บหาอึ่ง การเก็บหากบ และการเก็บหาพืชสมุนไพรจึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ (ตารางที่ 53)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 53 การพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร จำแนกตามจำนวนแรงงานในครัวเรือน

การพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้	จำนวน	$\bar{O}$	SD	F	df	Sig.
1.การเก็บหาฟืน						
1 คน	9	0.10	0.20	0.77	2, 129	0.46^{ns}
2 คน	36	0.10	0.17			
ตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป	87	0.14	0.19			
รวม	132	0.13	0.19			
2.การเก็บหาผลไม้						
1 คน	9	0.33	1.00	2.12	2, 129	0.12^{ns}
2 คน	36	0.10	0.44			
ตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป	87	0.42	0.87			
รวม	132	0.33	0.80			
3.การเก็บหาเห็ด						
1 คน	9	1.33	4.00	0.77	2, 129	0.47^{ns}
2 คน	36	2.94	4.98			
ตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป	87	5.90	17.80			
รวม	132	4.78	14.77			
4.การเก็บหาพืชผัก						
1 คน	9	2.11	6.33	0.73	2, 129	0.48^{ns}
2 คน	36	3.83	8.00			
ตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป	87	5.23	9.13			
รวม	132	4.64	8.67			
5.การเก็บหาแมลงกินได้						
1 คน	9	0.74	1.24	0.23	2, 129	0.80^{ns}
2 คน	36	1.12	1.75			
ตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป	87	1.03	1.42			
รวม	132	1.03	1.50			

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 53 (ต่อ)

การพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้	จำนวน	$\bar{O}$	SD	F	df	Sig.
6.การเก็บหาน้ำผึ้ง						
1 คน	9	0.22	0.44	0.51	2, 129	0.61^{ns}
2 คน	36	0.64	1.22			
ตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป	87	0.61	1.16			
รวม	132	0.59	1.15			
7.การเก็บหาอึ่ง						
1 คน	9	0.78	1.20	0.40	2, 129	0.67^{ns}
2 คน	36	3.02	10.04			
ตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป	87	2.02	6.71			
รวม	132	2.21	7.55			
8.การเก็บหากบ						
1 คน	9	3.22	3.19	0.61	2, 129	0.54^{ns}
ตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป	87	1.97	3.18			
รวม	132	2.12	3.30			
9.การเก็บหาพืชสมุนไพร						
1 คน	9	3.22	9.66	0.67	2, 129	0.51^{ns}
2 คน	36	0.92	5.50			
ตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป	87	2.54	8.17			
รวม	132	2.14	7.63			

หมายเหตุ: ^{ns} ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 5 ราษฎรที่มีระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐานต่างกันมีการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

ผลการทดสอบเปรียบเทียบระหว่างระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐานกับการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร โดยแบ่งระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน ออกเป็น 3 ช่วงเวลา คือ ราษฎรที่มี

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน 1-10 ปี 11-20 ปี และมากกว่า 20 ปี ขึ้นไป พบว่า ราษฎรที่มีระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐานแตกต่างกันมีการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในด้านการเก็บหาเห็ดและการเก็บหาน้ำผึ้งจึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สำหรับการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในด้านการเก็บหาฟืน การเก็บหาผลไม้ การเก็บหาพืชผัก การเก็บหาแมลงกินได้ การเก็บหาอึ่ง การเก็บหากบ และการเก็บหาพืชสมุนไพรของราษฎรที่มีระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐานแตกต่างกันมีการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไรไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ (ตารางที่ 54)

ตารางที่ 54 การพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร จำแนกตามระยะเวลาการตั้งถิ่นฐาน

การพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้	จำนวน	##C	SD	F	df	Sig.
1.การเก็บหาฟืน						
1-10 ปี	16	0.04	0.12	2.12	2, 129	0.13^{ns}
11-20 ปี	74	0.15	0.20			
มากกว่า 20 ปี	42	0.13	0.18			
รวม	132	0.13	0.19			
2.การเก็บหาผลไม้						
1-10 ปี	16	0.41	0.95	0.24	2, 129	0.78^{ns}
11-20 ปี	74	0.28	0.75			
มากกว่า 20 ปี	42	0.37	0.83			
รวม	132	0.33	0.80			
3.การเก็บหาเห็ด						
1-10 ปี	16	15.69	39.08	5.41	2, 129	0.01*
11-20 ปี	74	2.81	4.94			
มากกว่า 20 ปี	42	4.10	6.36			
รวม	132	4.78	14.77			
4.การเก็บหาพืชผัก						
1-10 ปี	16	6.75	10.54	1.26	2, 129	0.29^{ns}

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 54 (ต่อ)

การพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้	จำนวน	$\bar{C}$	SD	F	df	Sig.
11-20 ปี	74	5.07	8.94			
มากกว่า 20 ปี	42	3.07	7.26			
รวม	132	4.64	8.67			
5.การเก็บหาแมลงกินได้						
1-10 ปี	16	1.62	1.62	1.65	2, 129	0.20^{ns}
11-20 ปี	74	0.88	1.53			
มากกว่า 20 ปี	42	1.08	1.36			
รวม	132	1.03	1.50			
6.การเก็บหาน้ำผึ้ง						
1-10 ปี	16	1.31	1.70	3.97	2, 129	0.02*
11-20 ปี	74	0.54	1.15			
มากกว่า 20 ปี	42	0.40	0.73			
รวม	132	0.59	1.15			
7.การเก็บหาอื่ง						
1-10 ปี	16	6.50	14.60	3.03	2, 129	0.06^{ns}
11-20 ปี	74	1.64	4.49			
มากกว่า 20 ปี	42	1.60	7.74			
รวม	132	2.21	7.55			
8.การเก็บหากบ						
1-10 ปี	16	1.94	3.92	0.79	2, 129	0.45^{ns}
11-20 ปี	74	2.43	3.73			
มากกว่า 20 ปี	42	1.64	1.96			
รวม	132	2.12	3.30			
9.การเก็บหาพืชสมุนไพร						
1-10 ปี	16	1.94	7.75	0.22	2, 129	0.81^{ns}
11-20 ปี	74	1.82	6.93			
มากกว่า 20 ปี	42	2.79	8.82			
รวม	132	2.14	7.63			

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 54 (ต่อ)

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05#

ns ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธี Scheffe' ผลจากการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร จากการเก็บหาเห็ดได้เป็นรายคู่ พบว่า ราษฎรกลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน 1-10 ปี มีการเก็บหาเห็ดมากกว่าราษฎรกลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน 11-20 และมากกว่า 20 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ตารางที่ 55)

ตารางที่ 55 ความแตกต่างเป็นรายคู่ระหว่างระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐานกับการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไรจากการเก็บหาเห็ด

ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน (ปี)	n	$\bar{O}$	S.D.	ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน(ปี)		
				(1)	(2)	(3)
(1) 1-10	16	15.69	39.08	-		
(2) 11-20	74	2.81	4.94	*	-	
(3) มากกว่า 20	42	4.10	6.36	*	ns	-

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05#

ns ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลจากการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไรจากการเก็บหาน้ำผึ้งได้เป็นรายคู่ พบว่า ราษฎรกลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน 1-10 ปี มีการเก็บหาน้ำผึ้งมากกว่าราษฎรกลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน 11-20 ปี และมากกว่า 20 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ตารางที่ 56)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 56 ความแตกต่างเป็นรายคู่ระหว่างระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐานกับการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไรจากการเก็บหาน้ำผึ้ง

ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน (ปี)	n	$\bar{C}$	S.D.	ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน (ปี)		
				(1)	(2)	(3)
(1) 1-10	16	1.31	1.7	-		
(2) 11-20	74	0.54	1.15	*	-	
(3) มากกว่า 20	42	0.40	0.73	*	ns	-

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05#

ns ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 6 ราษฎรที่มีรายได้ของครัวเรือนต่างกันมีการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

ผลการทดสอบเปรียบเทียบระหว่างรายได้ของครัวเรือนกับการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร โดยแบ่งรายได้ต่อปีในครัวเรือนของราษฎรกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 5 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีรายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาท มีรายได้ 50,001 - 100,000 บาท 100,001-150,000 บาท 150,001- 200,000 บาท และมากกว่า 200,000 บาท พบว่า ราษฎรที่มีรายได้แตกต่างกันมีการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในด้านการเก็บหาแมลงกินได้จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สำหรับการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในด้านการเก็บหาฟืน การเก็บหาผลไม้ การเก็บหาเห็ด การเก็บหาพืชผัก การเก็บหาน้ำผึ้ง การเก็บหาอึ่ง การเก็บหากบ และการเก็บหาพืชสมุนไพรของราษฎรกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้แตกต่างกันมีการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไรไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ (ตารางที่ 57)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 57 การพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร จำแนกตามรายได้ของครัวเรือน

การพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้	จำนวน	$\overline{C}$	SD	F	df	Sig.
1.การเก็บหาฟืน						
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาท	32	0.14	0.19	0.18	4, 127	0.95^{ns}
50,001-100,000 บาท	45	0.14	0.19			
100,001-150,000 บาท	16	0.11	0.17			
150,001-200,000 บาท	21	0.11	0.18			
มากกว่า 200,000 บาท	18	0.12	0.20			
รวม	132	0.13	0.19			
2.การเก็บหาผลไม้						
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาท	32	0.38	0.95	0.64	4, 127	0.63^{ns}
50,001-100,000 บาท	45	0.39	0.82			
100,001-150,000 บาท	16	0.03	0.13			
150,001-200,000 บาท	21	0.33	0.80			
มากกว่า 200,000 บาท	18	0.33	0.79			
รวม	132	0.33	0.80			
3.การเก็บหาเห็ด						
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาท	32	3.13	5.64	1.44	4, 127	0.22^{ns}
50,001-100,000 บาท	45	4.22	6.07			
100,001-150,000 บาท	16	12.69	39.57			
150,001-200,000 บาท	21	4.86	6.56			
มากกว่า 200,000 บาท	18	2.00	4.61			
รวม	132	4.78	14.77			
4.การเก็บหาพืชผัก						
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาท	32	6.06	10.74	0.37	4, 127	0.83^{ns}
50,001-100,000 บาท	45	3.71	7.62			
100,001-150,000 บาท	16	4.88	8.88			
150,001-200,000 บาท	21	4.05	7.77			
มากกว่า 200,000 บาท	18	4.89	8.43			
รวม	132	4.64	8.67			

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 57 (ต่อ)

การพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้	จำนวน	$\bar{C}$	SD	F	df	Sig.
5.การเก็บหาแมลงกินได้						
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาท	32	0.99	1.37	2.47	4, 127	0.05*
50,001-100,000 บาท	45	0.86	1.37			
100,001-150,000 บาท	16	2.01	2.21			
150,001-200,000 บาท	21	1.16	1.48			
มากกว่า 200,000 บาท	18	0.54	0.94			
รวม	132	1.03	1.50			
6.การเก็บหาน้ำผึ้ง						
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาท	32	0.63	1.10	0.78	4, 127	0.54^{ns}
50,001-100,000 บาท	45	0.44	1.08			
100,001-150,000 บาท	16	0.44	0.89			
150,001-200,000 บาท	21	0.95	1.66			
มากกว่า 200,000 บาท	18	0.61	0.85			
รวม	132	0.59	1.15			
7.การเก็บหาอื่ง						
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาท	32	1.22	2.18	0.78	4, 127	0.54^{ns}
50,001-100,000 บาท	45	1.73	5.46			
100,001-150,000 บาท	16	1.25	2.52			
150,001-200,000 บาท	21	3.90	13.05			
มากกว่า 200,000 บาท	18	4.06	11.68			
รวม		2.21	7.55			
8.การเก็บหากบ						
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาท	32	2.97	4.46	1.01	4, 127	0.41^{ns}
50,001-100,000 บาท	45	2.02	3.49			
100,001-150,000 บาท	16	1.56	2.22			
150,001-200,000 บาท	21	1.29	1.65			
มากกว่า 200,000 บาท	18	2.33	2.40			
รวม	132	2.12	3.30			

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 57 (ต่อ)

การพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้	จำนวน	$\bar{C}$	SD	F	df	Sig.
9.การเก็บหาพืชสมุนไพร						
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาท	32	2.91	9.21	1.45	4, 127	0.22^{ns}
50,001-100,000 บาท	45	2.44	7.98			
100,001-150,000 บาท	16	5.00	11.12			
150,001-200,000 บาท	21	0.00	0.00			
มากกว่า 200,000 บาท	18	0.00	0.00			
รวม	132	2.14	7.63			

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05#

^{ns} ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธี Scheffe' โดยการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไรด้วยการเก็บหาแมลงกินได้เป็นรายคู่ พบว่าราษฎรกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ 100,001-150,000 บาท มีการเก็บหาแมลงกินได้มากกว่าราษฎรกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาท ราษฎรกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ 50,001-100,000 บาท และราษฎรกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้มากกว่า 200,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ตารางที่ 58)

ตารางที่ 58 ความแตกต่างเป็นรายคู่ระหว่างรายได้ กับการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร จากการเก็บหาแมลงกินได้

รายได้ของครัวเรือน (บาท)	n	$\bar{C}$	S.D.	รายได้ของครัวเรือน (บาท)				
				(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
(1) น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000	32	0.99	1.37	-				
(2) 50,001-100,000	45	0.86	1.37	^{ns}	-			
(3) 100,001-150,000	16	2.01	2.21	*	*	-		
(4) 150,001-200,000	21	1.16	1.48	^{ns}	^{ns}	^{ns}	-	
(5) มากกว่า 200,000	18	0.54	0.94	^{ns}	^{ns}	*	^{ns}	-

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 58 (ต่อ)

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05#

ns ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 7 ราษฎรที่มีการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมต่างกันมีการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

ผลการทดสอบเปรียบเทียบระหว่างการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมกับการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร โดยแบ่งการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมของราษฎรกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 กลุ่ม คือ ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมกลุ่มเกษตรกร และกลุ่มอื่น ๆ พบว่า ราษฎรที่มีการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมแตกต่างกันมีการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในด้านการเก็บหาฟืนและการเก็บหาพืชสมุนไพรจึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สำหรับการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในด้านการเก็บหาผลไม้ การเก็บหาเห็ด การเก็บหาพืชผัก การเก็บหาแมลงกินได้ การเก็บหาน้ำผึ้ง การเก็บหาอื่ง และการเก็บหากบของราษฎรที่มีรายได้ไม่แตกต่างกันมีการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ (ตารางที่ 59)

ตารางที่ 59 การพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร จำแนกตามการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม

การพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้	จำนวน	$\bar{X}$	SD	F	df	Sig.
1.การเก็บหาฟืน						
ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม	52	0.16	0.21	3.17	2, 129	0.05*
กลุ่มเกษตรกร	7	0.26	0.20			
กลุ่มอื่นๆ	73	0.10	0.16			
รวม	132	0.13	0.19			
2.การเก็บหาผลไม้						
ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม	52	0.43	0.94	0.78	2, 129	0.46ns

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 59 (ต่อ)

การพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้	จำนวน	$\bar{O}$	SD	F	df	Sig.
กลุ่มเกษตรกร	7	0.29	0.49			
กลุ่มอื่นๆ	73	0.25	0.70			
รวม	132	0.33	0.80			
3.การเก็บหาเห็ด						
ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม	52	6.15	22.38	0.37	2, 129	0.69^{ns}
กลุ่มเกษตรกร	7	4.00	7.05			
กลุ่มอื่นๆ	73	3.88	5.97			
รวม	132	4.78	14.77			
4.การเก็บหาพืชผัก						
ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม	52	4.85	8.91	0.21	2, 129	0.81^{ns}
กลุ่มเกษตรกร	7	6.43	11.16			
กลุ่มอื่นๆ	73	4.32	8.34			
รวม	132	4.64	8.67			
5.การเก็บหาแมลงกินได้						
ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม	52	0.83	1.36	0.94	2, 129	0.40^{ns}
กลุ่มเกษตรกร	7	0.86	1.57			
กลุ่มอื่นๆ	73	1.19	1.58			
รวม	132	1.03	1.50			
6.การเก็บหาน้ำผึ้ง						
ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม	52	0.50	0.87	0.28	2, 129	0.76^{ns}
กลุ่มเกษตรกร	7	0.71	1.25			
กลุ่มอื่นๆ	73	0.64	1.31			
รวม	132	0.59	1.15			
7.การเก็บหาอื่ง						
ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม	52	1.92	4.71	0.15	2, 129	0.87^{ns}
กลุ่มเกษตรกร	7	1.29	2.36			
กลุ่มอื่นๆ	73	2.51	9.34			
รวม	132	2.21	7.55			

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 59 (ต่อ)

การพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้	จำนวน	$\bar{O}$	SD	F	df	Sig.
8.การเก็บหากบ						
ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม	52	2.13	2.90	0.24	2, 129	0.79^{ns}
กลุ่มเกษตรกร	7	1.29	2.63			
กลุ่มอื่นๆ	73	2.19	3.63			
รวม	132	2.12	3.30			
9.การเก็บหาพืชสมุนไพร						
ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม	52	2.44	8.56	5.29	2, 129	0.01*
กลุ่มเกษตรกร	7	10.57	13.60			
กลุ่มอื่นๆ	73	1.12	5.52			
รวม	132	2.14	7.63			

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05#

^{ns} ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลจากการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไรจากการเก็บหาฟืนได้เป็นรายคู่ พบว่า ราษฎรกลุ่มตัวอย่างที่มีการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมกลุ่มเกษตรกรมีการเก็บหาฟืนมากกว่าราษฎรกลุ่มตัวอย่างที่มีการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมกลุ่มอื่นๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ตารางที่ 60)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 60 ความแตกต่างเป็นรายคู่ระหว่างการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมกับการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไรจากการเก็บหาฟืน

การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม	n	$\overline{C}$	S.D.	การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม		
				(1)	(2)	(3)
(1) ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม	52	0.16	0.21	-		
(2) กลุ่มเกษตรกร	7	0.26	0.20	ns	-	
(3) กลุ่มอื่นๆ	73	0.10	0.16	ns	*	-

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05#

ns ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลจากการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไรจากการเก็บหาพืชสมุนไพรได้เป็นรายคู่ พบว่า ราษฎรกลุ่มตัวอย่างที่มีการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมกลุ่มเกษตรกรมีการเก็บหาพืชสมุนไพรมากกว่าราษฎรที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมและกลุ่มอื่นๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ตารางที่ 61)

ตารางที่ 61 ความแตกต่างเป็นรายคู่ระหว่างการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมกับการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไรจากการเก็บหาพืชสมุนไพร

การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม	n	$\overline{C}$	S.D.	การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม		
				(1)	(2)	(3)
(1) ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม	52	2.44	8.56	-		
(2) กลุ่มเกษตรกร	7	10.57	13.60	*	-	
(3) กลุ่มอื่นๆ	73	1.12	5.52	ns	*	-

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 61 (ต่อ)

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05#

ns ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 8 ราษฎรที่มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ แตกต่างกัน มีการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

ผลการทดสอบเปรียบเทียบระหว่างการรับรู้ข้อมูลข่าวสารในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้กับการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ ไม่ได้รับข้อมูลข่าวสาร ได้รับข้อมูลข่าวสาร 1 ครั้งต่อเดือน มากกว่าหรือเท่ากับ 2 ครั้งต่อเดือน พบว่าราษฎรที่มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แตกต่างกันมีการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไรไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในด้านการเก็บหาฟืน การเก็บหาเห็ด การเก็บหาผลไม้ การเก็บหาพืชผัก การเก็บหาแมลงกินได้ การเก็บหาน้ำผึ้ง การเก็บหาอึ่ง การเก็บหากบ และการเก็บหาพืชสมุนไพร จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ (ตารางที่ 62)

ตารางที่ 62 การพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร จำแนกตามการรับรู้ข้อมูลข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

การพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้	จำนวน	$\bar{C}$	SD	F	df	Sig.
1.การเก็บหาฟืน						
ไม่ได้รับ	22	0.13	0.18	0.00	2, 129	1.00 ns
1 ครั้ง/เดือน	32	0.13	0.20			
มากกว่าหรือเท่ากับ 2	78	0.13	0.19			
รวม	132	0.13	0.19			
2.การเก็บหาผลไม้						
ไม่ได้รับ	22	0.43	0.95	0.86	2, 129	0.43 ns
1 ครั้ง/เดือน	32	0.17	0.49			
มากกว่าหรือเท่ากับ 2	78	0.36	0.85			

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 62 (ต่อ)

การพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้	จำนวน	$\bar{C}$	SD	F	df	Sig.
รวม	132	0.33	0.80			
3.การเก็บหาเห็ด						
ไม่ได้รับ	22	4.82	5.99	0.12	2, 129	0.89^{ns}
1 ครั้ง/เดือน	32	3.69	6.24			
มากกว่าหรือเท่ากับ 2	78	5.22	18.57			
รวม	132	4.78	14.77			
4.การเก็บหาพืชผัก						
ไม่ได้รับ	22	6.68	9.73	1.82	2, 129	0.17^{ns}
1 ครั้ง/เดือน	32	2.34	5.66			
มากกว่าหรือเท่ากับ 2	78	5.00	9.25			
รวม	132	4.64	8.67			
5.การเก็บหาแมลงกินได้						
ไม่ได้รับ	22	1.64	1.56	2.25	2, 129	0.11^{ns}
1 ครั้ง/เดือน	32	1.00	1.56			
มากกว่าหรือเท่ากับ 2	78	0.88	1.43			
รวม	132	1.03	1.50			
6.การเก็บหาน้ำผึ้ง						
ไม่ได้รับ	22	0.73	1.32	0.25	2, 129	0.78^{ns}
1 ครั้ง/เดือน	32	0.50	1.39			
มากกว่าหรือเท่ากับ 2	78	0.59	0.99			
รวม	132	0.59	1.15			
7.การเก็บหาอื่ง						
ไม่ได้รับ	22	1.14	2.27	0.36	2, 129	0.70^{ns}
1 ครั้ง/เดือน	32	2.91	11.08			
มากกว่าหรือเท่ากับ 2	78	2.23	6.75			
รวม	132	2.21	7.55			
8.การเก็บหากบ						
ไม่ได้รับ	22	2.09	3.42	0.13	2, 129	0.88^{ns}

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 62 (ต่อ)

การพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้	จำนวน	$\bar{C}$	SD	F	df	Sig.
1 ครั้ง/เดือน	32	2.38	3.92			
มากกว่าหรือเท่ากับ 2	78	2.03	3.01			
รวม	132	2.12	3.30			
9.การเก็บหาพืชสมุนไพร						
ไม่ได้รับ	22	0.82	3.84	0.43	2, 129	0.65 ^{ns}
1 ครั้ง/เดือน	32	2.09	8.24			
มากกว่าหรือเท่ากับ 2	78	2.54	8.18			
รวม	132	2.14	7.63			

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05#

^{ns} ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 9 ราษฎรที่มีความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แตกต่างกัน มีการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

เมื่อทำการทดสอบโดยใช้สถิติ t-test โดยแบ่งระดับความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม คือความรู้ในระดับต่ำ และระดับสูงผลการทดสอบสมมติฐานราษฎรที่มีความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แตกต่างกันมีการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไรแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในด้านการเก็บหาฟืน จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยราษฎรกลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ในระดับสูงมีการเก็บหาไม้ฟืนมากกว่าราษฎรกลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ในระดับต่ำ

สำหรับการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในด้านการเก็บหาผลไม้ การเก็บหาเห็ด การเก็บหาพืชผัก การเก็บหาแมลงกินได้ การเก็บหาน้ำผึ้ง การเก็บหาอึ่ง การเก็บหากบและการเก็บหาพืชสมุนไพรของราษฎรกลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แตกต่างกันมีการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไรไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ (ตารางที่ 63)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 63 การพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร จำแนกตามความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

การพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้	ระดับต่ำ (n = 31)		ระดับสูง (n = 101)		t	df	Sig.
	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D			
1.การเก็บหาฟืน	0.06	0.13	0.15	0.20	-3.02	130	0.00*
2.การเก็บหาผลไม้	0.16	0.64	0.38	0.83	-1.52	130	0.13^{ns}
3.การเก็บหาเห็ด	8.52	28.65	3.63	5.81	0.94	130	0.35^{ns}
4.การเก็บหาพืชผัก	6.00	9.58	4.22	8.38	1.00	130	0.32^{ns}
5.การเก็บหาแมลงกินได้	1.14	1.51	1.00	1.50	0.43	130	0.67^{ns}
6.การเก็บหาน้ำผึ้ง	0.81	1.30	0.52	1.09	1.20	130	0.23^{ns}
7.การเก็บหาอื่ง	5.16	13.58	1.31	3.97	1.56	130	0.13^{ns}
8.การเก็บหากบ	1.42	1.80	2.34	3.61	1.36	130	0.18^{ns}
9.การเก็บหาพืชสมุนไพร	1.65	6.43	2.30	7.98	-0.42	130	0.68^{ns}

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05#

^{ns} ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 10 ราษฎรที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ แตกต่างกันมีการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

ผลการทดสอบเปรียบเทียบระหว่างการเข้าร่วมกิจกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้กับการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร โดยแบ่งการเข้าร่วมกิจกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ออกเป็น 5 กลุ่ม คือไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมเข้าร่วมกิจกรรมในกลุ่มการป้องกันรักษาป่าไม้ กลุ่มการป้องกันไฟป่า กลุ่มการปลูกสร้างสวนป่า และกลุ่มการอนุรักษ์สัตว์น้ำและสัตว์ป่า พบว่าราษฎรที่มีการเข้าร่วมกิจกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แตกต่างกันมีการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไรไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในด้านการ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เก็บหาฟืน การเก็บหาเห็ด การเก็บหาผลไม้ การเก็บหาพืชผัก การเก็บหาแมลงกินได้ การเก็บหาน้ำผึ้ง การเก็บหาอึ่ง การเก็บหากบ และการเก็บหาพืชสมุนไพร จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ (ตารางที่ 64)

ตารางที่ 64 การพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร จำแนกตามการเข้าร่วมกิจกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

การพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้	จำนวน	$\bar{C}$	SD	F	df	Sig.
1.การเก็บหาฟืน						
ไม่เคย	30	0.19	0.22	2.17	4, 127	0.08[ns]
การป้องกันรักษาป่าไม้	15	0.20	0.19			
การป้องกันไฟป่า	6	0.10	0.15			
การปลูกสร้างสวนป่า	73	0.10	0.17			
การอนุรักษ์สัตว์น้ำและสัตว์ป่า	8	0.10	0.19			
รวม	132	0.13	0.19			
2.การเก็บหาผลไม้						
ไม่เคย	30	0.27	0.86	1.21	4, 127	0.31[ns]
การป้องกันรักษาป่าไม้	15	0.63	0.95			
การป้องกันไฟป่า	6	0.00	0.00			
การปลูกสร้างสวนป่า	73	0.35	0.80			
การอนุรักษ์สัตว์น้ำและสัตว์ป่า	8	0.00	0.00			
รวม	132	0.33	0.80			
3.การเก็บหาเห็ด						
ไม่เคย	30	5.30	6.38	0.02	4, 127	1.00[ns]
การป้องกันรักษาป่าไม้	15	4.20	6.22			
การป้องกันไฟป่า	6	4.17	6.65			
การปลูกสร้างสวนป่า	73	4.75	19.09			
การอนุรักษ์สัตว์น้ำและสัตว์ป่า	8	4.63	7.15			
รวม	132	4.78	14.77			

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 64 (ต่อ)

การพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้	จำนวน	$\bar{C}$	SD	F	df	Sig.
4.การเก็บหาพืชผัก						
ไม่เคย	30	4.80	8.96	1.46	4, 127	0.22^{ns}
การป้องกันรักษาป่าไม้	15	4.93	8.49			
การป้องกันไฟป่า	6	11.17	12.56			
การปลูกสร้างสวนป่า	73	4.48	8.57			
การอนุรักษ์สัตว์น้ำและสัตว์ป่า	8	0.00	0.00			
รวม	132	4.64	8.67			
5.การเก็บหาแมลงกินได้						
ไม่เคย	30	1.40	1.83	1.69	4, 127	0.16^{ns}
การป้องกันรักษาป่าไม้	15	0.55	1.22			
การป้องกันไฟป่า	6	1.55	1.94			
การปลูกสร้างสวนป่า	73	1.03	1.40			
การอนุรักษ์สัตว์น้ำและสัตว์ป่า	8	0.19	0.53			
รวม	132	1.03	1.50			
6.การเก็บหาน้ำผึ้ง						
ไม่เคย	30	0.70	1.37	1.41	4, 127	0.23^{ns}
การป้องกันรักษาป่าไม้	15	0.33	0.82			
การป้องกันไฟป่า	6	0.00	0.00			
การปลูกสร้างสวนป่า	73	0.71	1.18			
การอนุรักษ์สัตว์น้ำและสัตว์ป่า	8	0.00	0.00			
รวม	132	0.59	1.15			
7.การเก็บหาอื่ง						
ไม่เคย	30	4.33	11.97	1.224	4, 127	0.30^{ns}
การป้องกันรักษาป่าไม้	15	0.00	0.00			
การป้องกันไฟป่า	6	0.00	0.00			
การปลูกสร้างสวนป่า	73	2.22	6.49			
การอนุรักษ์สัตว์น้ำและสัตว์ป่า	8	0.00	0.00			
รวม	132	2.21	7.55			

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 64 (ต่อ)

การพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้	จำนวน	$\bar{O}$	SD	F	df	Sig.
8.การเก็บหากบ						
ไม่เคย	30	0.93	1.70	2.29	4, 127	0.06^{ns}
การป้องกันรักษาป่าไม้	15	1.53	2.07			
การป้องกันไฟป่า	6	4.33	5.35			
การปลูกสร้างสวนป่า	73	2.60	3.77			
การอนุรักษ์สัตว์น้ำและสัตว์ป่า	8	1.63	1.51			
รวม	132	2.12	3.30			
9.การเก็บหาพืชสมุนไพร						
ไม่เคย	30	0.73	4.02	0.78	4, 127	0.54^{ns}
การป้องกันรักษาป่าไม้	15	3.07	8.31			
การป้องกันไฟป่า	6	0.00	0.00			
การปลูกสร้างสวนป่า	73	2.95	9.13			
การอนุรักษ์สัตว์น้ำและสัตว์ป่า	8	0.00	0.00			
รวม		2.14	7.63			

หมายเหตุ: ^{ns} ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 11 ราษฎรที่มีการได้เข้ารับการฝึกอบรมของป่าชุมชนต่างกันมีการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

เมื่อนำมาทดสอบโดยใช้สถิติ t-test โดยแบ่งการเข้ารับการฝึกอบรมของราษฎรกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม คือไม่เคยเข้ารับการฝึกอบรมกับเคยเข้ารับการฝึกอบรมผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าราษฎรที่เคยเข้ารับการฝึกอบรม แตกต่างกันมีการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไรแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในด้านการเก็บหาผลไม้ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ (ตารางที่ 65) โดยราษฎรกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เคยเข้ารับการฝึกอบรมมีการเก็บหาผลไม้มากกว่าราษฎรกลุ่มตัวอย่างที่เคยเข้ารับการฝึกอบรม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สำหรับการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในด้านการเก็บหาฟืน การเก็บหาเห็ด การเก็บหาพืชผัก การเก็บหาแมลงกินได้ การเก็บหาน้ำผึ้ง การเก็บหาอึ่ง การเก็บหากบและการเก็บหาพืชสมุนไพรของราษฎรที่เคยเข้ารับการฝึกอบรมแตกต่างกันมีการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไรไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 65 การพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร จำแนกตามการเข้ารับการฝึกอบรมของป่าชุมชน

การพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้	ไม่เคยเข้ารับการฝึกอบรม (n = 110)		เคยเข้ารับการฝึกอบรม (n = 22)		t	df	Sig.
	$\bar{C}$	S.D	$\bar{C}$	S.D			
1.การเก็บหาฟืน	0.14	0.19	0.10	0.15	0.83	130	0.41 ns
2.การเก็บหาผลไม้	0.37	0.86	0.11	0.31	2.44	130	0.02*
3.การเก็บหาเห็ด	5.24	15.96	2.50	5.54	0.79	130	0.43 ns
4.การเก็บหาพืชผัก	4.21	8.24	6.77	10.50	-1.08	130	0.29 ns
5.การเก็บหาแมลงกินได้	0.97	1.43	1.35	1.80	-0.92	130	0.37 ns
6.การเก็บหาน้ำผึ้ง	0.57	1.13	0.68	1.25	-0.41	130	0.69 ns
7.การเก็บหาอึ่ง	2.51	8.21	0.73	1.72	1.01	130	0.31 ns
8.การเก็บหากบ	2.14	3.47	2.05	2.28	0.12	130	0.91 ns
9.การเก็บหาพืชสมุนไพร	1.43	6.07	5.73	12.48	-1.58	130	0.13 ns

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05#

ns ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร

สำหรับคำถามข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา เพื่อให้ราษฎร

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กลุ่มตัวอย่างให้แสดงทัศนะของตนเอง จากนั้นทำการสรุปประเด็นปัญหาและข้อเสนอแนะที่ใกล้เคียงกันเข้าไว้ด้วยกัน จากการศึกษาพบว่าราษฎรกลุ่มตัวอย่าง มีปัญหา ด้านการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร คิดเป็นร้อยละ 31.06 โดยประเด็นปัญหาที่พบมากที่สุด คือ ปัญหาราษฎรใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนบ้านหนองผักไรอย่างเกินกำลังผลิตระดับของปัญหาน้อยและมาก คิดเป็นร้อยละ 7.58 และ 8.33 ตามลำดับ รองลงมาปัญหาด้านคณะกรรมการหมู่บ้านไม่ให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชุมชน ระดับของปัญหาน้อยและมาก มีจำนวนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 3.03 ผู้นำชุมชนไม่ให้ความร่วมมือ ระดับของปัญหาน้อยและมาก คิดเป็นร้อยละ 3.03 และ 2.27 ตามลำดับ ปัญหาราษฎรไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของป่าชุมชนบ้านหนองผักไร ระดับของปัญหาน้อยและมาก คิดเป็นร้อยละ 1.51 และ 0.76 ตามลำดับ และราษฎรไม่ให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์ทรัพยากรใน ป่าชุมชนบ้านหนองผักไร ระดับของปัญหาน้อยและมาก มีจำนวนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 0.76 (ตารางที่ 66)

สำหรับประเด็นข้อเสนอแนะในการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืนนั้น จากการศึกษาพบว่าราษฎรกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่ไม่มีข้อเสนอแนะในการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไรเพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืนคิดเป็นร้อยละ 65.15 และมีข้อเสนอแนะในการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไรเพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืนร้อยละ 34.85 โดยประเด็นข้อเสนอแนะในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มากที่สุดคือต้องการที่จะให้มีการรณรงค์ปลูกป่าเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 13.64 รองลงมา คือ ต้องการโครงการแก้มลิงเพื่อใช้ในการเกษตรให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อดูแลป่าไม้อย่างแท้จริง จัดทำถนนรอบป่าชุมชนเพื่อลดการบุกรุกและเจ้าหน้าที่มีความเข้มงวดกวดขันดูแลพื้นที่ให้มากขึ้นคิดเป็นร้อยละ 9.09, 6.06, 3.79 และ 2.27 ตามลำดับ (ตารางที่ 67)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 66 ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะในการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา

ปัญหาด้านการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้	ระดับของปัญหา		
	ไม่มี	น้อย	มาก
- ราษฎรใช้ประโยชน์จากป่าเกินกำลังผลิต	111(84.09)	10(7.58)	11(8.33)
- คณะกรรมการหมู่บ้านไม่ให้ความร่วมมือ	124(93.94)	4(3.03)	4(3.03)
- ผู้นำชุมชนไม่ให้ความร่วมมือ	125(94.70)	4(3.03)	3(2.27)
- ราษฎรไม่ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบฯ	129(97.73)	2(1.51)	1(0.76)
- ราษฎรไม่ให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์ทรัพยากรในป่าชุมชนฯ ราษฎรใช้ประโยชน์จากป่าไม่เหมาะสม	130(98.48)	1(0.76)	1(0.76)

ตารางที่ 67 ข้อเสนอแนะด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง

ข้อเสนอแนะด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มีข้อเสนอแนะ	86	65.15
มีข้อเสนอแนะ	46	34.85
- ต้องการให้รณรงค์ปลูกป่าเพิ่มขึ้น	18	13.64
- ต้องการโครงการแก้มลิง เพื่อใช้ในการเกษตร	12	9.09
- ให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อดูแลป่าไม้อย่างแท้จริง	8	6.06
- จัดทำถนนรอบป่าชุมชนเพื่อลดการบุกรุก	5	3.79
- เจ้าหน้าที่มีความเข้มงวดกวดขันดูแลพื้นที่ให้มากขึ้น	3	2.27
รวม	132	100.00

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

จากการศึกษา เรื่อง การพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และข้อมูลทั่วไปของราษฎรในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา 2) เพื่อศึกษาปริมาณการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา 3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยการสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทนครัวเรือนจำนวน 132 ครัวเรือนโดยสร้างแบบสอบถามเพื่อใช้ในการสำรวจข้อมูลการวิเคราะห์เชิงพรรณนาโดยนำเสนอข้อมูลในรูปตารางและแสดงค่าสถิติต่างๆได้แก่ค่าความถี่ (frequency) ค่าเฉลี่ย (mean) ค่าร้อยละ (percentage) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ค่าสูงสุด (maximum) และค่าต่ำสุด (minimum) เสนอในรูปตารางเพื่อประกอบในการอธิบายและทำการวิเคราะห์เชิงปริมาณโดยใช้สถิติ t-test กับตัวแปรอิสระที่แบ่งกลุ่มออกเป็น 2 กลุ่ม และใช้สถิติ F-test กับตัวแปรอิสระตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไปในการทดสอบโดยใช้สถิติ F-test ถ้าค่าที่ได้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ถึงจะทำการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยรายคู่โดยวิธี Scheffe' ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

ข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและข้อมูลทั่วไปของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง

จากการศึกษาพบว่าราษฎรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 54.55 มีอายุเฉลี่ย 47.94 ปี สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือน้อยกว่า ร้อยละ 75.76 ประกอบอาชีพทำนา ร้อยละ 68.18 มีอาชีพรอง ร้อยละ 58.33 โดยมีขนาดพื้นที่ถือครอง เฉลี่ย 9.30 ไร่ มีจำนวนแรงงานในครัวเรือน เฉลี่ย 3.40 คน มีระยะเวลาการตั้งถิ่นฐาน เฉลี่ย 27.45 ปี มีรายได้ เฉลี่ย 126,757.60 บาทต่อปี เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม ร้อยละ 60.61 ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ร้อยละ 83.33 โดยภาพรวมราษฎรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ อยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 76.52 เคยเข้าร่วมกิจกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ร้อยละ 77.27 และเคยได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้ ร้อยละ 16.67

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การรับรู้ ข้อมูลข่าวสารและความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง

การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร พบว่าราษฎรส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารคิดเป็นร้อยละ 83.33 โดยราษฎรส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารจากกำนัน/ผู้ใหญ่บ้านคิดเป็นร้อยละ 62.88 จากโทรทัศน์และจากหอกระจายข่าวคิดเป็นร้อยละ 14.39 และ 6.06 ตามลำดับและไม่ได้รับข่าวสารด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มีเพียงร้อยละ 16.67 สำหรับความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้พบว่าราษฎรกลุ่มตัวอย่างตอบคำถามถูกได้คะแนนน้อยที่สุด 2 คะแนน มากที่สุด 11 คะแนน และมีคะแนนเฉลี่ย 8.72 คะแนน มีการแบ่งระดับความรู้ออกเป็น 2 ระดับ คือ ระดับสูง และระดับต่ำ พบว่าราษฎรกลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้อยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 76.52 และอยู่ในระดับต่ำร้อยละ 23.48

การพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ของราษฎร

การพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้จากป่าชุมชนบ้านหนองผักไรมีการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ 9 ประเภท ได้แก่ ไม้ฟืน ผลไม้ เห็ด พืชผัก แมลงกินได้ น้ำผึ้ง อึ่ง กบ และพืชสมุนไพร โดยปริมาณทรัพยากรที่มีการพึ่งพิงจากมากไปน้อยมี ดังนี้

เห็ด โดยมีปริมาณที่เก็บหาเฉลี่ยเท่ากับ 4.78 กิโลกรัม/ครัวเรือน/ปี ปริมาณที่หามาทั้งหมดทั้งหมู่บ้าน 755.29 กิโลกรัม/ครัวเรือน/ปี มีมูลค่ารวม 117,985.30 บาท/ปี ชนิดของเห็ดที่เก็บหาได้แก่ เห็ดโคน เห็ดน้ำแป้ง เห็ดระโงก เห็ดไค เห็ดผึ้ง เห็ดเผาะ เห็ดถ่าน เห็ดหาด เห็ดชานหมาก เห็ดแดงน้ำหมาก และเห็ดหน้างัว

พืชผัก มีปริมาณที่เก็บหามาได้เฉลี่ย 4.64 กิโลกรัม/ครัวเรือน/ปี คิดเป็นปริมาณที่หามาทั้งหมดทั้งหมู่บ้าน 732.55 กิโลกรัม/ครัวเรือน/ปี มีมูลค่ารวม 60,934.14 บาท/ปี ชนิดของพืชผักที่เก็บหาได้แก่ ผักหวาน ผักตำลึง ผักสลิด ผักสะเดา ดอกกระเจียว ผักแต้ว ผักขี้เหล็ก ผักอีนูน ผักติ้ว ผักบุ้ง แคนา เสาวรส และผักเปราะ

อึ่ง มีปริมาณที่เก็บหามาได้เฉลี่ย 2.21 กิโลกรัม/ครัวเรือน/ปี คิดเป็นปริมาณที่หามาทั้งหมดทั้งหมู่บ้าน 349.52 กิโลกรัม/ครัวเรือน/ปี มีมูลค่ารวม 52,427.27 บาท/ปี

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พืชสมุนไพร มีปริมาณที่เก็บหามาได้เฉลี่ย 2.14 กิโลกรัมครัวเรือน/ปี คิดเป็นปริมาณที่หามาทั้งหมดทั้งหมู่บ้าน 338.75 กิโลกรัม/ครัวเรือน/ปี มีมูลค่ารวม 35,609.83 บาท/ปี ชนิดของพืชสมุนไพรที่เก็บหาได้แก่ มะขามเทศ ขมิ้นชัน มะขามป้อม พญาไร้ใบ โปร่งฟ้า บอระเพ็ด ฟ้าทะลายโจร ฮว่านง็อก หนอนตายหยาก ว่านหางจระเข้ และโด่ไม่รู้ล้ม

กบ มีปริมาณที่เก็บหามาได้เฉลี่ย 2.12 กิโลกรัม/ครัวเรือน/ปี คิดเป็นปริมาณที่หามาทั้งหมดทั้งหมู่บ้าน 335.15 กิโลกรัม/ครัวเรือน/ปี มีมูลค่ารวม 40,218.18 บาท/ปี

แมลงกินได้ มีปริมาณที่เก็บหามาได้เฉลี่ย 1.03 กิโลกรัม/ครัวเรือน/ปี คิดเป็นปริมาณที่หามาทั้งหมดทั้งหมู่บ้าน 163.38 กิโลกรัม/ครัวเรือน/ปี มีมูลค่ารวม 23,891.52 บาท/ปี ชนิดของแมลงกินได้ที่เก็บหาได้แก่ ไข่มดแดง จิ้งหรีด แมลงอีนูน แมลงทับ ด้วง และจักจั่น

น้ำผึ้ง มีปริมาณที่เก็บหามาได้เฉลี่ย 0.59 ขวด/ครัวเรือน/ปี คิดเป็นปริมาณที่หามาทั้งหมดทั้งหมู่บ้าน 93.36 ขวด/ครัวเรือน/ปี มีมูลค่ารวม 20,540.00 บาท/ปี

ผลไม้มีปริมาณที่เก็บหามาได้เฉลี่ย 0.33 กิโลกรัม/ครัวเรือน/ปี คิดเป็นปริมาณที่หามาทั้งหมดทั้งหมู่บ้าน 51.46 กิโลกรัม/ครัวเรือน/ปี มีมูลค่ารวม 1,849.33 บาท/ปี ชนิดของผลไม้ที่เก็บหาได้แก่ ฝรั่ง มะขามป้อม ตะคร้อ ตะขบ ส้มกุ้ง เล็บเหยี่ยว นมแมว และกระดึงช้าง

ไม้สำหรับทำฟืน มีปริมาณที่เก็บหามาได้เฉลี่ย 0.13 ลูกบาศก์เมตร/ครัวเรือน/ปี คิดเป็นปริมาณที่หามาทั้งหมดทั้งหมู่บ้าน 20.35 ลูกบาศก์เมตร/ครัวเรือน/ปี มีมูลค่ารวม 11,850.00 บาท/ปี ชนิดของไม้ที่ใช้ทำฟืนได้แก่ ไม้แต็ง ไม้รัง ไม้มะค่าโมง และไม้มะค่าแต้

มูลค่ารวมของทรัพยากรป่าไม้ที่เก็บได้จากป่าชุมชนบ้านหนองผักไร เท่ากับ 365,305.57 บาท/ปี

นอกจากนี้ราษฎรกลุ่มตัวอย่างมีการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในด้านการนำสัตว์เลี้ยงเข้าไปเลี้ยงในป่าชุมชน พบว่าเคยนำสัตว์เลี้ยงเข้าไปเลี้ยงในป่าชุมชน ร้อยละ 7.58 สัตว์ที่นำเข้าไปเลี้ยงในพื้นที่ป่าชุมชน ได้แก่ วัวและควาย การเข้าไปศึกษาดูงานในพื้นที่ป่าชุมชน พบว่าเคยเข้าไปศึกษาดูงานในพื้นที่ป่าชุมชนร้อยละ 19.70 โดยเข้าไปสำรวจป่ากับเจ้าหน้าที่ป่าไม้ การเข้าไปพักผ่อนหย่อนใจในพื้นที่ป่าชุมชนพบว่าเคยเข้าไปพักผ่อนหย่อนใจในพื้นที่ป่าชุมชนร้อยละ 12.88 โดยเป็นการพักผ่อน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภายในครอบครัว การเข้าไปประกอบพิธีกรรมในพื้นที่ป่าชุมชน เคยเข้าไปประกอบพิธีกรรมในพื้นที่ป่าชุมชน ร้อยละ 10.61 ซึ่งจะเป็นกิจกรรมตามความเชื่อของชุมชนท้องถิ่น

การทดสอบสมมติฐาน

การทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา ได้แก่อายุ อาชีพหลัก อาชีพรอง ขนาดพื้นที่ถือครอง ระยะเวลาการตั้งถิ่นฐาน รายได้ของครัวเรือน การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม ความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่า และการได้เข้ารับการฝึกอบรม

ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรในป่าชุมบ้านหนองผักไร

จากการศึกษาพบว่าราษฎรกลุ่มตัวอย่าง มีปัญหา ด้านการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร คิดเป็นร้อยละ 31.06 โดยประเด็นปัญหาที่พบมากที่สุด คือปัญหาราษฎรใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนบ้านหนองผักไรอย่างเกินกำลังผลิตระดับของปัญหาน้อยและมาก คิดเป็นร้อยละ 7.58 และ 8.33 ตามลำดับ รองลงมาปัญหาด้านคณะกรรมการหมู่บ้านไม่ให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชุมชน ระดับของปัญหาน้อยและมาก มีจำนวนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 3.03 ผู้นำชุมชนไม่ให้ความร่วมมือ ระดับของปัญหาน้อยและมาก คิดเป็นร้อยละ 3.03 และ 2.27 ตามลำดับ ปัญหาราษฎรไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของป่าชุมชนบ้านหนองผักไร ระดับของปัญหาน้อยและมาก คิดเป็นร้อยละ 1.51 และ 0.76 ตามลำดับ และราษฎรไม่ให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์ทรัพยากรในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร ระดับของปัญหาน้อยและมาก มีจำนวนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 0.76

สำหรับประเด็นข้อเสนอแนะในการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืนนั้น จากการศึกษาพบว่าราษฎรกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่ไม่มีข้อเสนอแนะในการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไรเพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืนคิดเป็นร้อยละ 65.15 และมีข้อเสนอแนะในการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไรเพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืนร้อยละ 34.85 โดยประเด็นข้อเสนอแนะในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มากที่สุดคือต้องการที่จะให้มีการรณรงค์ปลูกป่าเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 13.64 รองลงมา คือ ต้องการโครงการแก้มลิงเพื่อใช้ในการเกษตรให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อดูแล

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ป่าไม้อย่างแท้จริง จัดทำถนนรอบป่าชุมชนเพื่อลดการบุกรุกและเจ้าหน้าที่มีความเข้มงวดกวดขันดูแลพื้นที่ให้มากขึ้นคิดเป็นร้อยละ 9.09, 6.06, 3.79 และ 2.27 ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

1. จากผลการศึกษา พบว่าราษฎรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยังคงมีการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ ร้อยละ 95.45 ซึ่งเป็นไปตามวิถีชีวิตของราษฎรในพื้นที่ที่จะต้องมีการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ ซึ่งหากปล่อยให้มีการพึ่งพิงอยู่เรื่อยไปอาจส่งผลกระทบต่อความสมดุลทางธรรมชาติได้ ดังนั้น สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 8 (นครราชสีมา) สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 7 (นครราชสีมา) องค์การบริหารส่วนตำบลดอน และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องจึงควรวางแผนเพื่อป้องกันมิให้มีการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้จนเกินกำลังผลิตของป่า โดยวางแผนงานหรือแนวทางปฏิบัติ กำหนดข้อห้ามหรือจำกัดปริมาณการใช้และควรให้ราษฎรพึ่งพาตนเองโดยส่งเสริมให้ปลูกไม้ฟืนตามหัวไร่ปลายนา นอกจากนี้ควรส่งเสริมปลูกไม้ที่สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเอนกประสงค์ เช่น ใบอ่อน ดอก ผลเป็นอาหารและใช้เป็นสมุนไพรได้ รวมถึงผลไม้ชนิดต่างๆ ในบริเวณบ้าน เพื่อเป็นการลดการเข้าไปเก็บหาของป่า

2. จากผลการศึกษา พบว่าราษฎรกลุ่มตัวอย่าง ได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้มีเพียงร้อยละ 16.67 ดังนั้น สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 8 (นครราชสีมา) สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 7 (นครราชสีมา) องค์การบริหารส่วนตำบลดอน และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ควรเข้ามาส่งเสริมให้ประชาชนได้รับการฝึกอบรม ศึกษา ดูงาน เกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้ เพราะเมื่อราษฎรได้รับการฝึกอบรม ศึกษา ดูงาน ได้รับความรู้เพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะทำให้ราษฎรได้รับความรู้และประสบการณ์ เห็นถึงคุณค่าและความสำคัญของทรัพยากรป่าไม้ยิ่งขึ้น มีการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้อย่างถูกวิธี ตลอดจนทำให้มีการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มากขึ้นและมีการใช้ทรัพยากรป่าไม้อย่างยั่งยืน

3. จากผลการศึกษา พบว่าปัจจัยที่มีผลทำให้เกิดความแตกต่างในการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ประเภทไม้ฟืน ผลไม้ และสมุนไพร ได้แก่ ความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมและการได้เข้ารับการฝึกอบรม ดังนั้นเจ้าหน้าที่ป่าไม้ควรเข้าไปส่งเสริมประชาสัมพันธ์ โดยเฉพาะความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เมื่อราษฎรมีความรู้ความเข้าใจย่อมจะให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์ทรัพยาป่าไม้มากขึ้นและส่งเสริมให้มีการปลูกไม้ฟืน ผลไม้และสมุนไพรในบริเวณบ้านและในพื้นที่ป่าชุมชนบ้านหนองผักไรเพื่อให้มีเพียงพอสำหรับการใช้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ประโยชน์ในหมู่บ้าน สำหรับการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมควรสนับสนุนให้ราษฎรเข้าร่วมกลุ่มทางสังคมที่มีบทบาทในเรื่องของการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ประเภทไม้ฟืน ผลไม้และสมุนไพรให้มากขึ้น เพื่อช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ให้ยั่งยืนต่อไป ส่วนการเข้ารับการฝึกอบรมทางราชการจะต้องเข้าไปส่งเสริมให้ราษฎรมีความรู้ โดยอาศัยวิธีการในรูปแบบต่างๆได้แก่การประชาสัมพันธ์ ฝึกอบรม แนะแนว และการดูงาน เพราะถ้ามีความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ประเภทไม้ฟืน ผลไม้ และสมุนไพรก็มีแนวโน้มที่ทำให้องค์ประกอบด้านความรู้และทางด้านการกระทำของราษฎรเปลี่ยนแปลงไปด้วยและส่งผลให้ราษฎรรู้ถึงประโยชน์ของการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และโทษของการไม่อนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เกิดความรักและหวงแหนทรัพยากรป่าไม้ทำให้มีการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ประเภทไม้ฟืน ผลไม้ และสมุนไพรลดลง

4. สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 8 (นครราชสีมา) สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 7 (นครราชสีมา) องค์การบริหารส่วนตำบลดอน และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ควรพิจารณานำปัจจัยที่มีผลต่อการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเข้าไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าชุมชนมาประกอบการวางแผนและบริหารจัดการส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ซึ่งจะก่อให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไรและพื้นที่ป่าอื่นๆ อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความยั่งยืนตลอดไป

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กรมป่าไม้. 2531 ก. **การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า.** กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.

_____. 2531 ข. **การจัดการป่าชุมชน.** กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.

_____. 2537. **แนวทางปฏิบัติงานโครงการพัฒนาป่าชุมชน.** กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.

_____. 2551. **โครงการป่าชุมชนบ้านหนองผักไร**. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, กรุงเทพฯ.

_____. 2553. **การส่งเสริมการจัดการป่าชุมชน.** กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, กรุงเทพฯ.

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช. 2556. **ข้อมูลสารสนเทศ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช ส่วนภูมิสารสนเทศ**, กรุงเทพฯ.

โกมล แพรกทอง. 2532. **ป่าชุมชนในประเทศไทย คู่มือเจ้าหน้าที่รัฐฝ่ายส่งเสริมและพัฒนาป่าชุมชน การจัดการที่ดินป่าสงวน**. กรมป่าไม้, กรุงเทพฯ.

_____. 2533. **แนวคิดป่าชุมชน ป่าชุมชนในประเทศไทย.** ฝ่ายส่งเสริมและพัฒนาป่าชุมชน กองจัดการที่ดินป่าสงวนแห่งชาติ กรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.

_____. 2535. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการป่าไม้ชุมชน**.** น. 1-45 **เอกสารการสอนชุดวิชา ป่าไม้ชุมชน สาขาการส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์** มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

_____. และจินตนา อมรสงวนสิน. 2535. การป่าไม้ชุมชนในระบบป่าชุมชน**.** น. 529 – 583. **ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการป่าไม้ชุมชน สาขาการส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์** มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

โกมล แพรกทอง, วินัย ปัญญาธัญญะ, สายสมร ศรีประเสริฐสุข, ชัชวาล สุทธิศรีศิลป์, เพิ่มศักดิ์ มกราภิรมย์, ดุสิต เวชกิจ และคำรณ สังข์สวน. 2531. **การจัดการป่าชุมชน.** ฝ่ายส่งเสริม, และพัฒนาป่าชุมชน กองจัดการที่ดินป่าสงวนแห่งชาติ กรมป่าไม้, กรุงเทพฯ.

คณะวนศาสตร์. 2540. **รายงานการศึกษาด้านวนศาสตร์ชุมชนป่าสาธิตแม่งาว อำเภองาว จังหวัดลำปาง**. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

นิวัติ เรืองพานิช. 2542. **การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม**. คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

_____. 2548. **ป่าและการป่าไม้ในประเทศไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 5. ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ, กรุงเทพฯ.

บุญฤทธิ์ ภูริยากร และสมพร ไชยจรัส. 2530. **การปลูกและใช้ประโยชน์ไม้ใช้สอย.** กองจัดการที่ดินป่าสงวนแห่งชาติ กรมป่าไม้, กรุงเทพฯ.

ปรีชา เกียรติกระจาย. 2532. การพัฒนาพลังงานจากไม้. น. 359 – 373. **วนศาสตร์ชุมชน สำหรับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมป่าไม้**. คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

พุทธพร รักชีวี. 2554. **การพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรที่อยู่อาศัยอยู่รอบป่ากันชนของป่าสงวนแห่งชาติน้ำปุ๋ย แขวงไชยบุรี ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ไพศาล จันทร์ภักดี. 2551**. เอกสารสรุปสัมมนาระดับชาติ ป่าชุมชน ความมั่นคงแห่งชีวิตท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงและภาวะโลกร้อน**. บริษัทดูมายเบส จำกัด, กรุงเทพฯ.

รณสิทธิ์ มณีไสย์. 2535. **ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมกับลักษณะการใช้ประโยชน์ป่าไม้ของราษฎรบ้านโนนศรีสวัสดิ์ ตำบลดงมูล อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วราภรณ์ ศิริประเสริฐ. 2540. **การใช้ทรัพยากรของชุมชนบริเวณพื้นที่แนวกันชนเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง จังหวัดอุทัยธานี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

วัฒนา สุนทรธัย. 2547. **มาตราวัดความน่าเชื่อถือหรือความตรง (reliability) ของแบบวัด** แหล่งที่มา: http://tulip.bu.ac.th/wanthna.s/reliability.htm, 16 กรกฎาคม 2553.

วุฒิพล หัวเมืองแก้ว, เลิศ จันทนภาพ และ ปรีชา อ่องประเสริฐ. 2537. **ของป่ากับเศรษฐกิจครัวเรือนของชุมชนที่อยู่ใน และรายรอบพื้นที่อุทยานแห่งชาติผาแต้ม จังหวัดอุบลราชธานี**. คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

สกุณา ปิยะวาทิน. 2542. **ความสัมพันธ์ของสภาพเศรษฐกิจ สังคม การใช้ที่ดิน และการพึ่งพิงทรัพยากรธรรมชาติของราษฎรโดยรอบเขตอุทยานแห่งชาติเขาคิชกูฏ จังหวัดจันทบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สมชัย เบญจชย. 2539. **ทัศนคติของชาวบ้านต่อความสำเร็จของป่าชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่.** สำนักงานป่าไม้จังหวัดเชียงใหม่ กรมป่าไม้, กรุงเทพฯ.

สมศักดิ์ สุขวงศ์. 2538. **ป่าชุมชนทางเลือกในการฟื้นฟูอนุรักษ์ป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติ. ข่าวสารป่ากับชุมชน.** ศูนย์ฝึกอบรมวนศาสตร์ชุมชนแห่งภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก, กรุงเทพฯ.

สิริมาศ พาหุรักษ์. 2549. **การพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรที่อาศัยอยู่ในและรายรอบพื้นที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สุนทรี ศีลพิพัฒน์. 2545. **มนุษย์นิเวศวิทยา.** คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.

สุบงกช จามีกร. 2526. **สถิติวิเคราะห์สำหรับงานวิจัยสังคมศาสตร์**. ภาควิชาสถิติ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สุรีย์ ภูมิภมร. 2533. **สถานภาพการวิจัยและพัฒนาไม้โตเร็วเอนกประสงค์ในประเทศไทย*ใน* รายงานการสัมมนาการพัฒนาไม้โตเร็วเอนกประสงค์ในประเทศไทย ครั้งที่ 3.** คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

สุเทพ บุญประคอง. 2543. **สภาพเศรษฐกิจสังคม และการใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนบริเวณพื้นที่แนวกันชนเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤาไน (รอยต่อ 5 จังหวัด) จังหวัดสระแก้ว.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

เสน่ห์ จามริก และ ยศ สัตสมบัติ. 2536. **ป่าชุมชนในประเทศไทย แนวทางการพัฒนา เล่ม 1**. สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา, กรุงเทพฯ.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. 2550. **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550**. สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, กรุงเทพฯ.

องค์การบริหารส่วนตำบลดอน. 2556. **แผนชุมชน.** องค์การบริหารส่วนตำบลดอน, จังหวัดนครราชสีมา.

อรรถพล ฉริยพงศ์พันธุ์. 2542. **การพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนรายรอบเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤาไนเพื่อการพัฒนาระบบการจัดการป่าไม้ที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับของชุมชน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อำนวย คอวนิช. 2531. **แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างป่าชุมชนธรรมชาติในประเทศไทย**. เอกสารเสนอต่อที่ประชุมการป่าไม้ประจำปี 2531. กรมป่าไม้, กรุงเทพฯ.

Bromley, D.W. 1986. **On common Property Regimes in international Development Paper prepared for AKRSP/ICIMOD/EAPI workshop on institutional development for local management of rural Resource**. 18 – 25 April 1986 Gilgit, Pakistan.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Chantrasiri, S. 1987. Fast – growing nitrogen fixing trees as MPTS for fuelwood and charcoal on small farms, p. 272. *In* Multipurpose Tree Species for Small Farms Use**. Proceeding of International Workshop Held November 2- 5 1987** in Pattaya, Chonburi.

Hardin, G. 1968. The Tragedy of the Commons. **Sciences** 162: 1234 – 1248.

Hedge, G.N. 1989. **Multipurpose Tree Species for Rural Development in Asia and the Pacific.** Third National MPTS Research Meeting. Kasetsart Univesity, Bangkok.

Krejcie, R.V and D.W.Morgan. 1970**.** Determining sample size for research activities. **Education and Psychlogical Measurement** 30: 607-610.

Mahajan, M.R. 1996. **Income Generation Through Community Forestry: Case Study form the Koshi Hilts of Nepal, Income Generation through Community Forest**. RECOFTC, Bangkok.

Raintree, J.B. and M.W.Hoskins. 1988. Appropriate R & D Support for Forestry Extention, pp.24 – 48. **Planning Forestry Extentions Programmes.** Report of Regional Expert Consultation FAO, Bangkok.

Subhadhira, S., Y. Aphichatvullop, P. Kunurat and J. A. Hafner. 1987. **Case Study of Human Forest Interaction in Northeast Thailand**. Final Report 2. Northeast Thailand Upland Social Project, KU/KKU/FORD 8500391, Khon Kaen.

Tejwani, K.J. 1987. Small Fams, Mutipurpose Tree, and Research in India, pp. 13 – 25. *In* Multipurpose Tree Species for Small Farms Use**. Proceeding of an International Workshop Held November 2 – 5, 1987 in Pattaya**, Chonburi.

Yamane, T. 1973. **Statistics; An Introductory Analysis**. 3rd ed., Harper International Edition, Tokyo.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาคผนวก

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาคผนวก ก

แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เลขที่แบบสอบถาม.....

แบบสอบถาม

เรื่อง

การพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา

คำชี้แจง : แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามราษฎรที่อาศัยอยู่รอบป่าชุมชนบ้านหนองผักไร อำเภอปักธงชัยจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร และคำตอบของท่านจะถือเป็นความลับ จะไม่มีผลกระทบกับตัวท่านแต่อย่างใด จึงขอให้ท่าน ตอบคำถามทุกข้อตามความเป็นจริง อันจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการศึกษาวิจัย

สถานะของผู้ตอบแบบสอบถาม ( ) เป็นหัวหน้าครัวเรือน

( ) ผู้แทนหัวหน้าครัวเรือน

ชื่อผู้ตอบแบบสอบถาม.....วันที่.....

บ้านเลขที่..... หมู่ที่ .....ชื่อหมู่บ้าน .....

ตำบล .....ดอน.....อำเภอ .....ปักธงชัย.....จังหวัด...นครราชสีมา.....

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ส่วนที่ 1: ข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : ให้ท่านเขียนเครื่องหมาย / ลงใน ( ) และเติมข้อความลงในช่องว่าง....ตามความเป็นจริง

1.1 เพศ ( ) ชาย ( ) หญิง

1.2 อายุ ..... ปี

1.3 ระดับการศึกษา

( ) ไม่ได้เรียน

( ) เรียนจบชั้นประถม (ระบุชั้น ป .....)

( ) เรียนจบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

( ) เรียนจบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

( ) อนุปริญญาหรือเทียบเท่า

( ) ปริญญาตรี

( ) สูงกว่าปริญญาตรี (ระบุ).....

1.4 อาชีพหลักของท่าน (อาชีพที่ใช้เวลาในการประกอบเป็นส่วนใหญ่)

( ) รับราชการ (ระบุ) ..... ( ) ทำนา (ระบุ) .....

( ) ทำสวน (ระบุ) ..... ( ) ทำไร่ (ระบุ) .....

( ) ค้าขาย (ระบุ) ..... ( ) รับจ้าง (ระบุ) .....

( ) อื่นๆ (ระบุ) ..... ……

1.5 อาชีพรองของท่าน (อาชีพที่ใช้เวลาในการประกอบอาชีพน้อยกว่าอาชีพหลัก)

( ) ไม่มี

( ) มี (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

( ) ทำนา (ระบุ) ..... ( ) ทำสวน (ระบุ) .....

( ) ทำไร่ (ระบุ) ..... ( ) ค้าขาย (ระบุ) .....

( ) รับจ้าง (ระบุ) ..... ( ) อื่นๆ (ระบุ) .....

1.6 สถานะภาพทางสังคม หรือตำแหน่งหัวหน้าทางสังคม

( ) ไม่มี

( ) มี ในกรณีที่มี

( ) ผู้ใหญ่บ้าน ( ) ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน

( ) กรรมการหมู่บ้าน ( ) ตำรวจบ้าน

( ) และอื่นๆ (ระบุ) .....

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1.7 จำนวนแรงงานในครัวเรือนทั้งหมด..... คน

( ) อายุต่ำกว่า 15 ปี .....คน

( ) อายุ 15 – 60 ปี .....คน

( ) อายุมากกว่า 60 ปี .....คน

1.8 การตั้งถิ่นฐานของครอบครัว

( ) เกิดที่นี้

( ) อพยพมาจากที่อื่น(ระบุ)

( ) หมู่บ้านอื่นในตำบลเดียวกัน

( ) หมู่บ้านอื่นที่ต่างตำบลกัน

( ) ตำบลอื่นในอำเภอเดียวกัน

( ) อำเภออื่นในจังหวัดเดียวกัน

( ) จังหวัดอื่นในภาคอื่นของประเทศ

( ) อื่นๆ (ระบุ).....

ย้ายมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ..... รวมเวลาถึงปัจจุบัน ..... ปี

ความต้องการย้ายถิ่นในอนาคต (ระบุ)

( ) ไม่ต้องการย้าย

( ) ต้องการย้ายไปที่.....

สาเหตุเพราะ.....

( ) ไม่แน่ใจ

1.9 ท่านมีที่ดินในครอบครอง หรือ ไม่

( ) ไม่มี โดย

( ) เช่าที่ทำกิน พื้นที่ ..... ไร่ ปลูกพืช .....ค่าเช่า ..... บาทต่อปี

( ) อาศัยอยู่กับผู้อื่น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

( ) มี โดยท่านถือครองที่ดินจำนวนทั้งหมด ..... แปลง เนื้อที่รวม ..... ไร่ ดังนี้

แปลงที่	การใช้ประโยชน์ที่ดิน[1]	เนื้อที่ (ไร่)	เอกสารสิทธิ์ในที่ดิน[2]	วิธีการได้มา[3]	ปีที่เริ่มถือครอง	หมายเหตุ
1						
2						
3						
4						

หมายเหตุ :

1: การใช้ประโยชน์ที่ดินได้แก่ ที่อยู่อาศัย,ที่นา, ที่ไร่, สวน, อื่นๆ

2: เอกสารสิทธิ์ในที่ดิน ได้แก่ โฉนด, นส.3/นส.3ก, สปก., อื่นๆ (ระบุ)

3: วิธีการได้มา ได้แก่ จับจอง, มรดก, ซื้อ, อื่นๆ

1.10 พื้นที่ทำกินอยู่ในปัจจุบันนี้พอเพียงต่อการดำรงชีพของครอบครัวหรือไม่

( ) เพียงพอ

( ) ไม่เพียงพอ เพราะ .....

1.11 ท่านต้องการจะขยายพื้นที่ทำกินอีกหรือไม่

( ) ไม่คิด เพราะ.....

( ) คิดจะขยาย โดยวิธี

( ) จับจองหรือแผ้วถางป่าเพิ่มเติม

( ) เช่าผู้อื่น

( ) ซื้อ

( ) ขอให้ทางราชการช่วยเหลือ

( ) อื่นๆ ระบุ .....

1.12 รายได้ของครัวเรือน (ทุกกิจกรรม) ในรอบปีผ่านมา รวม ..... บาทต่อปี ดังนี้

( ) รายได้จากอาชีพหลัก ..... บาทต่อปี

( ) รายได้จากอาชีพรอง ..... บาทต่อปี

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1.13 รายจ่ายของครัวเรือนในรอบปีที่ผ่านมา รวม ..... บาทต่อปี ดังนี้

( ) ค่าใช้จ่ายในการทำการเกษตร (ระบุพืชที่ปลูก) ..... บาทต่อปี

( ) ค่าใช้จ่ายในการปศุสัตว์ (ต้นทุน) .....บาทต่อปี

( ) ค่าใช้จ่ายอื่นๆ

ก. ค่าใช้จ่ายประจำวัน ..... บาทต่อเดือน .....บาทต่อปี

ข. ค่ารักษาพยาบาล ..... บาทต่อเดือน .....บาทต่อปี

ค. ค่าเล่าเรียนบุตร ..... บาทต่อปี ..... บาทต่อปี

ง. ค่าดอกเบี้ยเงินกู้ ..... บาทต่อปี ..... บาทต่อปี

จ. ค่าภาษีอากร ..... บาทต่อปี ..... บาทต่อปี

ฉ. อื่นๆ (ระบุ) ..... เป็นเงิน .....บาทต่อปี

1.14 ปัจจัยรายได้และรายจ่ายในครัวเรือนของท่าน เมื่อเปรียบเทียบกันแล้ว ปรากฏว่า

( ) มีเงินเหลือเก็บ

( ) รายได้พอกับรายจ่าย

( ) รายได้น้อยกว่ารายจ่าย

1.15 การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม

( ) ไม่เป็น

( ) เป็น

กรณีเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. เกี่ยวกับป่าไม้

( ) กลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชน

( ) อื่นๆ(ระบุ).....

2. ไม่เกี่ยวกับป่าไม้

( ) กลุ่มเกษตรกร

( ) กลุ่มออมทรัพย์

( ) กลุ่มแม่บ้าน

( ) กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน

( ) อื่นๆ(ระบุ).....

การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมนั้นท่านเป็นได้โดย

( ) 1. สมัครใจ ( ) 2. ถูกขอร้อง

( ) 3. โดยตำแหน่งหน้าที่ทางสังคม ( ) 4. อื่นๆ(ระบุ).....

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ส่วนที่ 2 : การรับรู้ ข้อมูลข่าวสารและความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

คำชี้แจง : ให้ท่านเขียนเครื่องหมาย / ลงใน ( ) และเติมข้อความลงในช่องว่าง....ตามความเป็นจริง

2.1 ท่านเคยได้รับข่าวสารที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้บ้างหรือไม่

( ) ไม่เคย

( ) เคยได้รับ ถ้าเคยเฉลี่ย 1 เดือน ท่านได้รับข่าวสาร

( ) 1. จำนวน 1 ครั้ง/เดือน ( ) 2. จำนวน 2 ครั้ง/เดือน

( ) 3. จำนวน 3 ครั้ง/เดือน ( ) 4. มากกว่า 3 ครั้ง/เดือน(ระบุ).....ครั้ง/เดือน

แหล่งข้อมูลข่าวสารที่ท่านได้รับจากแหล่งใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

( ) โทรทัศน์ ( ) วิทยุ ( ) หนังสือพิมพ์

( ) เพื่อบ้านบอก ( ) หน่วยงานของรัฐ/เจ้าหน้าที่ของรัฐในพื้นที่

( ) กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน ( ) องค์กรเอกชน

( ) หอกระจายข่าว ( ) อื่นๆ (ระบุ) .....

ข่าวที่ได้รับเรื่อง .....

2.2 ท่านเคยเข้าร่วมกิจกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้หรือไม่

( ) ไม่เคย

( ) เคย จำนวน ..... ครั้ง หลักสูตรที่ท่านได้ร่วมกิจกรรม คือ

( ) การป้องกันรักษาป่าไม้ ( ) การอนุรักษ์สัตว์น้ำและสัตว์ป่า

( ) การป้องกันไฟป่า ( ) การจัดสรรที่ดินป่าไม้

( ) การปลูกสร้างสวนป่า ( ) อื่นๆ (ระบุ) .....

2.3 ท่านเคยได้เข้ารับการฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้หรือไม่

( ) ไม่เคย

( ) เคย จำนวน.....ครั้ง

หลักสูตร

(1).....

(2).....

(3).....

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2.4 ความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ให้ตอบตามความคิดของท่านว่าจะถูก หรือ ผิด

คำชี้แจง : โปรดใส่เครื่องหมาย / ให้ตรงกับความรู้ของท่านมากที่สุดเพียงช่องเดียว

ข้อความ	ถูก	ผิด
1. การตัดไม้ทำลายป่า ทำให้เกิดความแห้งแล้ง	/	
2. การดูแลรักษาป่าไม้ไม่ให้ถูกทำลายเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ป่าไม้เท่านั้น		/
3. ป่าไม้เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่เกิดขึ้นเองตัดเท่าไรก็ไม่หมด		/
4. ป่าไม้เป็นแหล่งของปัจจัย 4 ได้แก่ อาหาร ที่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรคที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์	/	
5. การเผาป่าเป็นวิธีการที่ช่วยให้ธาตุอาหารจากต้นไม้สู่ดินและทำให้พืชเจริญเติบโตเร็วขึ้น		/
6. ป่าไม้เป็นสมบัติของทุกคน ดังนั้นทุกคนต้องมีส่วนร่วมในการป้องกันคุ้มครองดูแลรักษาป่าไม้ให้คงอยู่ตลอดไป	/	
7. การใช้ประโยชน์จากพื้นที่ป่าไม้ควรยึดถือ ระเบียบ ข้อกฎหมาย ของทางราชการ	/	
8. การแผ้วถางป่าให้เป็นพื้นที่เกษตรไม่ทำให้ป่าเสียสมดุลธรรมชาติ		/
9. การปลูกจิตสำนึกของประชาชนในท้องถิ่นให้เกิดความรัก ความหวงแหนป่าเป็นการรักษาป่าให้คงอยู่ตลอดไป	/	
10. การจัดการทรัพยากรป่าไม้ในรูปแบบป่าชุมชนควรให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการ	/	
11. การจัดการทรัพยากรป่าไม้ในรูปแบบป่าชุมชนในรูปคณะกรรมการ เช่น คณะกรรมการหมู่บ้านนับว่าทำให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการป่าชุมชนเป็นอย่างยิ่ง	/	
12. การจัดการทรัพยากรป่าไม้ในรูปแบบป่าชุมชนช่วยแก้ปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่า	/	

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2.5 ท่านคิดว่าการกำหนดพื้นที่ป่าเป็นป่าชุมชน จะเป็นประโยชน์ต่อท่าน และส่วนรวม หรือไม่

( ) ไม่มีประโยชน์

( ) มีประโยชน์ คือ

1) .....

2) .....

3) .....

4) .....

ส่วนที่ 3 : การพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุนชนบ้านหนองผักไร

3.1 ท่านคิดว่าก่อนที่จะตั้งป่าชุมชนในปี พ.ศ.2551 สภาพความอุดมสมบูรณ์ของป่าเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่เมื่อเทียบกับป่าชุมชนในปัจจุบัน

( ) เท่าเดิม

( ) ลดลง เพราะ.....

( ) เพิ่มขึ้น เพราะ.....

3.2 ท่านคิดว่าพื้นที่ป่าชุมชนในปัจจุบันเพียงพอกับความต้องการใช้ประโยชน์ของชุมชนหรือไม่

( ) เพียงพอ ( ) ไม่เพียงพอ เพราะ.....

( ) มากพอ เพราะ.....

3.3 การเข้าใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าชุมชนบ้านหนองผักไร( ) ไม่เคย ( ) เคย

ถ้าเคยจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่เข้าไปใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน ..... คน

คิดเป็นร้อยละ.....ของจำนวนสมาชิกในครัวเรือนทั้งหมด

3.4 ท่านทราบกฎ กติกา ระเบียบ ในการเข้าไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าชุมชนหรือไม่

( ) ทราบ โดยทราบจาก

( ) กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน ( ) ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน

( ) กรรมการหมู่บ้าน ( ) ตำรวจบ้าน

( ) และอื่นๆ (ระบุ) .....( ) ป้ายประกาศ

( ) ไม่ทราบ.....

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3.5 ในรอบปีที่ผ่านมาท่านหรือสมาชิกในครอบครัวของท่านเคยเข้าไปเก็บหาของป่าหรือผลิตภัณฑ์จากป่าในพื้นที่ป่าชุมชนบ้านหนองผักไร ดังต่อไปนี้หรือไม่

<u>การเก็บหาฟืน</u> ( ) เก็บหา ( ) ไม่เก็บหาและไม่ใช้ประโยชน์ ( ) ไม่เก็บหาแต่ซื้อ

ชนิดไม้	ปริมาณที่เก็บหาได้ ($ม^3$)	ช่วงเดือนที่เก็บหา	ใช้ในครัวเรือน ($ม^3$)	จำหน่าย ($ม^3$)	ราคา (บาท)	สถานที่จำหน่าย (ระบุ)

สถานที่จำหน่าย ได้แก่ 1= ในหมู่บ้าน 2=ต่างหมู่บ้าน 3 = ต่างอำเภอ 4=ต่างจังหวัด อื่นๆ (ระบุ).....

<u>การเก็บหาผลไม้</u> ( ) เก็บหา ( ) ไม่เก็บหาและไม่ใช้ประโยชน์ ( ) ไม่เก็บหาแต่ซื้อ

ชนิด	ปริมาณที่เก็บหาได้ (กก.)	ช่วงเดือนที่เก็บหา	ใช้สอยในครัวเรือน (กก.)	จำหน่าย (กก.)	ราคา (บาท/กก.)	สถานที่จำหน่าย (ระบุ)

สถานที่จำหน่าย ได้แก่ 1= ในหมู่บ้าน 2=ในอำเภอ 3 = ในจังหวัด 4=ต่างจังหวัด อื่นๆ (ระบุ).....

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

<u>การเก็บหาเห็ด</u> ( ) เก็บหา ( ) ไม่เก็บหาและไม่ใช้ประโยชน์ ( ) ไม่เก็บหาแต่ซื้อ

ชนิด	ปริมาณที่เก็บหาได้ (กก.)	ช่วงเดือนที่เก็บหา	ใช้สอยในครัวเรือน (กก.)	จำหน่าย (กก.)	ราคา (บาท/กก.)	สถานที่จำหน่าย (ระบุ)

สถานที่จำหน่าย ได้แก่ 1= ในหมู่บ้าน 2=ในอำเภอ 3 = ในจังหวัด 4=ต่างจังหวัด อื่นๆ (ระบุ).....

<u>การเก็บหาพืชผัก</u> ( ) เก็บหา ( ) ไม่เก็บหาและไม่ใช้ประโยชน์ ( ) ไม่เก็บหาแต่ซื้อ

ชนิด	ปริมาณที่เก็บหาได้ (กก.)	ช่วงเดือนที่เก็บหา	ใช้สอยในครัวเรือน (กก.)	จำหน่าย (กก.)	ราคา (บาท/กก.)	สถานที่จำหน่าย (ระบุ)

สถานที่จำหน่าย ได้แก่ 1= ในหมู่บ้าน 2=ในอำเภอ 3 = ในจังหวัด 4=ต่างจังหวัด อื่นๆ (ระบุ).....

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

<u>การเก็บหาแมลงกินได้</u> ( ) เก็บหา ( ) ไม่เก็บหาและไม่ใช้ประโยชน์ ( )ไม่เก็บหาแต่ซื้อ

ชนิด	ปริมาณที่เก็บหาได้ (กก.)	ช่วงเดือนที่เก็บหา	ใช้สอยในครัวเรือน (กก.)	จำหน่าย (กก.)	ราคา (บาท/กก.)	สถานที่จำหน่าย (ระบุ)

สถานที่จำหน่าย ได้แก่ 1= ในหมู่บ้าน 2=ในอำเภอ 3 = ในจังหวัด 4=ต่างจังหวัด อื่นๆ (ระบุ).....

<u>การเก็บหาน้ำผึ้ง</u> ( ) เก็บหา ( ) ไม่เก็บหาและไม่ใช้ประโยชน์ ( ) ไม่เก็บหาแต่ซื้อ

ชนิด	ปริมาณที่เก็บหาได้ (ขวด)	ช่วงเดือนที่เก็บหา	ใช้สอยในครัวเรือน (ขวด)	จำหน่าย (ขวด)	ราคา (บาท/ขวด)	สถานที่จำหน่าย (ระบุ)

สถานที่จำหน่าย ได้แก่ 1= ในหมู่บ้าน 2=ในอำเภอ 3 = ในจังหวัด 4=ต่างจังหวัด อื่นๆ (ระบุ).....

<u>การเก็บหาอื่ง</u> ( ) เก็บหา ( ) ไม่เก็บหาและไม่ใช้ประโยชน์ ( ) ไม่เก็บหาแต่ซื้อ

ชนิด	ปริมาณที่เก็บหาได้ (กก.)	ช่วงเดือนที่เก็บหา	ใช้สอยในครัวเรือน (กก.)	จำหน่าย (กก.)	ราคา (บาท/กก.)	สถานที่จำหน่าย (ระบุ)

สถานที่จำหน่าย ได้แก่ 1= ในหมู่บ้าน 2=ในอำเภอ 3 = ในจังหวัด 4=ต่างจังหวัด อื่นๆ (ระบุ).....

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

<u>การเก็บหากบ</u> ( ) เก็บหา ( ) ไม่เก็บหาและไม่ใช้ประโยชน์ ( ) ไม่เก็บหาแต่ซื้อ

ชนิด	ปริมาณที่เก็บหาได้ (กก.)	ช่วงเดือนที่เก็บหา	ใช้สอยในครัวเรือน (กก.)	จำหน่าย (กก.)	ราคา (บาท/กก.)	สถานที่จำหน่าย (ระบุ)

สถานที่จำหน่าย ได้แก่ 1= ในหมู่บ้าน 2=ในอำเภอ 3 = ในจังหวัด 4=ต่างจังหวัด อื่นๆ (ระบุ).....

<u>การเก็บหาพืชสมุนไพร</u> ( ) เก็บหา ( ) ไม่เก็บหาและไม่ใช้ประโยชน์ ( )ไม่เก็บหาแต่ซื้อ

ชนิด	ปริมาณที่เก็บหาได้ (กก.)	ช่วงเดือนที่เก็บหา	ใช้สอยในครัวเรือน (กก.)	จำหน่าย (กก.)	ราคา (บาท/กก.)	สถานที่จำหน่าย (ระบุ)

สถานที่จำหน่าย ได้แก่ 1= ในหมู่บ้าน 2=ในอำเภอ 3 = ในจังหวัด 4=ต่างจังหวัด อื่นๆ (ระบุ).....

<u>การเก็บหาของป่าอื่น ๆ</u> (ระบุ).....

ชนิด	ปริมาณที่เก็บหาได้ (กก.)	ช่วงเดือนที่เก็บหา	ใช้สอยในครัวเรือน (กก.)	จำหน่าย (กก.)	ราคา (บาท/กก.)	สถานที่จำหน่าย (ระบุ)

สถานที่จำหน่าย ได้แก่ 1= ในหมู่บ้าน 2=ในอำเภอ 3 = ในจังหวัด 4=ต่างจังหวัด อื่นๆ (ระบุ).....

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3.6 การนำสัตว์เลี้ยงเข้าไปเลี้ยงในป่าชุมชน

( ) ไม่เคย ( ) เคย

กรณีที่เคย

ชนิดสัตว์เลี้ยง	จำนวนที่นำไปเลี้ยง	ช่วงเดือนที่นำไปเลี้ยง

3.7 ท่านเคยเข้าไปศึกษาดูงานในพื้นที่ป่าชุมชน

( ) ไม่เคย ( ) เคย

กรณีที่เคย

ศึกษาดูงานเรื่อง	จำนวนครั้ง	ช่วงเดือนที่ดูงาน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3.8 ท่านเคยเข้าไปพักผ่อนหย่อนใจในพื้นที่ป่าชุมชน

( ) ไม่เคย ( ) เคย

กรณีที่เคย

กิจกรรมที่ทำ	จำนวนครั้ง	ช่วงเดือน

3.9 ท่านเคยเข้าไปประกอบพิธีกรรมในพื้นที่ป่าชุมชน

( ) ไม่เคย ( ) เคย

กรณีที่เคย

กิจกรรมที่ทำ	จำนวนครั้ง	ช่วงเดือนที่ไป

3.10 ท่านเคยถูกว่ากล่าวตักเตือน ห้ามปรามมิให้เข้าไปใช้ประโยชน์หรือทำกิจกรรมในป่าชุมชนแห่งนี้ หรือไม่

( ) ไม่เคย

( ) เคย จากใคร .....1) เรื่อง ..... จำนวน .....ครั้ง

2) เรื่อง.....จำนวน .....ครั้ง

3) เรื่อง..... จำนวน .....ครั้ง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ส่วนที่ 4 : ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา

คำชี้แจง : โปรดใส่เครื่องหมาย / ลงใน ( ) และเติมข้อความลงใน..... ตามความเป็นจริงเกี่ยวกับปัญหา/อุปสรรค ข้อเสนอแนะ ในพื้นที่ ป่าชุมชนบ้านหนองผักไร อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา

ปัญหา/อุปสรรค	ระดับของปัญหา		
	มาก	น้อย	ไม่มี
1.คณะกรรมการหมู่บ้านไม่ให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชุมชน			
2.ราษฎรใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนบ้านหนองผักไรอย่างเกินกำลังผลิต			
3.ผู้นำชุมชน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน กรรมการหมู่บ้าน ฯลฯ ไม่ให้ความร่วมมือในการบริหารจัดการป่าชุมชนบ้านหนองผักไร			
4.ราษฎรไม่ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบของป่าชุมชนบ้านหนองผักไร			
5.ราษฎรไม่ให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์ทรัพยากรในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร			

นอกจากปัญหา/อุปสรรคดังกล่าวข้างต้น ท่านคิดว่าปัญหา/อุปสรรคในการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา มีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ท่านมีข้อเสนอแนะในการฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไรเพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืนอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูล

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาคผนวก ข

ค่าความเชื่อมั่นในการทดสอบแบบสอบถาม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางผนวกที่ ข1 ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเรื่องความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง

	Scale Mean if Item Deleted	**Scale Variance if Item Deleted**	**Corrected Item-Total Correlation**	**Cronbach's Alpha if Item Deleted**
K1	8.40	5.35	0.67	0.72
K2	8.23	6.46	0.31	0.76
K3	8.40	6.04	0.29	0.76
K4	8.43	5.98	0.30	0.76
K5	8.30	6.29	0.27	0.76
K6	8.40	5.56	0.55	0.73
K7	8.60	5.70	0.35	0.76
K8	8.33	6.09	0.34	0.76
K9	8.63	5.14	0.61	0.72
K10	8.40	6.25	0.18	0.77
K11	8.67	4.99	0.68	0.71
K12	8.40	6.04	0.29	0.76

Reliability Coefficients

N of Case = 30 N of Item = 12

Alpha = 0.77

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาคผนวก ค

ชื่อวิทยาศาสตร์ของทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางผนวกที่ ค1 ชื่อวิทยาศาสตร์ของทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนบ้านหนองผักไร อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา

ลำดับที่	ชื่อสามัญ	ชื่อวิทยาศาสตร์
1	รัง	*Shorea siamensis* Mig
2	เต็ง	*Shorea obtusa* Wall.
3	มะค่าแต้	*Sindora siamensis* Teijsm.ex Miq.
4	มะค่าโมง	*Afzelia xylocarpa* Craib
5	นมแมว	*Rauwenhoffia siamensis* Scheff.
6	ตะขบ	*Flacourtia indica* (Burm.f.) Merr
7	ฝรั่ง	*Psidium guajava* Linn.
8	กระดึงช้าง	*Trichosanthes quinguangulata* A.Gray
9	เล็บเหยี่ยว	*Marumia dimorpha* Craib
10	มะขามป้อม	*Phyllanthus emblica* Linn.
11	ตะคร้อ	*Schleichera oleosa* (Lour.) Oken
12	ส้มกุ้ง	*Anomianthus martnii* Planch
13	เห็ดถ่าน	*Russula nigricans* Fr.
14	เห็ดน้ำแป้ง	*Russula sp.*
15	เห็ดโคน	*Termitomyces fuliginosus* Heim
16	เห็ดหน้างัว	*Russela heterophylla* Fr.
17	เห็ดแดงน้ำหมาก	*Russula sanguinea* Fr.
18	เห็ดไค	*Russula aeruginea* Ludbl.
19	เห็ดระโงก	*Amanita vaginata* (Fr.) Gill.
20	เห็ดผึ้ง	*Heimiell retispora* (Pat, and Bak.) Boedijn.
21	เห็ดเผาะ	*Astreaus hygrometricus* (Pers.) Morg.
22	เห็ดชานหมาก	*Agaricus arvensis* Fr.
23	เห็ดหาด	*Lactarius sp.*
24	ผักบุ้ง	*Ipomoea reptans* Poir.
25	ผักหวาน	*Melienthasuavis* Pierre
26	ผักสะเดา	*Azadirachta indica* A. Juss., *varsiamensis*

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางผนวกที่ ค1 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อสามัญ	ชื่อวิทยาศาสตร์
27	ผักตำลึง	*Solena heterophylla* Lour.
28	ผักแต้ว	*Cratoxylum maingayi* Dyer
29	ผักสลิด	*Telosma minor* Craib
30	ผักอีนูน	*Adenia viridiflora* Craib.
31	เสาวรส	*Passiflora laurifolia* Linn.
32	ผักติ้ว	*Cratoxylum formosum* Dyer
33	แคนา	*Dolichandrone spathacea* (L. f.) K. Schum
34	ผักขี้เหล็ก	*Cassia siamea* Britt.
35	ผักเปราะ	*Caulokaempferia saxicola* K.Larsen
36	ดอกกระเจียว	*Curcuma sparganifolia* Gagnep.
37	แมลงอีนูน	*Melolontha melolontha*
38	จิ้งหรีด	*Gryllus bimaculatus* De Geer.
39	แมลงทับ	*Sternocera aeguisignata* Saunders
40	ไข่มดแดง	*Oecophylla smaragdina* F.
41	ด้วง	*Xylotrupes gideon*
42	จักจั่น	*Meimuna poalifera* Walker.
43	ผึ้ง	*Apisflorea fabriscius*
44	อึ่ง	*Kaloula pulchra*
45	กบ	*Fejervarya limnocharis*
46	โด่ไม่รู้ล้ม	*Elephantopus scaber* Linn.
47	หนอนตายหยาก	*Stemona collinsae* Craib
48	มะขามเทศ	*Pithecellobium dulce* (Roxb.) Benth.
49	มะขามป้อม	*Phyllanthus emblica* Linn.
50	บอระเพ็ด	*Tinospora crispa*
51	โปร่งฟ้า	*Asparagus plumosus* Baker
52	ฟ้าทะลายโจร	*Andrographis paniculata* (Burm. F.) Wall. ex Nees
53	ขมิ้นชัน	*Curcuma domestica* valeton
54	พญาไร้ใบ	*Euphorbia tirucalli* Linn.
55	ฮว่านงิ่อก	*Pseuderatherum platiferum* (Nees) Radlk.
56	ว่านหางจระเข้	*Aloe barbadensis* Mill.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ประวัติการศึกษาและการทำงาน

ชื่อ – นามสกุล	ว่าที่ร้อยตรีหญิงมณีนุช ชัยปัญญา
วัน เดือน ปี ที่เกิด	11 กันยายน 2527
สถานที่เกิด	จังหวัดอุดรธานี
ประวัติการศึกษา	ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (วนศาสตร์)
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	รับราชการ ตำแหน่งนักวิชาการป่าไม้ปฏิบัติการ
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช
ผลงานดีเด่นและรางวัลทางวิชาการ	-
ทุนการศึกษาที่ได้รับ	-

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์